IULIANA FÎLFĂNESCU
MIHAELA IVAȘCU
OFELIA BOERESCU
ADRIANA HOAGHEA
CONSTANTIN FÎLFĂNESCU
CRISTIAN HOAGHEA

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

IV

Deşteaptă-te, române!

de Andrei Mureşanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Romàna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!" strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Iuliana Fîlfănescu
Mihaela Ivașcu
Ofelia Boerescu
Adriana Hoaghea
Constantin Fîlfănescu
Cristian Hoaghea

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Limba și literatura română

Manual pentru clasa a IV-a

Editura Paralela 45

Instrucțiuni de utilizare a manualului în format tipărit și digital

I. Principii ale arhitecturii manualului tipărit

- abordarea educațională centrată pe nevoile elevilor în societatea contemporană;
- activități ancorate în cotidian, care să ofere copiilor achiziții de calitate în domeniul comunicării, în contexte semnificative de învățare;
- elevii sunt stimulați să comunice autentic cu cei din jur, pentru a înțelege, prin intuiție, apoi prin reflecție, importanța de a-l asculta cu adevărat pe celălalt, de a fi atent la nevoile lui, de a empatiza și nu de a judeca;
- în privința textului scris, sunt urmărite patru direcții de ordonare a competențelor programei: identificarea de informații explicit formulate, realizarea de deducții simple, integrarea și interpretarea ideilor și a informațiilor, evaluarea critică a conținutului și a elementelor textuale.
- în privința producerii de mesaje orale și scris, accentele formative sunt puse pe valorizarea intereselor elevilor din perspectiva exprimării de idei, de păreri, de emoții pe tematici relevante pentru experiențele lor.

Organizarea conținuturilor

Unitățile de conținut ale manualului cuprind:

A. Lecții de predare-învățare, centrate în jurul unor texte literare sugestive.

- Pentru o mai eficientă parcurgere a conținuturilor unei lecții și pentru ca activitățile de învățare să fie motivante pentru copii, pe tot parcursul manualului elevii sunt însoțiți de un personaj-prieten și sfătuitor al lor: **BU**. Rolul lui este acela de a semnala distinct secvențele lecției:
  - **Bu îți explică**: cuvinte noi și explicarea înțelesului acestora;
  - **Provocările lui BU**: orientarea elevilor către descifrarea textului literar;
  - **BU a mai citit**: recomandări de lectură;
  - **BU și STEAM**: activități transdisciplinare;
  - **Descoperă cu BU**: abordarea domeniilor de conținut *Funcții ale limbii* și *Variabilitatea limbii și a comunicării în contexte diferite;*
  - **Exersează cu BU**: secvența aplicativă a lecției;
  - **Lucrează cu BU**: secvența de jocuri didactice, activități în perechi și în echipă;
  - **BU îți amintește**: consolidarea noțiunilor transmise în lecție;
  - **BU vrea să știe care este părerea ta**: provocarea copiilor la a comunica puncte de vedere personale, susținute de argumente.

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 1

Fram, ursul polar

după Cezar Petrescu

UNITATEA 4

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 1

B. Lecție de recapitulare (**Recapitulează cu BU**), pornind dinspre domeniul de conținut *Textul* al programei școlare: Lecție de evaluare urmată de o secvență de ameliorare.

Ca modalități complementare de evaluare, în manual se regăsesc: Portofoliul, Observația sistematică a comportamentului elevului, Proiectul și Investigația.

II. Principii ale arhitecturii manualului digital

- un plus de valoare cognitivă;
- rularea ușoară a conținutului;
- navigare consistentă, ce permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă;
- interfață organizată în funcție de standardele WCAG 2.1: inteligibilă, operabilă, perceptibilă, robustă;
- responsive web design;
- manualul digital este accesat printr-un fișier standar, de tipul index.html, aflat în rădăcina folder-ului;
- manualul poate fi utilizat în varianta standard a fiecărui browser;
- structura grafică a ecranelor este funcțională.

Tipuri de Activități Multimedia Interactive de Învățare (AMII)

AMII-urile introduse în manual sunt semnalate distinct pe tot parcursul acestuia după cum urmează:

AMII de tip static

Activarea acestui buton permite vizualizarea otpimizată a secvenței din manual.

AMII de tip animat

Activarea acestui buton va permite vizualizarea unui filmuleț, pentru care poți controla începerea/pauzarea) prin butonul de Start/Pauză), volumul și maximizarea ecranului.

AMII de tip interactiv

Activarea acetui buton îți permite vizualizarea unor secvențe educaționale cu grad înalt de interactivitate, la finalul cărora primești un feedback imediat. Exercițiile marcate cu acest icon pot fi de tipul: „trage și plasează”, „bifează varianta corectă”, „asociază termenii din coloane”.

Asistență la utilizare

Utilizarea manualului digital este facilitată de Ajutorul de navigare: *Help general* și *Help contextual*.

Cuprins

Tabloul Competențelor generale și al competențelor specifice. Clasa a IV-a

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare;

1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil;
1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile;
1.3. Sesizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora;
1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile;
1.5 Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbările de canal.

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare;

2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere;
2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin;
2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/a unei activități derulate în școală sau extrașcolar;
2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup;
2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale.

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare;

3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare;
3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii;
3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit;
3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii;
3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora;
3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare.

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare.

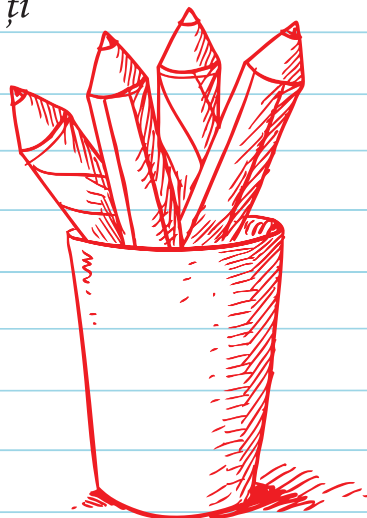
4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text;
4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital;
4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu;
4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/dintr-un film/desen animat/a unei activități/a unei întâmplări imaginate/trăite;
4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale.

Dragi elevi, bun venit în clasa a IV-a!

Bine ați venit în Împărăția lecturilor!

Haideți să completăm împreună un ***jurnal de lectură****. Poate ați auzit de el din clasele anterioare, dar iată propunerea noastră pentru anul acesta.*

1. *Alege cel mai frumos caiet sau dosar cu coli colorate.*
2. *Realizează o pagină de titlu pe care nu uita să îți scrii numele.*
3. *Adaugă apoi lista lecturilor recomandate de învățător.*
4. *Vei adăuga apoi, pe rând, fișele lecturilor citite.*
5. *Stabilește împreună cu profesorul și colegii tăi o fișă orientativă pentru lecturi. Nu uita că această fișă trebuie să conțină datele de identificare ale operei, personaje preferate, emoții sau dorințe pe care ți le-a trezit lectura citită, expresii sau sfaturi de reținut.*
6. *Poți adăuga întotdeauna desene sugestive, picturi, colaje, organizatori, grafice etc.*

PROIECT:
Jurnalul clasei noastre

Vă propunem să confecționați o CARTE URIAȘĂ în care să prezentați evenimentele la care ați participat, fotografii, desene, rezultate deosebite la concursuri, creații realizate în echipă, activități extrașcolare etc.

Vă veți grupa în echipe, împărțindu-vă sarcinile de lucru:
– Redactarea textelor;
– Realizarea desenelor;
– Copertarea și legarea filelor.

La începutul următorului an școlar, reveniți în clasa voastră și prezentați **CARTEA** elevilor care tocmai încep clasa pregătitoare.

unitatea 1

Cartea cu visuri

Conținuturi:

- Cuvântul
- Sensul cuvintelor
- Vorbirea eficientă
- Substantivul – reactualizare
- Scrierea unui text creativ după un șir de ilustrații
- Semnele de punctuație
- Despărțirea în silabe
- Sunetul. Litera
- Vocale. Consoane
- Dialogul
- Adjectivul – reactualizare

Întâia zi de școală

de Edmondo de Amicis

Azi e întâia zi de școală. Ca un vis au trecut la țară cele trei luni de vacanță! Mama m-a dus azi-dimineață la școala Baretti, ca să mă înscrie în clasa a III-a primară. Pe toate ulițele **mișunau** copii. Cele două librării erau pline de părinți, care cumpărau: ghiozdane, caiete, **condeie**, și în afara școlii se grămădise atâta lume, încât portarul și polițistul abia puteau să mențină ordinea la poartă. Pe când stăteam lângă poartă, am simțit că-mi pune cineva mâna pe umăr; era profesorul meu din clasa a III-a, cel cu părul roșu și zbârlit, vesel, ca de obicei.

El îmi spuse:

— Prin urmare, Enrico, iată-ne despărțiți pentru totdeauna!

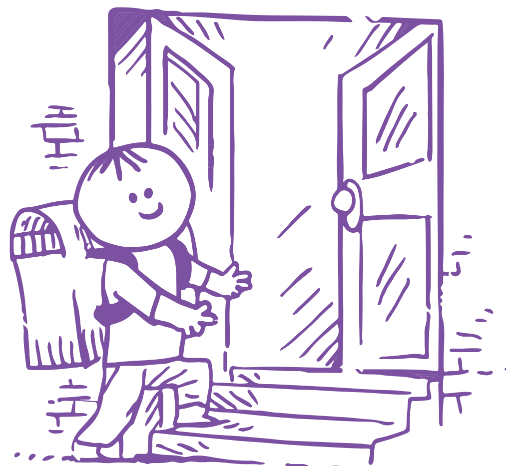
Lucrul acesta îl știam și eu, dar cuvintele lui tot m-au întristat.

Am pătruns cu greu prin școală prin mulțimea de domni, doamne, **meșteșugari**, **ofițeri**, bunici, servitoare, fiecare cu câte un copil de mână. Am revăzut cu plăcere sala cea mare de la etajul de jos, cu ușile celor șapte clase, unde-mi petrecusem cei dintâi trei ani de școală.

Era **aglomerație**. Învățătoarele treceau în sus și în jos, încercând să îndrume copiii la clasele la care fuseseră repartizați.

La primul etaj, erau copilași din clasa I, care nu voiau să intre în clasă și se **opinteau** ca niște măgăruși. Unii fugeau, alții, văzând pe părinții lor că pleacă, începeau să plângă, și aceștia erau siliți să se înapoieze, ca să-i mângâie sau să-i ia acasă. Frățiorul meu era înscris în clasa profesoarei Delcati, iar eu fusesem repartizat în clasa profesorului Perboni. Eram bucuros să îmi revăd colegii, toți păreau mai mari și mai voinici, dar și emoționați.

Îmi aminteam cu drag de învățătorul meu din clasa a III-a. Ce bun era și ce micuț! Părea că este un școlar de-ai noștri! El mereu râdea cu noi. Ce rău îmi pare că nu-l mai văd aici cu părul lui roșu și zbârlit! Profesorul de acum e înalt și n-are barbă, părul îi e cărunt și lung, are o dungă adâncă pe frunte. Glasul îi e gros, **se uită țintă** la noi ca și cum ar vrea să ne ghicească gândurile. Nu râde niciodată! Eu îmi ziceam în mine: „Asta e abia ziua dintâi, mai sunt încă nouă luni! Ce de muncă! Câte examene la sfârșitul lunilor! Ce de osteneală!”

Eram așa de bucuros că am regăsit-o pe mama la ușa școlii, căci simțeam nevoia de a mă arunca în brațele ei. Ea mi-a zis:

— N-ai grijă, Enrico, o să învățăm împreună!

M-am întors acasă cu inima bună. Dar tot mă gândeam la domnul meu învățător, care ne zâmbea așa de blând și vesel.

A doua zi de dimineață mi-am dat seama că îmi place și învățătorul nostru de acum. Pe când intram în clasă, unde el se

și afla pe catedră, școlari de-ai lui, de acum un an, trecând pe la ușa clasei noastre, se opreau puțin, ca să-l salute.

— Bună ziua, domnule Perboni!

Unii chiar intrau, îi strângeau mâna și fugeau repede. Se vede că ei îl iubesc și că s-ar întoarce bucuroși la dânsul.

El le răspundea:

— Bună ziua!

Strângea mâinile ce i se întindeau, dar nu se uita la nimeni, și rămânea serios după fiecare salutare; dunga de pe frunte i se adâncea și mai tare; sta întors spre fereastră, uitându-se la acoperișul casei din față; în loc de a se bucura de acele saluturi, părea că se simte mâhnit. După aceea se uita cu băgare de seamă la fiecare din noi.

Învățătorul coborî apoi de la catedră și ne dictă plimbându-se printre bănci. Văzând pe un copil roșu la față și cu chipul plin de bubulițe, încetă îndată de a mai dicta, se opri, apucă obrazul băiatului cu mâinile, îl privi adânc, îl întrebă ce are și-i pipăi fruntea, ca să vadă dacă arde.

În timpul acesta, un băiat, care stătea la spatele lui, se ridică și începu să se strâmbe la el. Învățătorul se întoarse fără de veste, băiatul se opri repede și-și plecă ușor capul, așteptându-și pedeapsa. Domnul învățător îi puse o mână pe cap și îi zise numai atât:

— Să nu mai faci așa!

Apoi începu să dicteze în continuare. Când sfârși din dictat, se uită câtva timp la noi fără a vorbi și apoi ne zise încetinel cu glasul lui cel gros, dar blând:

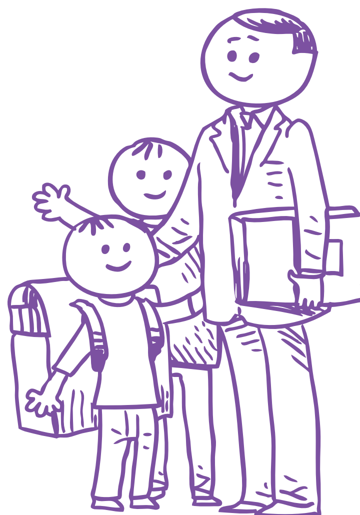
— Ascultați, copii! O să petrecem un an împreună, să ne străduim să-l petrecem bine. Învățați să fiți buni! Eu n-am familie! Voi sunteți familia mea! Acum un an trăia încă biata mea mamă: a murit și ea. Am rămas singur! Vă am numai pe voi pe lumea aceasta. Nu mai am altă dragoste, alt gând, decât al vostru. Fiți voi copiii mei! Eu vă iubesc; iubiți-mă și voi pe mine! N-aș dori să mă văd **silit** ca să pedepsesc nici măcar pe unul din voi. Arătați-mi că sunteți băieți de inimă. Școala noastră o să fie o familie; voi să fiți mângâierea și **fala** mea. Nu vă cer să-mi făgăduiți acestea prin vorbe; sunt sigur că în inima voastră fiecare din voi a și răspuns „da"; de aceea vă și mulțumesc!

Tocmai atunci se auzi sunetul clopoțelului ce anunța sfârșitul orei. Ieșirăm cu toții în liniște. Băiatul care se strâmbase la spatele învățătorului se apropie de el și îi zise cu sfială:

— Iertați-mă, domnule învățător!

Învățătorul îl sărută pe frunte și-i răspunse:

— Ești iertat, fiul meu!

a mișuna: a umbla de colo (până) colo, a forfoti

condei: toc de scris

meșteșugar: meseriaș, persoană care practică un meșteșug (o meserie)

ofițer: persoană cu grad militar

aglomerație: îmbulzeală, îngrămădire de oameni

a se opinti: a face un efort pentru a împinge, a-și încorda puterile, a se opune

a se uita țintă: a se uita fix

silit: obligat

fală: mândrie

Cartea cu visuri – LECȚIA 1

Cuvântul. Sensul cuvintelor

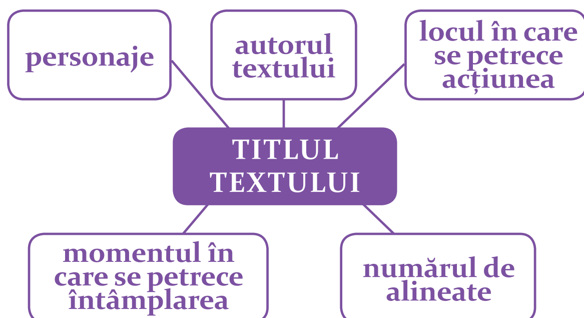
a) Care este titlul textului? Dar autorul?
b) Când se petrece întâmplarea?
c) Cine l-a încurajat pe Enrico?
d) Cum arată noul său profesor?
e) Ce s-a întâmplat în prima zi de școală?

Exersează cu BU

1. Citește:
a) enunțurile care îl înfățișează pe învățătorul din clasa a II-a;
b) fragmentul în care învățătorul Perboni li se adresează copiilor.

2. Realizează și completează pe caiet o hartă a textului asemănătoare celei date.

3. Scrie cuvinte:
- cu *înțeles asemănător* pentru:
  – meșteșugar, aglomerație, a mișuna
- cu *înțeles opus* pentru:
  – a vorbi, niciodată, vesel

4. Transcrie din serie doar cuvintele cu înțeles asemănător celui inițial.
renume = faimă, reputație, mâhnire, celebritate
silit = obligat, obraz, nevoit, forțat

5. Există și cuvinte cu aceeași formă, dar înțeles diferit. Alcătuiește enunțuri în care cuvintele *mână, copii, vară, lună* să aibă înțelesuri diferite.

BU îți amintește

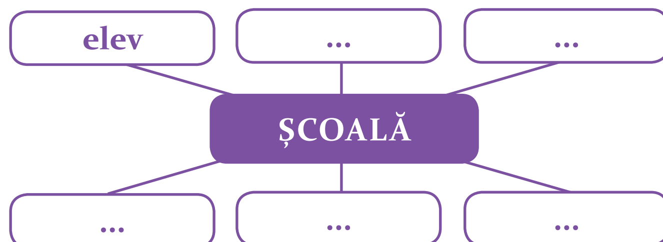
<u>Cuvântul</u> este elementul de bază al comunicării.
Orice cuvânt are: *o formă* (sunete/litere din care este alcătuit și care sunt așezate într-o anumită ordine) și *un înțeles* (un sens).
Unele cuvinte au formă diferită și înțeles asemănător. Exemplu: școlar = elev
Alte cuvinte au formă diferită și înțeles opus.
Exemplu: harnic ≠ leneș

6. Formulează enunțuri prin care să ceri informații despre situațiile prezentate:

7. Asociază cuvântului dat alți termeni ce aparțin aceluiași domeniu, urmând exemplul:

Vorbirea eficientă

- Vorbim pe rând, permițând partenerului de dialog să-și exprime părerea.
- Mesajul trebuie formulat clar, corect și concis.
- Când vorbesc cu cineva, privesc ascultătorul sau vorbitorul.
- În comunicare pot folosi gesturi sau mimică.
- Nu ne abatem de la subiectul conversației.

BU îți amintește

B U și S T E A M

Atunci când dorești să afli sensul unui anumit cuvânt, caută-l în *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), disponibil și pe internet la adresa https://dexonline.ro. Caută în DEX cuvântul **carte** și descoperă-i multitudinea de înțelesuri. Formulează propoziții cu trei dintre acestea.

<u>Substantivul</u> este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii.
Este de două feluri:
- substantiv comun (carte, școală);
- substantiv propriu (Enrico, Perboni).

Substantivul poate fi la numărul singular sau la numărul plural. Are trei genuri: feminin, masculin, neutru.

BU îți amintește

1. Subliniază substantivele din enunțul:
Trăia odată un împărat, pe vârful unui munte, într-o cetate cu două turnuri.
Ai găsit ☐ substantive.

2. Analizează următoarele substantive, precizând felul, genul și numărul lor:
împărat *povești* *cetate*

3. Care sunt ultimele trei cărți citite de tine? Notează titlurile și autorii acestora.

Scrierea unui text după un șir de ilustrații

1. După imaginile de mai jos, scrie un text cu titlul „Prima zi de școală”.

TE POȚI AJUTA și de următoarele întrebări:
a) Când se petrece întâmplarea?
b) Cine participă la întâmplare?
c) Ce le dă doamna învățătoare copiilor?
d) Cine îl așteaptă pe băiat la întoarcerea acasă?
e) Ce sentimente a trăit băiatul în acea zi?

TE POȚI APRECIA ȘI SINGUR!

Criterii:	DA	NU
Textul are titlul potrivit.	☐	☐
Are introducere, cuprins și încheiere.	☐	☐
Conține răspunsurile la întrebările date.	☐	☐
Este așezat corect în pagină.	☐	☐
Este scris corect și îngrijit.	☐	☐

Mi s-a terminat caietul

de Mircea Sântimbreanu

Ia te uită! S-a terminat... și doar alaltăieri l-am cumpărat?!

Uimirea băiețelului din clasa a IV-a era neprefăcută. Nu avem de-a face cu unul din aceia care pitesc caietul în ghiozdan și zic cu nevinovăție:

— Mi s-a terminat caietul, domnule învățător. N-am putut scrie tema. N-am avut pe ce...

Caietul cu pricina se isprăvise, cu adevărat! Ciudat însă: s-a împuținat – ce zic eu? – s-a topit, da, acesta era cuvântul potrivit, s-a topit ca o zăpadă sub razele soarelui. Nu mai rămăsese din el decât o pojghiță de caiet, la umbra celor două coperți... Toate celelalte file și-au luat zborul, smulse parcă de un vânt ciudat... La ceilalți copii foile caietului nu zboară, nu mor, nu se topesc văzând cu ochii. Atunci ce s-a întâmplat cu acest caiet? Ce rău ascuns i-a împuținat foile? Trebuia dezlegat acest mister! Cu orice preț. Dacă e o **molimă** necunoscută până acum, și ea se întinde și **molipsește** toate caietele din clasa a IV-a, din toată școala, din toate școlile?

Așa mă frământam într-una din zilele trecute, martor fiind la exclamația băiatului.

Caietul se terminase, nu încăpea îndoială. Mă uitam la coperțile uscate, ca niște aripi jumulite, fără puteri...

Și, în timp ce căutam să dezleg misterul, auzii chiar lângă mine un clinchet de bicicletă. Am tresărit.

— Cine a intrat cu bicicleta în clasă?

— Eu.

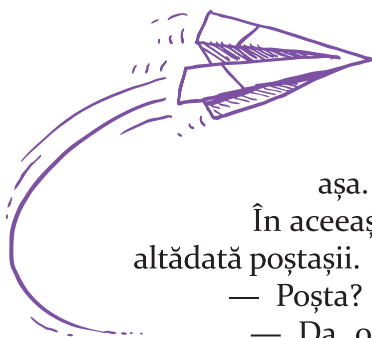
Vorbea o foaie de caiet. Ciudat! O foaie cu pătrățele, exact ca cele din caietul ce-l aveam în mână.

— Mă plimb de alaltăieri, continuă foaia. Și nu sunt singura, căci n-am plecat la o plimbare oarecare, ci într-o adevărată cursă de cicliști. Sunt însă singura care am mai rămas pe drum. Poate pentru că roata din față e nițel în „opt” și n-am nici șa. A uitat băiețașul să mi-l deseneze. Dar nu-i nimic... Noi, foile de hârtie, putem pedala și așa. Priviți, am încălecat pe-o roată și v-am spus povestea toată...

„Așadar, molima caietului a fost pasiunea pentru desen a stăpânului”, îmi ziceam, încercând să-mi dau seama cam câte biciclete o fi trimis în turul clasei **ciclistul** nostru când, deodată, un **zbârnâit** ce cobora și se îngroșa îmi îndrepta cercetările în altă direcție. Spre tavan. Era un avion.

— Ciudat! am exclamat. Aterizezi pe un caiet?!

— De aici am plecat, aici mă întorc. Acesta e **aerodromul** meu obișnuit. Priviți ce aripi am, ce **fuzelaj**, ce coadă... Vă place zborul meu lin, elegant? Dar câtă străduință a trebuit din partea constructorului, nu mă întrebați!? Câte modele și câte zboruri de încercare! [...] Aproape că i s-a terminat caietul. Dar mi se pare că vă deranjez cu zbârnâitul meu. Văd că sunteți îngândurat...

— Da. Fac o socoteală, am răspuns. Caietul a avut alaltăieri 50 de file. Cinci-șase biciclete, cinci-șase aeromodele fac cel mult o **duzină** de foi... în vânt, ca să zic așa. Dar unde or fi pierit celelalte?

În aceeași clipă, cineva suna din corn, așa cum sunau altădată poștașii.

— Poșta?

— Da, o poștă demodată. Sunt un bilețel care își caută adresa. Am plecat din caiet „F. F. urgent", conținând câteva rândulețe, dar m-am împotmolit. Am ajuns la un punct mort. Catedră îi zice.

„Iată, deci, cum se împarte vina", cugetăm, continuând să adun în minte filele descoperite, pentru a ajunge la... scădere. Dar rezultatul nu era cel din... caiet. Mai aveam și alte foi lipsă la apel. Cum și unde or fi pierit?

— Aici! Aici! Aici!

Vocile veneau din coșul de hârtie.

— Ce-i cu voi acolo? Sunteți tefere, după câte văd. N-ați avut niciun accident... Nici de bicicletă, nici de avion, nici...

— Da. Noi avem niște cusururi mult mai mici.

— Și atunci de ce sunteți la coș?

— O, acesta nu e cusurul nostru. E al stăpânului nostru. E nervos. Cum se ivește o mică, o neînsemnată greșeală – și din grabă face asemenea nenumărate greșeli – ne rupe. Rupe la fiecare temă cinci-șase foi. Priviți... trebuia să scrie cuvântul „exista". Pe prima foaie a scris „ezisia", pe a doua „eczisla", apoi „ecgzisla", apoi „esiesta". De abia pe urmă s-a gândit... să se gândească mai bine.

Ajunsesem la capăt. Dădusem aproape de urma întregului caiet. Acum mă dumirisem. Mai lipseau doar două foi. Întârziau să se ivească, și tocmai mă gândeam, oarecum plictisit de toată povestea, să întrerup cercetările, când am auzit o voce:

— Ei, ce faci? De ce stai?

— Aștept încă trei foi. Nu ies la socoteală...

— Cum de nu? Noi suntem.

— Bine, dar voi sunteți albe, nepătate, neîndoite! De ce nu sunteți în caiet?

— Pentru că ne-am desprins singure. Așa se întâmplă întotdeauna într-un caiet cu file rupte. Unele se desprind de la sine.

— Și ce să fac cu voi? Să vă așez la loc, în caiet?

— A, nu, răspunseră într-un glas cele trei foi. Folosiți-ne dumneavoastră. Scrieți despre **năravul** acestor școlari! Caietul acesta s-a terminat tot. Măcar să se termine cu folos... să nu se mai întâmple.

Cele trei foi aveau dreptate. M-am așternut pe scris. Acum povestea este gata...

BU îți explică

molimă: boală, epidemie

a molipsi: a infecta

ciclist: sportiv care umblă cu bicicleta

zbârnâit: șuierat, zgomot produs de vibrarea unui motor

aerodrom: teren special amenajat pentru decolarea, aterizarea și staționarea avioanelor

fuzelaj: corpul unui avion

duzină: grup de douăsprezece obiecte de același fel

nărav: cusur, deprindere rea

Cartea cu visuri – LECȚIA 2

Bifează răspunsul corect.

a) Locul unde se desfășoară întâmplarea este:

☐ acasă; ☐ în clasă; ☐ în autobuz.

b) Personajele acțiunii sunt:

☐ elevul; ☐ foile rupte din caiet; ☐ învățătorul.

c) Mesajul textului este:

☐ să reciclăm hârtia;

☐ să construim cât mai multe avioane din hârtie;

☐ să îndreptăm elevii care au astfel de năravuri (de a rupe foile caietelor).

Formulați, în perechi, întrebări în legătură cu textul citit, care să înceapă cu fiecare dintre cuvintele:

Cine? Ce? Cum?

ÎN BAZA TEXTULUI

Unde? Când?

1. Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru fiecare dintre cuvintele de mai jos:

se isprăvise, nărav, molimă, uimire, cusur, mister

2. Scrie cuvinte cu sens opus pentru fiecare dintre cuvintele de mai jos:

se topesc, ciudat, a ateriza, a se termina

3. Ce alte năravuri au elevii? Cum s-ar putea îndrepta acestea?

Semnele de punctuație

Intonarea propozițiilor se face în funcție de semnele de punctuație.
Punctul (.) se scrie la sfârșitul unei propoziții care comunică o informație sau o constatare.
Semnul întrebării (?) se scrie la sfârșitul unei propoziții care exprimă o întrebare.

1. Transcrie, din text, trei propoziții care să comunice o informație.

2. Găsește întrebări potrivite pentru răspunsurile date:

Elena este sora mea.
Bunicii mei locuiesc la Ploiești.
Ioanei îi place ciocolata cu alune.
A fost interesant la Muzeul Satului.

Semnul exclamării (!) se scrie la sfârșitul unei propoziții care exprimă o exclamare, o mirare, un salut etc.

3. Scrie câte un enunț care să exprime: un salut; o urare; o rugăminte; o mirare.

4. Găsește cât mai multe propoziții exclamative în textul: *Mi s-a terminat caietul*, de Mircea Sântimbreanu.

Virgula (,) se folosește pentru a separa:
– cuvântul care exprimă o strigare de restul enunțului;
– cuvintele unei enumerări.

5. Explică, oral, folosirea virgulei în enunțurile de mai jos:

— *Bine, dar voi sunteți albe, nepătate, neîndoite!*
— *Mi s-a terminat caietul, domnule învățător!*

Două puncte (:) este un semn de punctuație folosit înaintea unei enumerări sau la sfârșitul unei propoziții care anunță începerea unui dialog.

6. Imaginează-ți un dialog care are loc la începutul anului școlar între doi elevi. Redactează dialogul folosind semnele de punctuație studiate.

Despărțirea în silabe. Sunetul. Litera. Vocale și consoane.

<u>Cuvântul</u> este cea mai mică parte a unei comunicări. Este alcătuit dintr-un sunet sau o îmbinare de sunete care au un înțeles.
Sunetele limbii române se împart în *vocale* și *consoane*. Ele sunt reprezentate grafic prin litere. Totalitatea literelor unei limbi, scrise într-o anumită ordine, se numește *alfabet*.
Cuvintele se pot despărți în *silabe*. Atunci când un cuvânt nu încape la sfârșitul rândului, îl despărțim în silabe, scriind pe rândul următor silabele rămase.

1. Selectează, din text, cinci cuvinte care încep cu vocale și cinci cuvinte care se termină cu consoane.

2. Scrie aceste cuvinte în ordine alfabetică.

3. Desparte în silabe cuvintele și completează tabelul: *ghindă*, *cheamă*, *orchestră*, *ochelari*, *coace*, *gheară*, *geamgiu*, *cicoare*, *ghiveci*, *chitară*, *rucsac*, *magiun*, *excursie*, *geografie*, *cinematograf*, *coală*, *cinstit*, *jachetă*, *picior*, *înghețată*, *girafă*, *chibrit*, *chel*.

Cuvinte care au o silabă	Cuvinte care au două silabe	Cuvinte care au trei silabe	Cuvinte care au patru silabe	Cuvinte care au cinci silabe

4. Alcătuiește propoziții folosind cuvintele: *idee*, *accident*, *grădină*, *fiică*, cărora să le atribui însușiri neobișnuite.

JOCUL SILABELOR:

5. Rescrie textul în caiet, completând semnele de punctuație potrivite.

Andrei îl întreabă pe colegul său ☐ Pavel ☐
☐ Ai citit lectura cerută de doamna învățătoare ☐
☐ N-am găsit la biblioteca școlii cartea recomandată ☐
☐ Vino la mine ☐ Îți voi împrumuta eu această carte ☐

Jocul silabelor.

Se împarte clasa în două grupe. Prima grupă pregătește o listă de cuvinte, a doua grupa bate din palme de atâtea ori câte silabe are cuvântul spus. Apoi rolurile se inversează.

Cartea cu visuri - LECȚIA 2

Dialogul

Convorbirea dintre două sau mai multe persoane poartă numele de dialog. Într-un dialog, rolurile de ascultător și de vorbitor se schimbă pe rând. Intervenția unei persoane în dialog se numește **replică**.

Interviu cu Pinocchio

— Chipul tău mi-e cunoscut...
Oare unde te-am văzut?
— Sunt Pinocchio, nu se vede?
Am un nas fără pereche.

— Cum de ești așa frumos?
— Sunt din trunchi de chiparos.

— Și ce-ți cade pe urechi?
— Un chipiu, dar e cam vechi.

— Ce îți place să mănânci?
— Ridichi și smochine dulci.

— Unde pleci așa grăbit?
— Doar în China am găsit
Un doctor să mă opereze
Și nasul să mi-l scurteze.
— Un chirurg e potrivit
Să te scape de mințit?
— Aș face și un vaccin
Ca să mint cât mai puțin.

— Fii atent, ochi și urechi,
Și-am să-ți spun un mic secret!
Ai nevoie de-o schimbare
În povestea asta mare:
Noi, copiii cei cuminți,
Te-ajutăm să nu mai minți.
Cu un strop de chibzuință
Adevăru-i cu putință!

(sursa: clasamea.eu)

- Imaginează-ți un dialog între tine și un personaj preferat.

Adjectivul

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă însușiri ale ființelor, ale lucrurilor, ale fenomenelor naturii etc.

1. Găsește câte un adjectiv potrivit pentru substantivele:

băiețel *foaie*
caiet *plimbare*

2. Completează lista cu încă două adjective pentru fiecare categorie:

culoare: ....
gust: ....
formă: ....

3. Subliniază adjectivele din propoziția următoare:

Mă uitam la coperțile uscate ca niște aripi jumulite.

4. Alcătuiește câte o propoziție în care să se regăsească cuvintele subliniate la exercițiul 3.

5. Găsește câte un adjectiv cu sens opus pentru următoarele cuvinte:

adevărat *nervos* *fericit*

6. Transformă, în adjective, substantivele:

minciună, frumusețe, veselie, chibzuință

7. Formulează câte o propoziție în care cuvântul *mare* să fie, pe rând:

a) substantiv; b) adjectiv.

JOCUL ÎNSUȘIRILOR

- Găsește cât mai multe însușiri pentru obiectele, ființele și fenomenele date:
albină *vânt* *caiet*

Într-o poveste

de Marin Sorescu

Fără veste, intrați și într-o poveste. Așa, fără vorbe prea multe, unul după altul, cu mine în frunte. Luați-o pe poarta asta pe care scrie „A fost odată ca niciodată”, care ne așteaptă **desferecată.** I-am spus portarului că aveți treabă pe-aici, fiindcă voi sunteți cei doisprezece pitici. De fapt, sunteți paisprezece (dacă-o să observe, doi dintre voi spuneți: „Suntem rezerve.”) Și mai spuneți că sunteți în căutarea Zânei Zorilor, furată de un zmeu din greșeală, crezând că e cine știe ce pricopseală.

Atenție! Aici la fiecare pas te poți întâlni cu primejdia nas în nas. Uite, parcă ne-ar fi auzit, un balaur s-a și ivit. Unul, două, trei, patru... are capete șapte. Numai ca să le numeri, pierzi o zi și o noapte. [...] Fuga a rămas ultima noastră salvare. Luați-o voi înainte, că mie mi-e că fug prea tare. E pe urmele noastre, care de frică s-au făcut stele verzi și albastre. Mirela, aruncă tu acum o **gresie**, să nu-și facă balaurul cine știe ce **impresie**. Să știe și el că noi l-am citit pe Ispirescu Petre și știm că apar munți înalți, numai dacă arunci în urmă cu niște pietre. Priviți-i acum, he, he, he! Munții au răsărit și-n vârful lor sunt oi care behăie. Ce mari sunt, bată-i vina! Eu nu i-aș sări nici cu **prăjina**. Dar balaurul – cu el te pui? Ar mai sări peste încă un munte, dar nu-i. Nu mai rămâne decât să azvârl cu plușul de pantofi, nedespărțitul meu pluș, să se facă în urmă mare ghețuș! Va aluneca pe el și va cădea. Ha, ha, ha, dacă-o să-și spargă măcar un cap tot e ceva. Mi s-a părut, ori l-a trecut și n-a căzut? E lângă noi, cum bine vedem. Opriți, n-are niciun rost să mai fugim când nu mai putem. Balaurul s-a oprit și el, la un pas. De ce-o fi strâmbând din nas?

Zice:

— Hei, voi sunteți din povestea *Merele de aur*?

Răsuflăm ușurați.

— Bată-te să te bată de balaur! Povestea merelor de aur e pe aleea cealaltă, frățioare. N-ai văzut tăblița indicatoare? În concluzie, bine c-a fost o concluzie. Și uite-așa mergi și mergi... Zi de vară, **zăpușeală**. Nici tu troleibuze, care alunecă pe ață, nici tu bunici să te ia în brațe. Până când... ce sclipește acolo în depărtare? Un palat la care nu te poți uita decât cu ochelari de soare. De altfel, în fața se aflau trei stejari în care sunt agățați tot felul de ochelari. Puneți-vă pe nas sticlele astea colorate – cred că nu-i vreuna lipsă – afumate ca pentru o mare **eclipsă**. Uite și-un copac ceva mai măricel. Vă dau voie să vă suiți în el. Cât mai sus, care mai de care, poate vedeți ce urmează-n continuare.

a desfereca: (aici) a descuia

gresie: rocă sedimentară dură

impresie: senzație, părere

prăjină: bucată de lemn lungă și subțire, cu diverse utilizări

zăpușeală: căldură mare, arșiță

eclipsă: dispariție totală sau parțială, de scurtă durată, a imaginii unui astru

LECTURĂ – Recapitulare

1. Încercuiește personajele care sunt menționate în text.

cei 12 pitici	*Zmeul*
bunici	*Zâna Zorilor*
balaurul cu 7 capete	*Scufița Roșie*

2. Precizează ce scria pe poarta pe care au intrat în poveste.

3. Explică expresia: *Nu mai rămâne decât să azvârl cu plușul de pantofi, nedespărțitul meu pluș, să se facă în urmă mare ghețuș!*

4. Scrie rimele realizate de către scriitor în primul alineat.

5. Ai descoperit ce poveste căuta balaurul? Știi și alte basme scrise de Petre Ispirescu?

6. Pregătește o prezentare a unei povești preferate, argumentând alegerea făcută. Susține-ți prezentarea prin realizarea unui afiș sau folosind aplicația PowerPoint.

Moment ortografic

- Formulează câte o propoziție potrivită pentru fiecare exemplu:

mie/mi-e	*sar/s-ar*
nai/n-ai	*ca/c-a*

BU a mai citit și *Unde fugim de-acasă*, de Marin Sorescu. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

Lucrează în perechi.

Găsiți și alte rime pentru cuvintele:

impresie	*soare*
balaur	*pas*

FILIPOK

după Lev Tolstoi

Era odată un băiețel pe care îl chema Filipok. Într-o zi văzu copiii îndreptându-se spre școală. Filipok și-a luat căciula și a vrut să se ducă și el cu ei. Dar maică-sa l-a întrebat:

— Încotro te duci, Filipok?

— La școală.

— Ești mic și nu poți să te duci!

Și mama l-a oprit acasă.

Toți copiii erau la școală. Tata a plecat încă de dimineață la pădure, iar mama s-a dus să lucreze cu ziua. Au rămas acasă numai Filipok și bunica sa. Filipok s-a plictisit să stea singur. Și când bunica a adormit, el s-a apucat să-și caute căciula. Pe-a lui n-a găsit-o și a luat una veche de-a lui taică-său. Apoi a plecat la școală.

Școala era la capătul celălalt al satului, lângă biserică. Cât a mers Filipok pe ulița lui, câinii i-au dat pace, îl cunoșteau. Dar cum a ajuns prin dreptul curților străine, câinii au început să latre. Filipok a luat-o la fugă, câinii după el. Filipok a început să țipe, s-a împiedicat și a căzut. Dintr-o curte a ieșit un bărbat, a alungat câinii și s-a răstit la copil:

— Încotro alergi așa, neastâmpăratule?

Filipok n-a răspuns nimic; și-a ridicat poalele hainei și a început să fugă din răsputeri. A ajuns lângă școală. În pridvor nu era nimeni, dar dinăuntru se auzea larma copiilor. Pe Filipok l-a cuprins frica: „Dacă învățătorul mă alungă?” Se tot gândește ce să facă. Să se întoarcă, vor sări câinii iar la el; să intre în școală, îi e frică de învățător. Tocmai atunci trece pe lângă școală o femeie și-l întreabă:

— Tu de ce stai aici, când toți învață?

Filipok n-a mai avut ce face și a intrat. În pridvor și-a scos căciula și a deschis ușa . Școala era plină de copii. Fiecare spunea ceva cu glas tare, iar învățătorul, care purta un fular roșu la gât, se plimba prin mijlocul lor.

— Tu ce vrei? l-a întrebat el pe Filipok.

Filipok și-a strâns cu putere căciula la piept și nu a răspuns nimic.

— Cine ești?

Filipok tăcea mai departe.

— Nu cumva ești mut?

Filipok s-a speriat așa de tare, că n-a mai putut scoate o vorbă.

— Ei, dacă nu vrei să vorbești, pleacă acasă.

Tare ar fi vrut Filipok să răspundă, dar spaima îi încleștase gura. S-a uitat la învățător și a început să plângă. Atunci învățătorului i s-a făcut milă de el. L-a mângâiat pe cap și a întrebat pe copii cine-i băiețelul acela.

— E Filipok, fratele lui Kostiușka. De mult vrea să meargă la școală, dar mama lui nu-l lasă, și atunci a venit la școală pe furiș.

— Hai, așază-te în bancă lângă fratele tău; și am s-o rog pe maică-ta să te lase la școală.

Apoi, învățătorul a început să-i arate literele, dar Filipok le știa de mai înainte, ba putea să și citească puțin.

— Ia să te văd cum îți silabisești numele?

Și Filip începu:

— Pfe-i-pfi, le-i-li, pe-oc-poc.

Copiii râseră.

— Bravo! a spus învățătorul. Cine te-a învățat să citești?

Filip a prins curaj și a răspuns:

— Kostiușka. Eu sunt deștept și dintr-odată am priceput tot! Sunt grozav de deștept!

Învățătorul l-a întrerupt și a spus:

— Nu te grăbi cu lauda, mai întâi învață.

De atunci Filipok a început să meargă și el cu copiii la școală.

Exersează cu BU

1. Scrie:

Titlul:
Autorul:
Personajele:
Locul și timpul în care se petrece întâmplarea:

2. Completează, pe caiet, cu întrebări pentru răspunsurile date:

Filipok era un băiețel care dorea să meargă la școală.
Băiatul s-a lăudat că este deștept.

3. Formează familia de cuvinte pentru: *copil*.

..............., ..., ...

4. Formează diverse expresii pornind de la cuvântul *a lua*.

5. Scrie cel puțin două caracteristici ale lui Filipok care se desprind din text.

6. Analizează substantivele și adjectivele din propoziția:

Filipok era un băiețel deștept.

7. Alcătuiește propoziții folosind ortogramele: *sa/s-a, la/l-a, nul/nu-l.*

8. Ordonează alfabetic cuvintele primei propoziții. Indică pentru fiecare numărul de silabe.

Realizați în echipă machete cu tema: *Școala mea de vis.*

Evaluare

Se dă textul:

În clasă este liniște deplină. Elevii scriu primele bastonașe. Învățătoarea se plimbă printre bănci și, unde este nevoie de ajutorul ei, se oprește. Un băiețel cu ochii mici și negri o roagă să se apropie. Chipul școlarului i se pare cunoscut.

Deodată, învățătoarea zâmbește. Își amintește că, într-o toamnă, acest băiețel se plimba pe lângă școală. Ținea în mână un boboc de trandafir. Privea îndelung la ferestrele și la ușile școlii.

Învățătoarea l-a întrebat cui dorește să ofere trandafirul, însă copilul s-a fâstâcit și a fugit.

După câteva zile, învățătoarea l-a găsit chiar la poarta școlii. Părea îngândurat, iar bobocul se făcuse un adevărat trandafir.

— Ei, ce-i cu trandafirul?

— Eu am numai cinci ani și nu mă primește la școală. Trandafirul este pentru dumneavoastră. Vă rog să-mi arătați și mie unde învață copiii.

Călin Gruia,
Bobocul de trandafir

1. Alege varianta potrivită.
Întâmplarea are loc:

☐ la școală; ☐ în parc; ☐ în magazin.

Elevii scriu:

☐ o scrisoare; ☐ o poezie.
☐ primele bastonașe;

Învățătoarea își amintește că pe lângă școală se plimba un băiețel ce ținea în mână:

☐ un boboc de trandafir;
☐ o lalea; ☐ o zambilă.

După câteva zile, copilul s-a întors și a rugat-o pe doamna învățătoare:

☐ să-i împrumute o carte;
☐ să îi arate unde învățau copiii;
☐ să o caute pe sora sa.

2. Selectează din primul alineat câte două substantive și două adjective.

3. Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru:

liniște *se plimbă* *privea*

4. Scrie cuvinte cu sens opus pentru:

zâmbește *primele* *a întrebat*

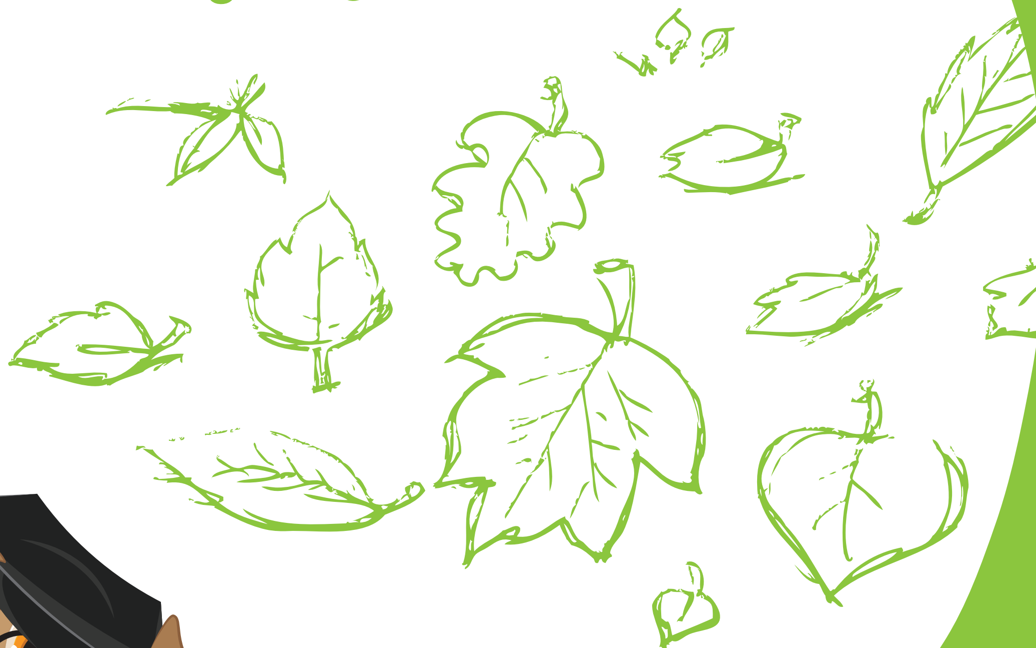
5. Imaginează-ți că te întâlnești cu un viitor elev de clasa pregătitoare. Scrie un dialog alcătuit din cel puțin șapte replici.

FB	B	S
★★★★★	★★★	★★

unitatea 2

Alaiul toamnei

Conținuturi:
- Textul liric. Strofa. Versul
- Verbul – reactualizare
- Textul narativ
- Idei principale. Planul de idei
- Ortografie și punctuație
- Textul creativ cu început dat
- Pronumele personal – reactualizare
- Textul creativ după imagini

Ce te legeni...

de Mihai Eminescu

— Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
— De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește.
Bate vântul frunza-n dungă –
Cântăreții mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte –
Iarna-i ici, vara-i departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!

Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele,
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii-ntunecând,
Și se duc ca clipele,
Scuturând aripele,
Și mă lasă **pustiit**,
Vestejit și amorțit
Și cu doru-mi singurel,
De mă-**ngân** numai cu el!

zare: la orizont, în depărtare

pustiit: părăsit, lipsit de viață

a îngâna: (aici) a vorbi

Textul liric. Strofa. Versul

Ce te legeni... este un <u>text liric</u>, adică o poezie. Textul liric transmite idei, trăiri, sentimente cu ajutorul unui limbaj expresiv.
Poezia este scrisă cu rânduri scurte numite *versuri*. Potrivirea versurilor în silabe sau cuvinte finale se numește *rimă*.
Două sau mai multe versuri formează o *strofă*. Atunci când o poezie este transcrisă pe caiet, fiecare vers al poeziei se scrie cu alineat.

BU a mai citit și alte poezii scrise de Mihai Eminescu! Descarcă din manualul digital *copacul cu poezii* și notează în el versurile preferate.

a) Cine i se adresează codrului?
b) De ce se leagănă acesta?
c) De către cine este părăsit codrul?
d) Ce sentimente ai trăit la citirea poeziei?

1. Completează Jurnalul cu dublă intrare (în coloana din stânga regăsești expresii din text, iar în coloana din dreapta trebuie să explici expresiile pe baza experienței/cunoștințelor tale):

EXPRESIA	EXPLICAȚIA
Cu crengile la pământ	Crengile copacilor au fost aplecate de către vânt.
Trece vremea mea	
Zarea lumii-ntunecând	
Se duc ca clipele	

2. Recitește poezia pe roluri cu intonația și tonul potrivite. Fă o scenetă după poezie (sugestie: poetul poate purta costum popular, iar codrul poate ține în mână câteva crengi uscate).

3. Enumeră semnele sosirii toamnei așa cum reies ele din poezie.

4. Găsește cuvinte cu înțeles asemănător pentru: *codru*, *crengi*, *veștejite*.

5. Motivează folosirea semnelor de punctuație din primele trei versuri ale poeziei.

6. Scrie cuvintele care rimează în versurile de mai jos:

Și se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii-ntunecând,
.... rimează cu ....

Și se duc ca clipele,
Scuturând aripele,
.... rimează cu ....

Și mă lasă pustiit,
Vestejit și amorțit
.... rimează cu ....

Și cu doru-mi singurel,
De mă-ngân numai cu el!
.... rimează cu ....

7. Alcătuiește câte o propoziție folosind ortogramele: *mii/mi-i*, *mie/mi-e*.

8. Alcătuiește propoziții folosind cuvintele: *pustiit*, *lumii*, *cântăreții*. Scrie apoi încă o propoziție în care să existe un alt cuvânt în a cărui scriere se folosește *ii*.

9. Scrie în caiet o propoziție în care cuvântul *codru* să aibă alt înțeles față de cel din poezie.

SUGESTIE PENTRU TIMPUL LIBER

Mergi în pădure, pășește pe frunzele uscate și respiră adânc! Bucură-te de foșnetul frunzelor, adierea vântului și mirosul pădurii!

Alaiul toamnei – LECȚIA 1

Lucrați în patru echipe. Completați tabelul rezolvând cerințele:

Selectați versurile sau expresiile care descriu toamna târzie.	Scrieți cuvinte cu sens opus pentru: *trece-* *întunecând-* *scade-* *alungă-*
Scrieți un scurt text imaginativ referitor la toamnă.	Realizați un desen cu tema *Toamna* sugerat de versurile poeziei.

Verbul

1. Subliniază verbele din versurile următoare.

Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește.
Bate vântul frunza-n dungă
Cântăreții mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte
Iarna-i ici, vara-i departe.

2. Grupează verbele date după ceea ce exprimă: *a sta, a fi, a prinde, a alerga, a exista, a dormi*.

acțiunea	*starea*	*existența*

3. Alege forma potrivită a verbului:

Ziua scade/scad.
Ieri voi veni/am venit.
Copiii citește/citesc o poezie.

Una dintre perechi conține verbe cu sens opus. Care?

strânge – adună
scade – crește
a ajuns – a sosit

<u>Verbul</u> este partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea ori existența lucrurilor, a ființelor, a fenomenelor naturii.

Verbul poate fi la *numărul singular* sau la *numărul plural*.

pictez

gătesc

fotografiez

4. Scrie propoziții care să conțină:
a) un verb care să exprime acțiunea, la numărul singular;
b) un verb care să exprime starea, la numărul plural;
c) un verb care să exprime existența.

5. Alcătuiește câte un enunț în care cuvintele *cer* și *sare* să fie, pe rând, substantive și verbe.

6. Notează verbele de la care provin substantivele următoare:
uitarea *trecerea* *plecarea*

Ciuboțelele ogarului

după Călin Gruia

De unde avea Iepurele doi galbeni, nu se știe! Dar povestea spune că, într-o toamnă, el pornise spre un **iarmaroc** vestit ca să-și cumpere încălțări, pentru că venise frigul.

Începuseră ploile de toamnă, vântul împrăștia frunzele pe poteci și frigul prinsese să-i înțepe picioarele. De aceea, își trase pălăria veche până peste urechi, își strânse haina pe trup și iuți pasul, ca să ajungă mai repede la iarmaroc.

Și cum mergea Iepurele, ciulind urechile la orice foșnet, iată că mai spre seară se întâlni pe o potecă cu Ogarul. Ogarul era gras, voinic, îmbrăcat într-o șubă călduroasă și purta în picioare niște **ciuboțele** nou-nouțe.

După ce-și dădură binețe, ca doi călători de treabă, o porniră împreună prin desișul pădurii. Iepurelui i se scurgeau ochii după ciuboțelele **Ogarului**, pentru că tare mai erau frumoase, iar lui îi era strașnic de frig la picioare!

— Cât ai dat pe încălțări? întrebă sfios Iepurele.

— Doi galbeni, cât să dau! îi răspunse fudul Ogarul.

— Mă duc și eu la iarmaroc – adăugă Iepurele – să-mi cumpăr ciuboțele.

— Păi, tot acolo merg și eu, am treabă cu un negustor... Ciuboțele se găsesc câte vrei, numai bani să ai!

— Am doi galbeni, șopti Iepurele.

Ogarul nu spuse nimic, ci își răsuci vârful mustăților ca și cum lui nu i-ar fi păsat câți bani are Iepurele.

Și merseră ei așa până se întunecă de-a binelea. Drumul nu-l mai vedeau bine. O ploaie rece și deasă se abătu în calea lor, de-i dârdâiau bietului Iepure dinții de frig.

— Uite ce zic eu, cumetre, vorbi Ogarul. Te văd desculț... Și apoi e noapte și frig... Mai ai și bani la dumneata... Bani am și eu ... și cine știe cu cine ne putem întâlni, că pădurea e plină de tâlhari... Iepurele ciuli urechile, își strânse mai tare **zăbunul**, ca să simtă banii ce-i avea într-un buzunăraș la piept.

— Și ce-i de făcut atunci? întrebă el.

— Să ne oprim la **Hanul** Ursului, zise Ogarul.

Iepurele nu avu încotro și-l ascultă pe Ogar. Moș Martin îi primi tare bucuros. Iepurele se apropie zgribulit de vatră să se mai încălzească.

— Eu zic să cerem ceva de mâncare, șopti Ogarul.

— Cere dumneata, cumetre. Mie nu mi-e foame... Și apoi nu am niciun mărunțiș. Că dacă schimb un galben, rămân toată iarna desculț.

— Hei, ce ciudat mai ești, cumetre!... Dar cine ți-a cerut, mă rog, să-ți schimbi galbenii... Pentru plată am eu bani destui... Că doar nu mă voi lăcomi la un sărac ca tine...

Și întorcându-se Moș Martin în han, Ogarul spuse:

— Ei, Moș Martine, dă-ne ceva de mâncat și de băut!

Moș Martin își puse șorțul pe dinainte și începu a aduce bunătățile. Ogarul începu să înghită cu lăcomie bucată după bucată. Iepurele se rușină și abia-abia gustă și el o bucățică de plăcintă cu varză. Și poate n-ar fi gustat deloc dacă nu l-ar fi poftit Ogarul.

Văzând că drumeții au terminat de mâncat, Moș Martin le ceru să plătească. Ogarul prinse a se căuta prin buzunare. Căută prin buzunarele de la pantaloni, căută în șubă, dar degeaba căuta: nu avea niciun ban. În cele din urma, spuse Iepurelui:

— Plătește dumneata, cumetre!

— Cum să plătesc? Așa ne-a fost vorba?

— Plătește, că am uitat punga acasă. Îți dau eu banii la iarmaroc. Am să mă împrumut la un prieten negustor.

— Cum? Vai, ce să mă fac?! Să rămân desculț?

Ogarul începu să râdă pe sub mustăți. Moș Martin *își ieși din fire*:

— Mie să nu-mi umblați cu de-astea. Plătiți, că altfel *am eu ac de cojocul vostru!*

— El m-a poftit și la han, el m-a poftit și la masă, spuse chicotind Ogarul. El să plătească.

— Nu-i adevărat, Moș Martine. Eu n-am mâncat mai nimic. Vine iarna și, dacă plătesc, rămân desculț...

Moș Martin apucă un **ciomag**. Iepurele, văzând ciomagul, începu să tremure de frică. Și de voie, de nevoie, scoase din buzunar băsmăluța în care avea legați cei doi **galbeni** și plăti ursului. Moș Martin se uită la ciuboțelele Ogarului, apoi la picioarele goale ale Iepurelui, mârâi ceva și luă galbenii. Ogarul își șterse mustățile, se culcă și *adormi fără griji*.

Moș Martin se duse și el în odaia lui. Numai Iepurele nu se culca. Cum putea să doarmă? De necaz, Iepurele începu să plângă pe înfundate. Și se tot gândi și răzgândi ce să facă, ce să dreagă? Parcă vedea cum desfăcuse băsmăluța și dăduse lui Moș Martin banii... Cum ursul stătuse o clipă pe gânduri, uitându-se când la ciuboțelele ogarului, când la picioarele lui, de parcă ar fi voit să-i spună ceva. Ce anume? Deodată, *mintea i se lumină*, își șterse lacrimile și intră în odaia Ogarului. Ciuboțelele erau puse lângă sobă să se usuce. Nu mai stătu pe gânduri. Încălță ciuboțelele Ogarului, *ieși tiptil* și porni iute spre pădure. „Mi-am făcut singur dreptate”, se gândea iepurele, afundându-se tot mai mult în pădure și-n noapte.

Dimineața, când se trezi Ogarul, vru să se încalțe cu ciuboțelele, dar văzu că nu mai sunt lângă sobă! Înțelese că le furase iepurele. Se luă după urmele ciuboțelelor, fugi, fugi, dar nu putu să-l prindă pe iepure.

Până în ziua de azi mai aleargă după el, dar iepurele, când vede Ogarul, fuge.

iarmaroc: târg

ciuboțele: cizmulițe

ogar: câine de vânătoare

zăbun: haină bărbătească purtată de țărani, făcută din lână sau din bumbac, de obicei lungă, cu sau fără mâneci

han: local cu ospătărie, unde se adăposteau peste noapte drumeții

ciomag: bâtă lungă și groasă

galben: ban de aur

BU a mai citit și *Nuielușa de alun*, de Călin Gruia! **Citește și tu!** Pentru aceasta, mergi la biblioteca orașului tău sau la biblioteca școlii și împrumută cartea. Analizează titlul cărții și coperta, gândește-te care ar putea fi acțiunea și încearcă să afli cât mai multe lucruri despre autor.

1. Alcătuiește propoziții în care cuvintele *galben*, *han* și *fire* să aibă alt înțeles față de cel din text.
2. Alcătuiește câte o propoziție folosind ortogramele: *ce-i/cei*, *ne-a/nea*, *i-ar/iar*.
3. Completează, pe caiet, tabelul conținând cuvinte cu sens asemănător și cuvinte cu sens opus:

	Cu sens asemănător	*Cu sens opus*
a cumpăra		
necăjit		
a se opri		

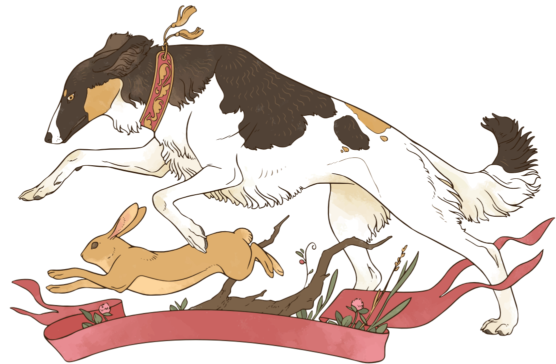
4. Găsește câte trei însușiri potrivite pentru Ogar și Iepure.

Ogarul / Iepurele

5. Citește fragmentul în care afli despre întâlnirea dintre Ogar și Iepure.
6. Transcrie fragmentul care corespunde ilustrației de mai jos. Precizează cărei părți a poveștii îi aparține: *introducere*, *cuprins* sau *încheiere*.

7. Scrie un alt final al întâmplării.
8. Care moment al textului ți s-a părut cel mai interesant și de ce?
9. Completează Jurnalul cu dublă intrare:

EXPRESIA	EXPLICAȚIA
își ieși din fire	s-a enervat, nu se putea stăpâni
am eu ac de cojocul vostru	
adormi fără griji	
mintea i se lumină	
ieși tiptil	

Textul narativ

Textul în care se prezintă o succesiune de întâmplări, reale sau imaginare, redate în ordinea în care s-au petrecut, se numește text narativ.

La întâmplare pot participa mai multe *personaje*.

Textul narativ cuprinde mai multe *fragmente*. În fiecare fragment se povestește o secvență din întâmplare.

Fragmentele sunt marcate în scris prin *alineat*; un fragment poate cuprinde unul sau mai multe alineate.

BU îți amintește

Alaiul toamnei – LECȚIA 2

1. Pune în ordine enunțurile și vei obține o scurtă prezentare a întâmplării:

Ogarul a mâncat pe săturate, dar nu a avut bani să plătească masa.

Iepurele a pornit spre iarmaroc ca să își cumpere încălțări.

Iepurele a spus că are și el doi galbeni pentru a-și cumpăra încălțări.

Ogarul a plănuit să îl păcălească pe Iepure.

Dându-și seama că a fost păcălit, Iepurele a încălțat noaptea ciuboțelele Ogarului și a fugit spre pădure.

Au poposit împreună la Hanul Ursului.

Pe drum s-a întâlnit cu Ogarul, care purta o pereche de ciuboțele noi, pe care plătise doi galbeni.

Moș Martin i-a amenințat, iar Iepurele, de frică, a plătit cei doi galbeni.

2. Realizează desene care să exprime cele 8 fragmente ale textului.

Personajele unui text literar pot fi reale sau imaginare.

Personajele prezente în text fac parte din viața reală sau imaginară? Discutați și completați tabelul:

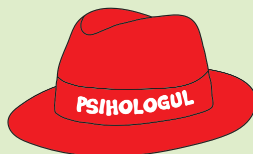
	În viața reală	*În viața imaginară*
Ogarul	este desculț	poartă ciuboțele
Iepurele		
Moș Martin		

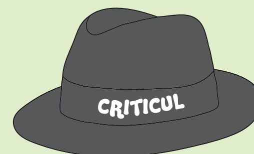
Împărțiți-vă în șase grupe. Fiecare grupă își va alege câte o pălărie și va interpreta rolul indicat de aceasta.

Povestește pe scurt întâmplarea.

Precizează care personaj ți-a plăcut mai mult. De ce?

Spune cine crezi că a greșit în această întâmplare.

Imaginează-ți un final fericit al întâmplării.

Prezintă cum ai fi procedat dacă erai în locul iepurașului.

Spune cum crezi că trebuia să procedeze iepurașul ca să nu rămână fără bani.

3. Realizează un afiș în care să prezinți lansarea unei piese de teatru pentru copii cu titlul *Ciuboțelele Ogarului*, la Teatrul Așchiuță. Nu uita să precizezi ora începerii, data și locul unde va avea loc aceasta. Poți să-l decorezi cu desene inspirate din text!

4. Scrie un text creativ, cu titlu la alegere, care să aibă începutul de mai jos. Nu uita să realizezi la început un plan de idei al textului.

A venit toamna cu răsuflarea ei cea răcoroasă. Sub bagheta ei fermecată, fructele pomilor devin zemoase, iar strugurii primesc dulceață. În pădure...

Pronumele personal

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv.
Pronumele personal este pronumele care desemnează persoane.
Are forme pentru persoanele I, a II-a și a III-a. Poate fi la numărul singular sau plural.

Persoana	Numărul singular	Numărul plural
Persoana I	*eu*	*noi*
Persoana a II-a	*tu*	*voi*
Persoana a III-a	*el/ea*	*ei/ele*

Pronumele *dumneata, dumneavoastră, dumneaei, dumnealui, dumnealor* sunt pronume personale de politețe.

1. Identifică pronumele personale din propozițiile de mai jos:

Ei citesc multe cărți de la bibliotecă.
Voi merge împreună cu ele la teatrul de păpuși.
Eu am realizat fișa de lectură.
Vreau să vii și tu cu noi.

2. Alcătuiește propoziții interogative cu două dintre pronumele de la exercițiul anterior.

3. Alcătuiește un enunț care să cuprindă un pronume personal de politețe, prin care să ceri o informație.

4. Asociază verbele aflate în coloana din stânga cu pronumele personale aflate în coloana din dreapta:

cântă, va pierde, a remarcat:	eu
cercetezi, ai lăudat, vei dansa:	tu
mergem, vorbeam, vom cumpăra:	noi
am găsit, cer, voi asculta:	el
	voi

5. Înlocuiește substantivele subliniate cu pronumele personale potrivite:

Iepurele începu să plângă pe înfundate.
Moș Martine, dă-ne ceva de mâncat și de băut!
Ogarul și Iepurele erau obligați să plătească.

6. Completează enunțurile cu pronumele personal indicat:

Am ascultat cu atenție indicațiile .... (pronume personal, persoana a III-a, nr. singular)
Vin și .... (pronume personal, persoana I, numărul singular) *cât de curând.*
.... (pronume personal , persoana a II-a, numărul singular) *nu ai supărat niciodată pe nimeni?*

7. Scrie câte o propoziție în care cuvântul *nouă* să fie, pe rând: *adjectiv*, *pronume*.

Cioc! cioc! cioc!

de Emil Gârleanu

Și păsările se-nțeleg între ele. Dumneavoastră poate nu mă veți crede. Atâta pagubă! Dar eu știu multe asupra lucrului ăstuia de la gaița mea, de la gaița mea care, fiindcă am învățat-o să vorbească omenește, mi-a descoperit câteva taine ale graiului păsăresc. Dumneata, spre pildă, auzi ciripind o rândunică, crezi că i-a venit, așa, un gust să facă gălăgie, în vreme ce dânsa dă povețe puișorilor ei: „Nu ieșiți la marginea cuibului!”, „Nu strigați când nu sunt eu cu voi!”, „Tst! pisica!” O vrabie ciripește pe gard. Dumitale puțin îți pasă. Și ei, biata! i-a sărit inima din loc: „Uliul!” În nopțile cu lună asculți privighetoarea – te încântă; ajungi să crezi că pentru tine își revarsă în **gâlgâiri** ploaia de mărgăritare. Nici nu bănuiești că-și plânge numai dragostea ei.

Așa, mulțumită gaiței mele, am ascultat, deunăzi, o convorbire între un măcăleandru și-un scatiu. Să v-o spun.

„Cioc! cioc! cioc!” se aude de departe. Măcăleandrul zice:

— E ciocănitoarea!

— Ciocănitoarea, răspunse scatiul, ce-o fi ciocănind mereu?

— Caută veverița, îl **deslușí** măcăleandrul.

— Veverița? De ce?

— Urâți îmi sunteți voi, scatiii, că nu știți nimic. Nu-i cunoști povestea? Să ți-o spun!

Mărturisesc că vreo câteva ciripiri nu le-am înțeles, dar le-am ținut însă minte. Acasă i le-am spus gaiței, și gaița mi le-a tălmăcit. Așa vă pot spune întocmai, după zisele măcăleandrului, povestea ciocănitorii:

— Demult, m-asculți, scatiule? începu măcăleandrul, demult tare, la-nceput, pe când oamenii erau puțini de tot, și poamele și mai puține, veverița a dat, într-o bună zi, peste un pom ciudat, cu roadă rotundă, tare, dar cu miezul dulce și gustos. Dăduse, frate, peste alun. I-au plăcut alunele și, vezi, ființă **prevăzătoare**, să nu mai pățească cum o pățise când rosese o iarnă întreagă coaja copacilor, să se hrănească, ce i-a venit în gând? Să strângă alune! Și și-a umplut scorbura de cu toamnă. Tocmai se bucura că dăduse norocul peste dânsa, făcea planuri mari, să nu se miște toată iarna din căsuța ei, nici cu vârful botului să nu miroase vifornița, când, într-o bună dimineață, se zgârie la un picior într-o coajă. Caută – coajă de alună! De unde? că ea nici nu se atinsese încă de **merindele** strânse. Cercetează: un sfert de alune mâncate! S-a mâhnit veverița, dar s-a și mâniat. S-a pus la pândă, să prindă pe hoț. S-a ghemuit în fundul scorburii, una cu copacul, și-a așteptat. Ce era? Ciocănitoarea, cum o vezi: sai ici, vâră-te colea, dă de scorbură, în scorbură de alune, și, cum e iscusită, a înțeles ea că-n alune trebuie să fie ceva. Plisc are, slavă Domnului! Craț! iaca și miezul. Bun! Craț-craț-craț, s-a pus pe mâncat. Din ziua aceea venea în fiece amiază să-și ia prânzul. În dimineața când o pândea veverița, a sosit tot așa **zglobie**, dar de-abia intră în scorbură, că veverița se repezi. Ciocănitoarea vru s-o zbughească afară, dar veverița o prinsese de coadă! Dă-i în sus, dă-i

în jos, lasă coada, ca șopârla, în laba veveriței, și pe ici ți-i drumul. Mai târziu, când i-a venit inima la loc și s-a văzut fără coadă, s-a întors la veveriță să se roage de dânsa. N-a mai intrat în scorbura ei și, **smerită**, a bătut cu ciocul: Cioc! cioc! cioc! Dar veverița își mutase culcușul! De atunci mereu ciocănește la fiecare copac, dar nici că dă de răspuns...

— Zi, de atunci, întrebă scatiul, n-are ciocănitoarea coadă?...

— Vezi bine... Ssst! Uite-o...

Mă uit și eu. O fulgerare roșie străbate luminișul. Ciocănitoarea se cațără cu ghearele de trunchiul unui mesteacăn și-l ciocănește de jos până sus. Apoi trece la alt copac, și la altul. Fagul sună mai tare, frasinul mai înăbușit. Un stejar găunos răsună ca un **hârb**. Și ciocănașul bate mereu, se duce, se șterge din ochii mei. De-abia se mai aude, departe: Cioc! cioc! cioc!

Scatiul piruie iar:

— Știi una, frate măcăleandru? Eu cred că tot ce mi-ai spus sunt numai niște vorbe. Ea ciocănește fiindcă suge din mustul copacilor, i-o fi plăcând hrana asta.

Măcăleandrul se supără:

— Se cunoaște că ești pasăre neisprăvită. S-o fi hrănind ea cu mustul copacilor, dar ce și-o fi zis: „Dacă mi-i dat să ciocănesc mereu, cel puțin să trag din asta un folos, să mă hrănesc!"

— Așa-i! încheie scatiul.

Acestea le-am auzit mai deunăzi povestite de către un măcăleandru unui scatiu. Un lucru însă: dacă veniți cineva pe la mine, să nu spuneți cumva gaiței mele cele ce v-am destăinuit. Mă asurzește cu ocările. Vă rog!

Sugestie de petrecere a timpului liber:
Audiază teatrul radiofonic pentru copii!

gâlgâiri: zgomot caracteristic produs de un lichid care curge dintr-un vas (cu gâtul strâmt) sau care alunecă pe gât

a desluși: a distinge, a recunoaște

prevăzătoare: care știe să evite neplăcerile, prudentă

merinde: hrană, provizii pentru drum

zglobie: sprintenă, vioaie

smerită: supusă, umilă, respectuoasă

hârb: vas vechi, spart

a) Completează:
Scatiul este nedumerit în legătură cu ....
Măcăleandrul spune că ciocănitoarea caută
....
Veverița se zgârie într-o ....
Mânca din proviziile veveriței ....
.... i-a jumulit coada ciocănitoarei.

b) Scrie cuvinte cu același înțeles pentru: *a pornit*, *provizii*, *se mânie*.

c) Găsește cuvinte cu sens opus pentru: *a umplut*, *se mânie*, *sosi* și alcătuiește cu acestea propoziții.

d) Scrie însușiri potrivite pentru: *toamnă*, *salturi*, *veveriță*, *alune*, *ciocănitoare*, *coadă*.

LECTURĂ – Recapitulare

1. Alege forma corectă a cuvintelor evidențiate și transcrie enunțurile:

Am o *mie/mi-e* de întrebări.

S-ar/Sar coarda în curtea școlii.

Ne-a/nea povestit o întâmplare adevărată.

Cei/ce-i de făcut?

2. Subliniază cu albastru propozițiile care arată faptele veveriței și cu galben pe cele care arată faptele ciocănitorii:

A mâncat proviziile veveriței.

A pândit hoțul.

A lăsat coada și a fugit.

Și-a mutat culcușul.

A făcut provizii pentru iarnă.

S-a zgâriat într-o coajă de alună.

3. Delimitează în fragmente textul și formulează planul de idei al acestuia.

4. Identifică, în text, patru verbe și scrie pentru fiecare în parte numărul și persoana.

5. Scrie un text creativ având ca sprijin imaginile de mai jos.

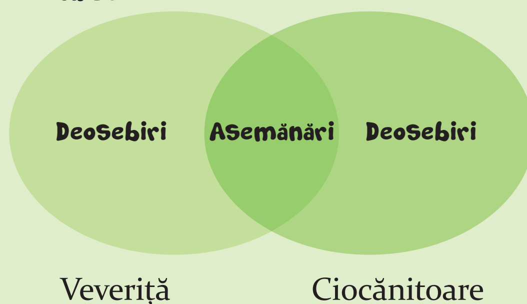
Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

- Conținutul textului să fie în concordanță cu titlul;
- Respectarea părților unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere;
- Respectarea conținutului imaginilor;
- Exprimarea clară și corectă din punct de vedere gramatical.

Lucrați în perechi!
Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre ciocănitoare și veveriță!

Deslușiți graiul păsărilor!
Inventați cuvinte noi, referitoare la graiul păsărilor, cărora să le dați o explicație potrivită.

De exemplu:

„<u>Nu</u> ieșiți la <u>marginea</u> <u>cuib</u>ului!” = numarcuib

Evaluare

Se dă textul:

Cerul și-a schimbat veșmântul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vântul
Ca un foșnet lung de apă.

Astfel, turmă după turmă
Pleacă toamna de la stâni,
De rămân pustii în urmă
Munții singuri și bătrâni.

Toamna cu-a ei albă frunte
Și cu galbenii-i conduri
A lăsat argint pe munte
Și rugină pe păduri.

Tot mai jos apoi se lasă
Poala norilor pe munte.
Vin din iarna-ntunecoasă
Zile lungi cu ploi mărunte.

Brazii stau în nemișcare,
Printre ramuri ploaia pică, –
Nicio creangă nu tresare,
Niciun zbor de păsărică.

Și se duc pe nesimțite
Nopți pustii și zile reci,
Cum s-adună, putrezite,
Frunze moarte pe poteci.

Balada munților (fragmente), de George Topîrceanu

1. Încercuiește răspunsul corect pentru fiecare dintre situațiile date:

Textul din care face parte fragmentul este:
a) o fabulă; b) o poezie; c) o poveste.

Cerul și-a schimbat veșmântul, înseamnă că:
a) odată cu venirea toamnei, cerul se întunecă;
b) toamna, cerul se înseninează;
c) primăvara, cerul este senin.

Toamna este înfățișată asemenea:
a) unei doamne; b) unei copile; c) unei păsări.

2. Completează a doua coloană cu versurile potrivite:

Ce prezintă textul?	De unde știu?
Toamna apare asemenea unei doamne	
Turmele coboară de la munte	
Începe ploaia	

3. Găsește în text cuvinte care rimează cu: *veșmântul, conduri, frunte.*

4. Scrie trei motive pentru care textul este liric.

5. Transcrie șase verbe din text și precizează pentru fiecare în parte numărul și persoana.

6. Subliniază și analizează pronumele din propozițiile următoare:

Ea a cumpărat o umbrelă nouă.

Să mergi și tu la stână.

Eu aud foșnetul frunzelor.

7. Scrie propoziții în care să folosești ortogramele:
mii/mi-i, sau/s-au, nea/ne-a.

8. Scrie un text creativ cu titlul *Bucuriile toamnei*, având ca sprijin imaginile date:

Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

- Conținutul textului să fie în concordanță cu titlul;
- Respectarea părților unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere;
- Respectarea conținutului imaginilor;
- Exprimarea clară și corectă din punct de vedere gramatical.

FB	B	S
★★★★★★★★	★★★★★	★★★

Ameliorare

Citește cât mai expresiv textul!

Gânduri de toamnă

de Maria Comănescu

Într-o zi, cea mai frumoasă și bogată fiică a anului alerga prin parc împrăștiind culoare aurie și frunze multicolore. Erau mulți copii în parc. Unii mergeau grăbiți spre școală, alții, mai mici, se jucau. Cei abia ieșiți de la școală hoinăreau prin parc. Doar toamna alerga grăbită. Deodată se opri. Ceva, sau mai bine zis, cineva îi atrăsese atenția. Erau patru băieți pe o bancă. Discutau chiar despre ea. Curioasă, se opri să tragă cu urechea la vorbele copiilor.

— Frunzele care cad și foșnesc sub picioarele mele, băncile care rămân pustii, ploaia care cade cu stropi reci și mulți mă întristează. Mi-e milă să calc pe frunze, frunze care astă-vară m-au ferit de razele puternice ale soarelui, zise primul dintre ei, Andrei.

— Pe mine toamna nu mă întristează. Îmi place toamna pentru culorile ei pastelate, pentru dovleacul copt, pentru mirosul de plăcintă pregătită de mama, spuse Teo, al doilea băiat.

— Mie îmi place mult livada bunicilor mei toamna, îmi plac merele roșii ca focul, perele galbene ca soarele, strugurii din vii, covorul de frunze prin care aleargă veverițele ca să-și adune provizii, zise și al treilea, un băiat pe nume Cristi.

— Mie îmi plac culorile toamnei, spuse ultimul băiat, Vlad. Toamna e cel mai iscusit pictor. Ea fură raze fel de fel ca să le arunce prin copaci și să le preschimbe haina într-o feerie de culori.

— Haideți acasă, că s-a lăsat răcoare! se auzi glasul bunicii lui Andrei. Vă așteaptă un ceai cald, ca să vă încălziți, și o bucată de plăcintă!

— Eu vreau cu mere...

— Eu – cu dovleac...

— Eu – cu...

Copiii se ridicară grăbiți. Toamna îi mângâie și îi sărută cu o frunză pe cei patru copii. Știa că e iubită și, în drumul ei, colora și mai frumos copacii.

1. Completează propozițiile:
Întâmplarea se petrece în anotimpul ...
Cei care participă la dialogul despre toamnă sunt ...
Îi poftește în casă ...

2. Selectează din primul alineat trei verbe și analizează-le.

3. Subliniază pronumele din propozițiile:
Eu ador toamna pentru culorile sale.
Ea fură razele soarelui.
Noi toți iubim toamna.

4. Dacă ai fi participat la dialog, tu pentru ce ai fi apreciat toamna?

5. Taie varianta greșită din propozițiile:
Copiii *sau*/*s-au* întâlnit în parc.
Pășim pe un covor cu *mii*/*mi-i* de frunze.
Sar/*S-ar* putea să plouă.

unitatea 3

Români cu care ne mândrim

Conținuturi:
- Textul literar narativ
- Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie
- Transformarea dialogului în povestire
- Povestirea scrisă a unor fragmente
- Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei
- Factorii care pot perturba comunicarea
- Verbul. Numărul și persoana verbului
- Textul informativ
- Timpurile verbului
- Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe

O vizită în atelierul lui Brâncuși

(fragment)

(Dintr-un secol de viață, *de Cella Delavrancea)*

Eram la Paris în anul 1922. [...] Într-unul din aceste ***hôtels particuliers*** locuia un vechi prieten al meu, grec de origine, amator de artă. Fiind la dejun la el, îmi arătă [...] o coloană de bronz cam de șaizeci de centimetri, pe un soclu din același metal, cu două reliefuri rotunde.

— Ghici ce reprezintă și cine e autorul?

N-am putut să răspund.

— Este portretul unei prințese și autorul este Brâncuși, sculptorul român, un om foarte original. N-ai vrea să-l cunoști?

Ciudata operă îmi **stârnise** curiozitatea, și după câteva zile ne aflam amândoi într-o curte prăfoasă, cu ateliere de lemn, cu uși deschise prin care se zăreau blocuri de piatră, marmură, ciment. [...] Pe stânga, era atelierul lui Brâncuși. Ne aștepta. El ne-a deschis ușa. Doi ochi mici, albaștri, mi-au **sfredelit** privirea din umbra orbitelor adânci. Șiretenie, bănuială și o sclipire de ostilitate jucau în ei. M-a întâmpinat cu un glas cântărit.

— **Vra** să zică, ești fata lui Barbu Delavrancea... mda... și cânți la pian frumos... dar nu de-ale noastre.

— Acelea nu sunt pentru pian, dar știu toate jocurile noastre țărănești, și când le joc nu mă întrece nimeni.

Intrasem în casă. Odaia era mare, cu pereți dați cu var și o imensă vatră cu un ceaun negru pe pirostrii. O masă rotundă tăiată dintr-un trunchi gros de copac, în jurul ei butuci la fel, pe trei picioare, dădeau încăperii un caracter **primitiv**.

Brâncuși mă **examina** fără indulgență. Totul era vioi în el, barba sură, părul lung lăsat în voie, haina de lucrător, mâinile agere. De pe diferite **polițe** de cărămidă, văruite și ele, se înălțau ca trestiile **alămuri** cioplite în felurite forme, și pe un **scrin** niște pepeni ovoidali, din același metal, luceau atât de tare, încât mi s-a părut că le aud vibrația de violoncel. N-am putut să mă stăpânesc și am spus:

— Ce vii sunt!

Brâncuși a surâs. Dintr-odată, eram mai apropiați.

— Da, le **șlefuiesc** cu mâinile, luni de zile, până sunt însuflețite. Ăsta e portretul unei domnișoare.

Și mi-a pus degetul pe unul din pepeni pe care apărea desenul simplificat al unui ochi **exoftalmic**. În fața mea, tăiată ca un fierăstrău, o bucată voluminoasă de alamă domina vertical celelalte obiecte. Brâncuși m-a întrebat:

— Ce zici de asta, îți place? Dacă vei ghici ce reprezintă, te voi pofti la prânz și ai să mănânci ciuperci pregătite de mine.

Am privit, și în urechi mi-a răsunat de departe un glas răgușit.

— „Cucurigu gagu, cântă cocoșul", am răspuns.

Ochii lui Brâncuși au strălucit deodată în cutele pleoapelor trase într-un surâs **malițios**:

— Bravo! Nimeni n-a simțit până acum că alama asta cântă. Vra să zică, n-am greșit. Dumneata îmi dovedești că am izbutit. Îți mulțumesc... Am să-ți pregătesc un prânz grozav.

a) Cine a fost Constantin Brâncuși?

b) Ce sculpturi a lăsat moștenire culturii universale?

c) Cine l-a vizitat la Paris pe Constantin Brâncuși?

d) A cui fiică a fost Cella Delavrancea?

e) Transformă în povestire dialogul dintre Constantin Brâncuși și Cella Delavrancea.

BU și STEAM

Accesează www.tititudorancea.com și vizionează filmul documentar *Atelierul Brâncuși, Paris.*

BU a mai citit și

Neghiniță și *Palatul de cleștar*, de Barbu Ștefănescu Delavrancea. Citește-le și tu!

Moment ortografic

— Tu *n-ai* primit nimic?
— Ba da. Am primit un *nai*.

- Cuvintele *n-ai* se scriu cu liniuță de unire (cratimă) și se rostesc într-o singură silabă.
- Liniuța de unire înlocuiește vocala *u* din cuvântul *nu*, folosit în propozițiile negative.
- Cuvântul *ai* ajută la formarea timpului trecut al verbelor (*ai primit*).
- Cuvântul *nai* este un substantiv comun, care denumește un instrument muzical de suflat.

1. Alege forma corectă a ortogramelor *n-ai* și *nai*, apoi transcrie enunțurile:
   N-ai/Nai cumpărat nimic.
   Nai/N-ai citit *Povestea lui Harap-Alb*?
   Andrei a primit un *n-ai/nai* ca al meu.

2. Alcătuiește enunțuri în care să folosești ortogramele *nai* și *n-ai*.

hôtels particuliers (în limba franceză): pensiune

a stârni: a provoca

a sfredeli: a găuri, a perfora

vra: va

primitiv: străvechi

a examina: a cerceta, a studia amănunțit ceva sau pe cineva

poliță: suport de scândură, fixat orizontal pe un perete, pe care se țin diferite obiecte

alămuri: obiecte de alamă

scrin: comodă

a șlefui: a lustrui

exoftalmic: bulbucat

malițios: răutăcios, caustic

Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie

Ghilimelele („”) sunt semne grafice care se folosesc pentru a reproduce *întocmai* titluri, cuvinte spuse sau scrise de altcineva.

Ceea ce scriem între ghilimele se numește *citat*, de aceea ghilimelele se mai numesc *semnele citării*.

Ghilimelele se scriu la începutul citatului, jos, și la finalul acestuia, sus.
În textul tipărit, citarea se face cu ghilimele sau prin scrierea înclinată.

1. Caută în text ghilimelele („”).
2. Precizează pentru ce sunt folosite.
3. Găsește în text punctele de suspensie (...). Ce rol au?
4. Ce arată puncte de suspensie în propoziția de mai jos?

   Îți mulțumesc... Am să-ți pregătesc un prânz grozav.
5. Alcătuiește o listă cu titlurile și autorii cărților tale preferate.
6. Transcrie, în caiet, ultimul alineat din text, folosind ghilimelele.

Punctele de suspensie (...) indică o pauză mare în vorbire. La sfârșit de propoziție, arată că vorbitorul consideră că cititorul poate înțelege ușor restul enunțului. În interiorul propoziției, evidențiază un fapt surprinzător. Într-un citat, pot marca un fragment care lipsește, când acestea sunt marcate cu paranteze pătrate [...].

Transformarea dialogului în povestire

1. Identifică fragmentele în care apare dialogul, apoi selectează cuvintele care introduc spusele personajelor.
2. Citește fragmentele de mai jos și precizează în care dintre ele nu apare linia de dialog. La ce persoană sunt verbele din cel de-al doilea fragment?

În fața mea, tăiată ca un fierăstrău, o bucată voluminoasă de alamă domina vertical celelalte obiecte. Brâncuși m-a întrebat:

— Ce zici de asta, îți place? Dacă vei ghici ce reprezintă, te voi pofti la prânz și ai să mănânci ciuperci pregătite de mine.

Cella privea o bucată mare de alamă care domina celelalte obiecte. Brâncuși a întrebat-o dacă îi place, apoi i-a spus că, dacă va ghici ce reprezintă, o va invita la prânz pentru a mânca ciuperci pregătite de el.

(*O vizită în atelierul lui Brâncuși*, de Cella Delavrancea)

Descoperă cu BU

Când transformăm dialogul în povestire, nu folosim linia de dialog, iar verbele se trec la persoana a III-a.

Transformarea dialogului în povestire se face cu ajutorul unor cuvinte de legătură: *când, că, apoi, pentru că, deoarece, fiindcă, ca să, deci, dacă* etc.

În povestire trebuie să regăsim toate informațiile semnificative (importante) din text.

3. Transformă dialogul în povestire:

— *Tată-moșule, zise fetița, de ce zboară păsările?*

— *Fiindcă au aripi, răspunse bătrânul, sorbind-o din ochi.*

— *Păi rațele nu au aripi? De ce nu zboară?*

— *Zboară, zise bătrânul, dar pe jos.*

(*Bunicul*, de Barbu Ștefănescu Delavrancea)

Citiți, pe roluri, textul *O vizită în atelierul lui Brâncuși*, de Cella Delavrancea, cu intonația potrivită.

Povestirea scrisă a unor fragmente

Povestirea scrisă a unui fragment se realizează după următorul plan:
a) citim fragmentul;
b) formulăm ideea principală corespunzătoare fragmentului;
c) povestim oral fragmentul, dezvoltăm ideea principală;
d) redactăm povestirea.

1. Recitește textul *O vizită în atelierul lui Brâncuși*, de Cella Delavrancea.

2. Alcătuiește planul simplu de idei, conform fragmentelor marcate în text.

3. Povestește, în scris, fragmentul care te-a impresionat cel mai mult.

Citiți, în clasă, povestirile fragmentelor redactate la exercițiul 3.

PORTOFOLIU

Povestește, în scris, un text al cărui autor este Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Atelierul lui Brâncuși din Paris (Sursă foto: Radio România Cultural)

Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei

Povestirea scrisă a unui text se realizează după următorul plan:
a) citim textul;
b) delimităm textul în fragmente;
c) formulăm planul simplu de idei;
d) povestim oral, dezvoltăm planul de idei cu detalii din text;
e) redactăm povestirea.

1. Povestește, oral, un fragment din textul *O vizită în atelierul lui Brâncuși*.

2. Povestește, în scris, textul *O vizită în atelierul lui Brâncuși*, după planul simplu de idei.

Factorii care pot perturba comunicarea

Există factori care deranjează comunicarea și care țin de capacitatea omului de a auzi, de intensitatea zgomotului, de cunoașterea limbii atât de către vorbitor, cât și de către ascultător, de buna funcționare a aparatelor de transmitere a sunetului (telefon, boxe, microfon etc.), de distanța la care se află vorbitorii etc.

1. **Joc. Zvonuri.** Așezați-vă în șir. Primul scrie pe un bilet o comunicare despre Constantin Brâncuși și o spune la ureche următorului elev. Mesajul este transmis, de la ureche la ureche, până la ultimul elev. Discutați diferențele dintre mesaje și motivele apariției lor.

JOC DE ROL

Interpretează o discuție cu un coleg răgușit, care nu poate vorbi și folosește doar gesturile. Arată cum s-a realizat comunicarea.

Verbul. Numărul și persoana verbului

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea (scrie, merge), starea (stă, așteaptă) sau existența lucrurilor, a ființelor și a fenomenelor naturii (există, locuiește).

Verbul este la *numărul singular* când acțiunea este făcută de o singură persoană și la *numărul plural* când acțiunea este făcută de două sau mai multe persoane. Verbul are trei persoane: I, a II-a și a III-a. Acesta își schimbă forma după număr și persoană.

	Persoana	Numărul singular	Numărul plural
Acțiunea este făcută de persoana care vorbește.	I	(eu) merg	(noi) mergem
Acțiunea este făcută de persoana cu care se vorbește.	a II-a	(tu) mergi	(voi) mergeți
Acțiunea este făcută de persoana despre care se vorbește.	a III-a	(el, ea) merge	(ei, ele) merg

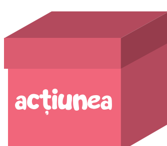

1. Cunoști numele acestor sculpturi de Constantin Brâncuși?

2. Scrie, în caiet, trei propoziții, conform imaginilor de la exercițiul 1. Subliniază verbele.

3. Pune în cutii, la locul potrivit, verbele: *citește, ninge, stă, este, caută, plouă, strălucește, se trezea, există, sfărâmă, se află, umblă, se întoarce, se găsește, se întristează, fuge, desenează, calculează, muncește, construiește.*

4. Găsește verbele din lista de cuvinte de mai jos:
grozav, școală, notează, apar, jucam, pluteam, ei, au, poți, imediat

5. Indică verbele din fragmentul următor.

Cella a intrat în casă. În odaie, observă o imensă vatră cu un ceaun negru pe pirostrii. O masă rotundă și câțiva butuci pe trei picioare dădeau încăperii un caracter primitiv.

6. Scrie următoarele verbe la numărul plural: *citește, povestește, întreb, răsucesc, aleargă, vorbești*

7. Pune verbele pe masa potrivită.

dormi vorbesc strângem simțiți deschideți vede cântă scriau

8. Alcătuiește câte o propoziție, folosind verbele la persoana și numărul indicate:
a) *a urca*: persoana I, numărul singular;
b) *a scrie*: persoana a II-a, numărul plural;
c) *a asculta*: persoana a III-a, numărul singular;
d) *a privi*: persoana a III-a, numărul plural.

9. Transformă propozițiile de mai jos, punând verbele la persoana a III-a, numărul singular, și făcând toate schimbările necesare.
a) *Le spuneam elevilor o poveste.*
c) *Ascultați povestea prietenului meu.*
b) *Îl văd pe prietenul meu.*
d) *Elevii îl aplaudă.*

10. Analizează, în caiet, verbele din textul de mai jos, după modelul dat.

Ochii lui Brâncuși au strălucit deodată în cutele pleoapelor trase într-un surâs malițios:
— Bravo! Nimeni n-a simțit până acum că alama asta cântă. Vra să zică, n-am greșit. Dumneata îmi dovedești că am izbutit. Îți mulțumesc... Am să-ți pregătesc un prânz grozav.

au strălucit – verb, persoana a III-a, numărul plural.

Un compozitor român – Ciprian Porumbescu

Ciprian Porumbescu s-a născut în data de 14 octombrie 1853, la Șipotele Sucevei, în localitatea Stupca, județul Suceava, localitate care în prezent îi poartă numele.

Viitorul **compozitor** a utilizat la început numele de Golembiovski, apoi, pentru o perioadă, Golembiovski-Porumbescu și mai târziu, Porumbescu.

Din cauza veniturilor modeste, Ciprian Porumbescu nu s-a putut bucura de o formare muzicală continuă și completă. A început studiul muzicii la Suceava și Cernăuți, unde conducea corul Societății Culturale Arboroasa. În anul 1871, la aniversarea a 400 de ani de la zidirea Mănăstirii Putna, la festivități, alături de Mihai Eminescu, Ioan Slavici, A.D. Xenopol, Nicolae Teclu și alții, participă și Ciprian Porumbescu, uimind asistența cu minunatul său cântec de vioară.

Apoi, cu ocazia unei burse, își continuă studiile la Universitatea de Muzică și Artă Dramatică, din Viena. În această perioadă îl vizitează frecvent, la Viena, pe Eusebie Mandicevschi, compozitor bucovinean, cu care se **perfecționează**, în particular, la teoria muzicii.

Între 1873 și 1877 a studiat teologia ortodoxă la Cernăuți.

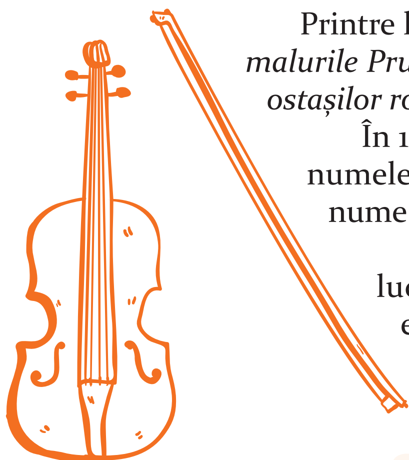
În perioada în care studiază la Viena dirijează corul Societății Studențești România Jună. Aici a scos, în anul 1880, colecția de douăzeci de piese corale și cântece la unison, reunite în *Colecțiune de cântece sociale pentru studenții români*.

După acea perioadă, a urmat cea mai frumoasă etapă a vieții sale artistice. La 11 martie 1882 are loc **premiera** operei sale *Crai nou* (prima operetă românească, prezentată la Brașov, în Sala Festivă a Gimnaziului Românesc), piesă în două acte scrisă de Ciprian Porumbescu pe textul poeziei poetului Vasile Alecsandri.

Printre lucrările sale se numără: *Rapsodia română pentru orchestră*, *Serenadă*, *La malurile Prutului*, *Altarul Mănăstirii Putna*, *Inimă de român*, *Gaudeamus Igitur*, *Odă ostașilor români* și altele.

În 1950, principala instituție de învățământ de muzică din România primește numele său: Conservatorul Ciprian Porumbescu din București, și poartă acest nume până în 1990.

Întreaga sa creație muzicală se încadrează în **curentul romantic**. În lucrările sale, Porumbescu inserează tematici **patriotice**, elemente de expresivitate ce-l definesc ca stil, de o muzicalitate aparte, în care afișează o serie de trăiri personale, gânduri și idei ce doar în acest mod pot fi auzite.

Între anii 1972-1973, regizorul de film Gheorghe Vitanidis a realizat un film artistic pentru **ecran panoramic**, în două serii, în memoria marelui compozitor Ciprian Porumbescu.

Balada pentru vioară și orchestră este una dintre cele mai cunoscute lucrări ale acestuia și una dintre puținele lucrări românești ale secolului al XIX-lea care se bucură de mare popularitate în continuare. Balada lui Ciprian Porumbescu este autentic românească, pură, sinceră, răscolitoare. Este imposibil ca, la auzul sunetelor sale sfâșietoare, să nu te emoționezi profund.

(text adaptat de pe wikipedia.org)

compozitor: persoană care compune lucrări muzicale

a (se) perfecționa: a (se) îmbunătăți

premieră: prima reprezentație a unei opere

patriotic: care simte dragoste și devotament față de patrie

curent romantic: (aici) mișcare artistică ce reunește un număr de artiști cu înclinații comune

ecran panoramic: ecran de cinematograf de formă semicirculară

Textul informativ

BU iți amintește

Textul informativ este un text nonliterar care ajută la documentarea pentru un anumit subiect.

Textele informative pot fi articole din ziare și reviste, articole din dicționare, site-uri de pe internet, instrucțiuni de folosire, reclame etc.

Provocările lui BU

a) Ce lucrări a compus Ciprian Porumbescu?
b) Când a avut loc premiera operei sale *Crai nou*?
c) Cum este păstrată memoria lui Ciprian Porumbescu?

Cetatea Enisala

BU a mai citit și
George Enescu,
de Pavel Câmpeanu.
Citește și tu!

Cetatea Enisala este unul dintre cele mai importante obiective turistice din Dobrogea. Impresionează prin peisajul spectaculos pe care îl oferă asupra zonei lacului Razim și Babadag. Ruinele fortăreței medievale se află la 2 km de localitatea Enisala, pe culmea unui deal calcaros, numit Dealul Cetății.

Veche așezare încă din Antichitate, actuala cetate a fost reconstruită cu scop militar în a doua jumătate a secolului al XIV-lea de către genovezi, care erau interesați de zona de la Gurile Dunării. La vremea aceea, cetatea se afla la malul Mării Negre, lacul Razim luând naștere mai târziu prin formarea cordoanelor de nisip ce separă lacul de mare. După formarea lacului Razim, cetatea a fost părăsită.

În funcție de perioada istorică, cetatea s-a mai numit Heracleea (denumirea grecească), Heraclia, Eracri-Kiipei, Yeni-Sale (denumirea turcească). În prezent, se numește Enisala, adaptare din cuvintele

Credit foto: Paul Istoan

Yeni Sale, care în limba turcă înseamnă „Târg (Sat) Nou”.

Începând cu anul 1347, cetatea a aparținut Despotatului Dobrogei, iar între 1397-1418, în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, cetatea a făcut parte din sistemul defensiv al Țării Românești.

După cucerirea Dobrogei de către otomani (1419-1420), cetatea a găzduit o garnizoană militară, ultimul comandant otoman al cetății fiind Evli Çelebi, menționat în 1651. Ulterior, cetatea a fost părăsită și a căzut în ruine.

În anul 1741, circa 1600 de familii de lipoveni se stabilesc în localitățile din jurul cetății, adăugându-se grecilor, românilor, bulgarilor, tătarilor, turcilor și cerchezilor care trăiau deja în zonă.

(text preluat de pe www.tititudorancea.com)

PORTOFOLIU

Ești angajat al unei firme de publicitate și, la solicitarea unei agenții de turism, trebuie să realizezi un pliant prin care să promovezi Cetatea Enisala, din Dobrogea. Folosește informații din text care sunt atractive pentru turiști. Atașează pliantul la portofoliul tău.

Timpurile verbului

1. Arată în care dintre cele trei imagini de mai jos acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii:

Ieri, am primit o invitație la ziua onomastică a bunicii mele.

Azi, împreună cu părinții, îmi vizitez bunicii.

De mâine, voi vorbi cu bunica la telefon în fiecare zi.

2. Care dintre acțiuni se desfășoară înainte de momentul vorbirii și care după momentul vorbirii?

3. Indică verbele din cele trei propoziții de sub desenele de la exercițiul 1.

Descoperă cu BU

Timpul arată când se desfășoară acțiunea verbului față de momentul vorbirii:

Verbul are trei timpuri:

- trecut – când acțiunea se desfășoară înainte de momentul vorbirii*
- prezent – când acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii
- viitor – când acțiunea se desfășoară după momentul vorbirii

* Timpul trecut are forme diferite: *picta, a pictat, pictase, pictă*

Verbele își schimbă forma după număr, persoană și timp.

1. Precizează timpul verbelor din textul de mai jos. Completează tabelul!
Zboară mai întâi drept în sus, ca o săgeată. A străbătut văzduhul răcoros, apoi a rămas acolo. A plecat capul. Privește în jos. Va face un ocol larg prin aer. (*Vulturul*, după Emil Gârleanu)

TRECUT	PREZENT	VIITOR

2. Transcrie propozițiile următoare, folosind timpurile verbului indicate între paranteze.
Am ascultat un concert de vioară. (timpul prezent)
Am cumpărat un fular multicolor. (timpul viitor)
Cecilia scrie o poveste interesantă. (timpul trecut)

3. Alcătuiește trei propoziții cu ajutorul următoarelor verbe, după cerințele de mai jos:
a citi – persoana I, numărul plural, timpul viitor
a alerga – persoana a III-a, numărul singular, timpul prezent
lua – persoana a II-a, numărul singular, timpul trecut

4. Analizează verbele din textul de mai jos, după modelul dat:
Pădurea se schimbase. Copacii aveau frunze verzi. Păsărelele ciripeau vesele. Lângă un stejar bătrân am zărit niște pete albe.
se schimbase = verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul singular

Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe

Descoperă cu BU

Scriem corect: *ești, este, eram, erai, era, erați, erau* (el/ea) *va fi*, (tu) *vei fi*, (tu) *fii*, (tu) *să fii*, (tu) *să nu fii*

(eu) iau
(tu) iei
(el/ea) ia
(noi) luăm
(voi) luați
(ei, ele) iau

Formele corecte ale verbului la timpul trecut se scriu i-a (*i-a spus*) și i-au (*i-au spus*)

Există verbe care se pronunță și se scriu la persoana a doua, numărul singular cu doi *i* (*-ii*).
Exemple:
a scrie - (tu) scrii
a ști - (tu) știi
a veni - (tu) vii
a ține - (tu) ții
a susține - (tu) susții
a deveni - (tu) devii

Scriem va când verbele sunt la timpul viitor (*va citi*) și v-a când verbele sunt la timpul trecut (*v-a citit*).
Când verbele care încep cu vocala *a* sunt la forma negativă, vocala *u* din cuvântul *nu* poate să dispară, fiind înlocuită de cratimă (*n-am zis, n-ai zis, n-a zis*).

1. Transformă propozițiile de mai jos, după model:
a) Ei au un joc nou. →
→ *Ei n-au un joc nou.*
Ai venit ieri din excursie.
Săptămâna trecută am fost la film.
b) Elevul va scrie o invitație. →
→ *Elevul v-a scris o invitație.*
Maria va cumpăra un tort cu fructe.
Andreea va picta un portret.

2. Alcătuiește enunțuri în care să folosești ortogramele *ia, iau, i-a, i-au*.

Corectați greșelile de ortografie din textul de mai jos. Câștigă cei care descoperă primii toate greșelile.

Am primit vizita unui prieten care nare rude la țară. Mam mirat când am auzit că na văzut toate păsările domestice.
— Nai văzut până acum o gâscă?
— Na-m văzut! Na-ți putea să mă loați cu voi la țară? Poate bunica ta îmi v-a arăta o gâscă.

Am fost și eu la Alba Iulia și am văzut Unirea cea Mare

de Dumitru Almaș

Cel mai mare și mai fericit moment din istoria noastră s-a desfășurat la 1 decembrie 1918.

La 1 Decembrie 1918 s-a înfăptuit Unirea tuturor românilor. Adică Unirea cea mare. Cum s-au petrecut lucrurile, o să aflați de la cineva care pe atunci era o fetiță ceva mai mărișoară ca voi. Se numea Dumitrița. Trăia în satul Bruiu, din Transilvania. Ea povestea:

— De micuță, am tot auzit că era un război mare. Pe noi ne stăpânea atunci împăratul Austro-Ungariei. În acel război tata a murit pe **front**. Mama s-a îmbolnăvit și s-a dus și ea pe cea lume. Am rămas numai cu bunica.

Spre toamnă s-a auzit că Austro-Ungaria a fost înfrântă. Că popoarele **subjugate** s-au **răsculat**. În locul acelei împărății, fiecare popor și-a alcătuit țara lui. Într-o zi, bunica mi-a spus:

— Să știi, fetițo, că românii din Transilvania se adună la Alba Iulia să hotărască unirea cu frații noștri din România. Să fim toți la un loc și să alcătuim o țară mare și puternică. Pe mine m-a ales satul printre cei care trebuie să meargă la acea mare adunare. Acolo am să stau vreo patru-cinci zile. Și zic ca tu să rămâi acasă, să îngrijești de **orătănii**.

Mai rămăsesem de multe ori acasă, singură. Dar acum am început să plâng. Plâns mut, numai cu lacrimi multe, șiroaie.

— De ce plângi, Dumitrițo? m-a întrebat bunica. Ți-i frică să rămâi singură acasă?

— Nu, bunico, dar mi-i jale că nu merg și eu la Alba Iulia, să văd acea adunare.

Bunicii i s-a făcut milă de lacrimile mele și s-a răzgândit; a rugat vecina să aibă grijă de casa noastră. Apoi, mi-a zis să mă încalț cu opincile noi și să mă îmbrac cu cojocel de sărbătoare. Că era vreme de iarnă, cu ninsoare și ger.

Am pornit cu vreo treizeci de oameni din sat, cu steaguri în trei culori. Am mers o zi întreagă. Pe drum s-au adunat, de prin multe sate, sute și sute de oameni. Toți fluturau steaguri. Bucuroși, veseli, fericiți, își ziceau:

— De-amu n-om mai fi supuși nici la nobilii tirani, nici la împăratul austriac, ci vom trăi **slobozi**, în țara noastră, în România Mare!

Mândră tare și cu inima bătând să-mi spargă pieptul de bucurie, **mă rânduiam** și eu printre **hotărâtorii** Unirii. Și-mi tot potriveam glasul să fac strigare, odată cu toți:

— Vrem Unirea!... Vrem Unirea!... Trăiască România Mare!

Noaptea am ajuns aproape de Alba Iulia. Am dormit într-o căruță pe marginea drumului. Mi-a fost cam frig.

Dar **mă îmbărbătam**, zicând în sinea mea: „Ce? Lui Mihai Viteazul, lui Horea, lui Avram Iancu le-a fost ușor? Ei au murit pentru unirea noastră, iar eu **să mă vaiet** că-mi clănțănesc o țâră dinții de frig?”

A treia zi am ajuns pe câmpia de lângă Alba Iulia. Când am văzut câtă omenire se adunase acolo, m-am simțit necuprins de mândră că sunt româncă și că mă aflu între românii hotărâți să făptuim unirea tuturor fraților.

Strânși în jurul a douăsprezece **tribune**, mii și mii de oameni din toată Transilvania strigau, din toate puterile, de se cutremura cetatea Alba Iulia: „Vrem Unirea!” Și cântau: *Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte!* Cântau, de asemenea, *Pe-al nostru steag e scris Unire!*

Pe bunica au poftit-o într-o sală mare, frumos zugrăvită, unde se aflau, la **sfat**, toți conducătorii Transilvaniei. M-a luat și pe mine. Ce minunății am văzut acolo! Ce vorbiri **înflăcărate** am auzit atunci!...

După ce acei conducători au votat Unirea cu mare bucurie, afară, pe câmpie, doisprezece **cuvântători** s-au suit la tribune și au strigat să audă mulțimea toată:

— Fraților! Noi, toți românii din Transilvania, am hotărât să ne unim cu frații din țara liberă, să alcătuim o singură țară: România. Trăiască România Mare!

Și acum mă minunez de izbucnirea miilor și miilor de glasuri: „Trăiască Unirea! Trăiască România Mare!” Clocotul glasurilor, amestecat cu sunetul **tulnicelor**, cu **dangătul** clopotelor, au zguduit pământul și văzduhul și s-au înălțat până la cer, să-l audă toată lumea. Entuziasmul nu mai avea margini. Românii își împlineau cel mai străvechi și mai scump vis al lor. Vis pentru care au luptat două mii de ani.

Văzându-mă micuță, un bătrân înalt, drept, cu plete și mustăți albe m-a ridicat în brațe, m-a strâns la piept și mi-a zis:

— Să nu uiți, fetițo, ziua aceasta, cea mai mare din viața noastră. Ziua Unirii tuturor românilor!...

După cum vedeți, nu uit. Și sunt nespus de mândră că am fost și eu la Alba Iulia, la 1 Decembrie, și-am văzut „Unirea cea mare”.

Dragii mei, aceasta este povestea Dumitriței din Bruiu.

Vă rog să n-o uitați, pentru că este o poveste adevărată din măreața noastră istorie.

front: loc unde se dau lupte militare în timp de război

subjugat: care a fost cucerit de o putere străină

răsculat: revoltat împotriva unei nedreptăți

orătănii: păsări de curte

slobozi: liberi

a se rândui: (aici) a fi în categoria cuiva, alături de cineva

hotărâtor: care hotărăște sau are puterea de a decide

a se îmbărbăta: a (se) încuraja

a se văita: a plânge, a se tângui

tribună: construcție de unde spectatorii pot asista la desfășurarea unei activități, parade

sfat: adunare de oameni întruniți pentru a decide, consiliu

înflăcărat: pasionat

cuvântător: orator, vorbitor

tulnic: vechi instrument muzical popular de suflat, bucium

dangăt: sunetul prelung al clopotului

Citește cu atenție textul *Am fost și eu la Alba Iulia și am văzut Unirea cea Mare*, de Dumitru Almaș. Răspunde cerințelor de mai jos:

1. Caută și subliniază în text informații despre Marea Unire.
2. Alcătuiește propoziții referitoare la conținutul textului în care să introduci ortogramele: *n-am*, *n-ai*, *n-au*.
3. Scrie planul simplu de idei al textului.
4. Povestește textul după planul simplu de idei.
5. Alcătuiește o propoziție despre imaginea alăturată. Trece verbul din propoziție la toate timpurile, apoi precizează persoana și numărul acestuia.

ÎNDEMNUL LUI BU

De ziua Națională a României, îmbracă-te în costumul popular românesc! Fotografiază-te alături de străbunici, bunici, părinți și frați! Realizează un *lapbook** în care să atașezi aceste fotografii și informații despre obiceiurile/tradițiile strămoșești din zona/regiunea ta. Prezintă-l în fața clasei!

* **lapbook** = denumește o carte mai mare, o broșură interactivă. Un lapbook este un portofoliu realizat prin atașarea pe un suport de carton, de dimensiunile unui dosar, a unor minicărticele care cuprind elemente esențiale ale temei studiate. Un lapbook are multe imagini și este plin de culoare.

www.flickr.com / jimmiehomeschoolmom

JOC DE ROL

1. Reporter pentru o zi!
   - Imaginează-ți că ești reporter! Poartă un dialog despre importanța zilei de 1 Decembrie cu unul dintre colegii tăi.
   - Dacă interviul ar avea loc în mulțimea adunată cu ocazia sărbătorii Zilei Naționale, ce factori ar putea împiedica comunicarea?
   - Confecționează un stegulet tricolor.
2. Scrie următorul citat:

   „Amândoi avem un nume,
   ....
   Eu ți-s frate, tu mi-ești frate.”

Justifică folosirea ghilimelelor și a punctelor de suspensie în citatul de mai sus.

Evaluare

Se dă textul:

În timpul luptelor pe care le <u>purta</u> Țepeș cu turcii, conduși de însuși sultanul Mohamed, un soldat român căzu prizonier. Sultanul, poruncind să-l aducă înaintea sa, îl întrebă răstit:

— *Spune,* ***ghiaure****, pe unde se ascunde domnul vostru?*

— *Pretutindeni și nicăieri, iar dacă <u>vrei</u> să-l găsești, du-te de-l caută!*

Uimit de răspunsul și îndrăzneala soldatului, îl întrebă iarăși:

— *Câți soldați are el, cu toții?*

— *Mai puțin cu unul... Și dacă vrei să știi câți soldați i-au mai rămas, du-te de-i numără!*

Tulburat de mânie, sultanul strigă bătând din picior:

— *Dacă nu vrei să spui, ghiaure, <u>voi porunci</u> să te spânzure!*

— *Aceasta e pedeapsa pe care o merită orice soldat care se lasă să fie prins.*

Văzând că n-o scoate la capăt cu amenințările, sultanul zise cu glas dulce:

— Ascultă, ghiaure, îți dăruiesc viața, îți dau avere și te fac **pașă** în țările mele, numai spune-mi ce te-am întrebat!

— Nici spânzurătoarea, nici comorile nu mă vor face să-mi vând țara și pe domnul meu.

— Toți soldații lui Țepeș sunt așa isteți ca tine?

— Din toți, eu sunt cel mai prost, căci altfel eram și eu ca ceilalți: mort ori liber.

Văzând Mahomed atâta curaj și credință, rămase gânditor; apoi întorcându-se către pașalele din jurul său, zise cu întristare:

— Dacă Țepeș ar avea o sută de mii de soldați ca acesta, de mult ne-ar fi izgonit din Europa!

Mahomed porunci apoi să scoată pe soldat din fiare, îi dărui o pungă cu bani și-l lăsă liber. Soldatul trecu mândru printre șirurile de soldați turci și se duse la ai săi.

Un ostaș de-al lui Țepeș, povestire populară

ghiaur: denumire disprețuitoare dată de turci persoanelor de altă religie decât cea mahomedană

pașă: conducătorul unei provincii turcești

Theodor Aman (1831-1891), *Bătălia cu facle* – Atac de noapte al armatei lui Vlad Țepeș asupra armatei turce

1. Răspunde corect la următoarele întrebări:
   - Care sunt personajele întâlnite în text?
   - Ce dorește sultanul să afle de la soldatul lui Țepeș?
   - De ce soldatul nu i-a dat sultanului informațiile cerute?
   - Cum a scăpat soldatul cu viață?

2. Transformă în povestire fragmentul marcat din textul *Un ostaș de-al lui Țepeș*.

3. Alcătuiește planul simplu de idei al povestirii.

4. Precizează numărul, persoana și timpul verbelor marcate în text.

5. Pune verbele din textul următor la timpul trecut.
Andrei pleacă cu fratele său. Ei merg la un meci de fotbal. Joacă echipa lor preferată. Sunt foarte bucuroși!

6. Formulează trei enunțuri în care să folosești ortogramele: *n-am*, *n-ai*, *n-a*.

FB	B	S
★★★★★★	★★★★	★★

Ameliorare

Citește poezia *Țara mea*, de Otilia Cazimir, cu intonația corespunzătoare.

Țara mea
de Otilia Cazimir

Frumoasă mi-e țara străveche,
Întinsă pe munți și pe văi,
Cu fete cu flori la ureche,
Cu mândri și ageri flăcăi!

Frumoasă mi-e țara cea nouă,
Când râde un râs tineresc,
Cum râde grădina când plouă
Și florile când înfloresc.

Astăzi, râzând, primăvara
Alungă iernaticii nori,
Când prinzi cu privirile țara
E numai grădină de flori.

1. Scrie următoarele verbe la numărul plural: *întreb*, *povestesc*, *vorbește*, *muncești*.

2. Indică timpul, persoana și numărul verbului din versul: *Și florile când înfloresc.*

3. Alcătuiește câte o propoziție cu următoarele verbe: *râde*, *a plouat*, *va înflori*.

unitatea 4

În poiana lui Decembrie

Conținuturi:

- Textul literar narativ
- Planul dezvoltat de idei. Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei
- Substantivul. Felul substantivelor
- Numărul substantivului
- Genul substantivului
- Părțile unui text creativ
- Textul creativ după un plan de idei
- Textul funcțional. Invitația

Fram, ursul polar

după Cezar Petrescu

❄ Târziu de tot, când închidea ochii, visul lui Fram era întotdeauna același. Era povestea întâmplărilor puține și tulburi dintr-o copilărie depărtată pe care multă vreme o uitase.

Trăia printre oameni. Era prietenul lor, favoritul lor: parcă știa să le citească dorința și bucuria în ochi. Parcă le înțelegea și necazurile. Acum, deodată, lumea aceea, foarte departe și de foarte de mult, se deșteaptă în el. Venea de-acolo, de foarte departe și de foarte de mult să-i amintească prin vis tot ce uitase.

Iar visul lui era întotdeauna același.

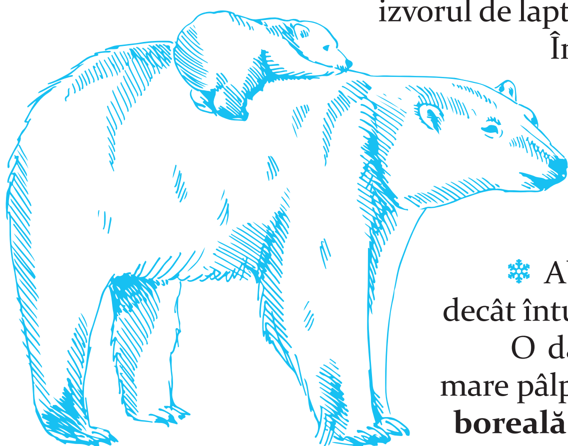
Mai întâi un întuneric nepătruns. O noapte înghețată și umedă, într-o peșteră de gheață.

❄ Acolo s-a născut Fram, în insula înconjurată de **sloiuri**. S-a născut noaptea, iar noaptea durează acolo o jumătate de an. O jumătate de an nu mai răsare soarele. Sclipesc numai stelele pe cerul înghețat și câteodată luna. Dar de cele mai multe ori domnește o beznă adâncă, fiindcă luna și stelele sunt acoperite de nori; iar viscolul poartă zăpada în vârtejuri, hohotește, și chiuie, și geme; sloiuri trosnesc de ger; e o spaimă și o urgie de ți se zbârlește părul. Ca toți puii de urs, Fram s-a născut cu ochii lipiți. A făcut ochi de-abia după cinci săptămâni.

❄ Dormea ghemuit la un culcuș cald: blana ursoaicei, care-l acoperea ca să-l apere de pișcăturile frigului.

Simțea cum îl spală cu limba și cum îl dezmiardă cu laba.

Câteodată, la deșteptare, se pomenea singur-singurel. Ursoaica lipsea. Era plecată după mâncare. El nu le putea pricepe toate acestea. Deodată se trezea în întuneric și în singurătate. Începea să geamă ușor, să cheme, să se vaite. Atunci se speria de propriul său glas. Stătea înfricoșat și amărât, cu botul în peretele de gheață. Îi era frig. Adormea din nou pe jumătate degerat. Se trezea iarăși încălzit, cu un fel de bucurie și de fericire prin somn. Blana caldă era iarăși lângă el; lângă el izvorul de lapte; și o labă moale și mătăsoasă îl alinta și îl apropia de piept. Înțelegea că s-a întors făptura cea mare și bună care îl ocrotea. Încerca și el să-i lingă botul cu recunoștință. Dar ce stângaci și prostuț mai era!

Nici nu-și dădea seama câtă grijă îi purta mama, cât de greu se despărțea de el și cum pleca să caute vânat numai când o răzbea foamea.

❄ Abia într-un târziu a făcut ochi. Dar ochii n-au avut de văzut decât întuneric și iar întuneric.

O dată, numai o dată a văzut și el ceva minunat: O flacără mare pâlpâind pe cer. O flacără mare, apoi un curcubeu. Era **aurora boreală**. Dar de unde să știe el ce înseamnă? S-a înspăimântat și a

început să urle. Apoi lumina jucăușă de pe cer s-a stins deodată. S-a întins iarăși întunericul negru. Îi părea rău acum...

Și prostuț cum era, a crezut că lumina a fugit de frica lui când l-a auzit urlând. Ar fi vrut să-i împărtășească și mamei această ispravă, mormăind mândru. Dar mama avea alte griji.

❄ Învățat cu întunericul, puiul credea că așa e lumea, o noapte fără sfârșit. Cum nu văzuse încă lumina zilei și soarele, nu știa ce înseamnă soare și zi. Îi părea bună și viața aceasta. Avea cine să-l păzească. Lapte cald avea din belșug. Îi înghețau puțin tălpile când mergea prea mult pe sloi. Dar pielea urșilor e groasă, fiindcă ei trăiesc pe gheață și pe zăpadă la capătul cel mai friguros al pământului.

❄ De la o vreme, ursoaica a început să arate semne de neliniște. Se ridica și se ducea până la gura peșterii, să privească într-o singură parte. Venea înapoi. Mai lăsa să treacă un timp și pleca din nou.

Puiul se ținea după dânsa. Abia mai târziu a înțeles ce aștepta. La marginea cerului, întunericul a început a se albăstri, în partea unde se uita mereu ursoaica. Întâi numai o noapte mai puțin neagră. Numai o geană albăstruie. Mai târziu, albastrul a început a se înroși. S-a ivit o dungă roșie. Dunga s-a lungit, s-a lățit, s-a înălțat...și, după un timp, puiul a văzut o roată roșie, de foc.

A început să urle într-acolo.

❄ Dar lumina aceasta nu-l mai știa de frică. Nu s-a stins. Dimpotrivă, s-a înălțat pe cer, și toate întinderile de gheață au început să scânteieze, încât pe pui îl dureau ochii și nu a mai putut să privească. Numai după multă vreme a îndrăznit să se uite într-acolo, fără a mai mormăi.

Așa a văzut el întâia oară soarele și luna.

Soarele polar, care se arată mai mare decât oriunde pe lume și care nu apune timp de câteva luni.

Și așa a început ziua cea lungă.

❄ Frigul nu **s-a îmblânzit** îndată. A trecut un timp, până când zăpezile și gheața s-au topit ici-colo, la o suflare de vânt caldă, venită de departe, dinspre alte țări.

Toată întinderea era albă și sclipitoare. Vârfurile munților de pe insulă luceau ca oglinzile.

Departe, pe linia mării, pluteau alte **ostroave** uriașe de gheață, se depărtau și se apropiau, se lipeau; făceau un pod singur și nesfârșit; iar altă dată, când se uita într-acolo, vedea un gol mare și verde de apă. Acolo a zărit el trecând, pe gheață plutitoare, alte ursoaice cu puii alături.

Toate aveau doi pui. Numai el fusese singur...

sloi: bloc de gheață care plutește pe apele curgătoare și stătătoare înainte ca acestea să înghețe cu totul sau în timpul dezghețului

aurora boreală: lumină neclară, roșiatică sau verde care apare ca un arc pe bolta cerească, în timpul nopții, în regiunile polare

a (se) îmblânzi: a (se) domoli, a (se) liniști, a (se) calma, a (se) potoli

ostrov: insulă aflată mai ales în mijlocul unui râu sau al unui lac;

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 1

a) Unde se petrece acțiunea prezentată în text?
b) Care sunt personajele prezentate în text?
c) Cum este descrisă noaptea polară?
d) De ce era ursoaica neliniștită?
e) Cum este descrisă regiunea polară în timpul zilei polare?

BU a mai citit și *Pif-Paf-Puf* și *Omul de zăpadă*, de Cezar Petrescu. **Citește și tu!**

Dacă vrei să afli cum a părăsit Fram locurile natale și peripețiile sale printre oameni, citește în întregime *Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu.

1. Fram își manifesta recunoștința față de mama lui încercând „să-i lingă botul cu recunoștință”. Scrie în câteva enunțuri cum îți arăți tu recunoștința față de părinți.

B U și S T E A M

Urmărește filmul *Fram, ursul polar*!

2. Autorul precizează că Fram „trăia printre oameni; era prietenul lor“. Imaginează-ți că ursul polar a devenit și prietenul tău. Adresează-i câteva întrebări despre locurile lui natale.

3. Scrie un scurt text în care să descrii cum îți imaginezi tu că arată ziua polară. Pentru a te ajuta, recitește fragmentul în care este descrisă noaptea polară.

Planul dezvoltat de idei. Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei

Ideea principală	Ideea secundară (completări ale ideii principale)
1. Visul lui Fram era întotdeauna același.	• În visul său apărea povestea puținelor întâmplări dintr-o copilărie îndepărtată.
2. Fram și-a amintit de ținuturile natale.	• Într-o peșteră de gheață, într-un întuneric de nepătruns, pe o insulă înconjurată de sloiuri, s-a născut Fram.

Compară informațiile care apar în ideile principale din prima coloană cu informațiile care apar în a doua coloană. Ce observi?

Descoperă cu BU

Planul dezvoltat de idei cuprinde ideile principale și ideile secundare corespunzătoare acestora, prezentate în ordinea în care informațiile apar în text.

Lucrați în echipe!
Se formează trei grupe de elevi. Fiecare grupă va scrie pe o coală de hârtie cât mai multe cuvinte care le vin în minte când aud cuvintele „Polul Nord”. Câte un reprezentant al fiecărei grupe va prezenta lista în fața colegilor.

1. Formulează ideile secundare corespunzătoare ideilor principale din textul *Fram, ursul polar*, după Cezar Petrescu.

2. Alcătuiește planul dezvoltat de idei al textului.

3. Recitește primele două fragmente ale textului. Ideile principale și secundare ale primelor două fragmente pot fi:

a. **Visul lui Fram era întotdeauna același.**
- Era povestea puținelor întâmplări dintr-o copilărie îndepărtată.

b. **Fram și-a amintit de ținuturile natale.**
- Într-o peșteră de gheață, într-un întuneric de nepătruns, pe o insulă înconjurată de sloiuri, s-a născut Fram.
- Blana mamei sale îl apăra de pișcăturile frigului.

4. Povestește oral cele două fragmente, după ideile prezentate mai sus.

Descoperă cu BU

Ideea secundară este comunicarea prin care se aduc completări cu detalii la ideea principală. O idee principală poate avea mai multe idei secundare.

5. Povestirea scrisă a celor două fragmente poate fi:

După ce adormea, Fram visa aceleași întâmplări dintr-o copilărie îndepărtată, pe care multă vreme o uitase.

Chiar dacă trăia printre oameni și știa să le citească dorința și bucuria în ochi, Fram și-a amintit de ținuturile natale.

Într-o peșteră de gheață, într-un întuneric de nepătruns, pe o insulă înconjurată de sloiuri, s-a născut Fram.

În povestire, descrierile nu se prezintă în amănunt și nu se folosește dialogul.

Alături de colegii tăi, ordonează ideile principale ale textului: *Fram, ursul polar*, după Cezar Petrescu.

- ☐ *Fram și-a amintit de ținuturile natale.*
- ☐ *După cinci săptămâni prin întuneric, Fram vede pentru prima dată aurora boreală.*
- ☐ *Visul lui Fram era mereu același.*
- ☐ *Fram era obișnuit cu căldura și protecția mamei.*
- ☐ *Ursul polar rememora dragostea și afecțiunea mamei sale.*
- ☐ *Soarele îi dezvăluie lui Fram ținuturile polare și alte ursoaice cu pui.*
- ☐ *Ursoaica devine neliniștită din cauza apariției roții de foc.*
- ☐ *Fram vede pentru prima dată soarele polar.*

a) Împărțiți în echipe, formulați ideile principale și ideile secundare ale câte unui fragment din textul *Fram, ursul polar*, după Cezar Petrescu.

b) Povestiți, în scris, textul *Fram, ursul polar*, după Cezar Petrescu, în ordinea desfășurării întâmplărilor. Prezentați-le în fața clasei.

c) Povestiți, în scris, după planul dezvoltat de idei, textul *Fram, ursul polar*, după Cezar Petrescu.

Descoperă cu BU

Povestirea scrisă după un plan de idei se realizează astfel:
- citim textul
- delimităm textul în fragmente
- formulăm planul dezvoltat de idei
- povestim oral, îmbogățind planul de idei cu detalii din text
- redactăm povestirea

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 1

Substantivul. Felul substantivelor

Descoperă cu BU

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe (*copil*, *fluture*, *bunic*, *câine*), lucruri (*carte*, *tablă*, *patine*, *stilou*), fenomene ale naturii (*ninsoare*, *vânt*, *ploaie*).

Substantivele pot denumi și:

- plante (*pătrunjel*, *varză*, *roșie*, *trandafir*);
- stări sufletești (*bucurie*, *mâhnire*);
- însușiri (*frumusețe*, *agerime*, *bunătate*, *hărnicie*);
- acțiuni, activități (*pescuit*, *împletirea*, *zborul*, *mersul*);
- sporturi (*handbal*, *fotbal*, *tenis*) etc.

Substantivele sunt de două feluri:

substantive comune – denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii de același fel.

substantive proprii – denumesc anumite ființe sau anumite lucruri, pentru a le deosebi de celelalte de același fel.

1. Identifică toate substantivele din fragmentul de mai jos și precizează felul lor:

Acolo s-a născut Fram, în insula înconjurată de sloiuri. S-a născut noaptea, iar noaptea durează acolo o jumătate de an. O jumătate de an nu mai răsare soarele. Sclipesc numai stelele pe cerul înghețat și câteodată luna.

2. Subliniază substantivele comune cu o linie și pe cele proprii cu două linii:

I-a tras pe amândoi sub blana lui mare și multă și a așteptat. Răbdarea i-a fost răsplătită: Egon deschise ochii, mirat și neîncrezător. Își revenise!

— Otto! E Fram! Fram de la circul Strutki!

3. Explică scrierea substantivelor proprii de la exercițiul anterior.

4. Completează tabelul următor cu câte trei exemple:

Orașe	*Țări*	*Continente*	*Ape*	*Munți*

5. Transformă următoarele substantive comune în substantive proprii: *crin*; *codru*; *margaretă*; *dalie*; *mugur*.

Exersează cu BU

6 Pune în corespondență fiecare grup de cuvinte cu câte un substantiv adecvat.

punct de vedere	regret
aurul verde	câine
aduceri-aminte	opinie
prietenul omului	pădure
băgare de seamă	grijă
părere de rău	memorie
ținere de minte	amintiri
	întâlnire

7. Alcătuiește câte o propoziție în care să folosești:

a) două substantive proprii, nume de copii;

b) un substantiv propriu și trei substantive comune;

c) două substantive proprii, nume de țări.

8. Citește enunțurile de mai jos. Precizează, pe spațiul punctat, ce denumesc cuvintele subliniate:

Regina a fost uimită de frumusețea prințesei.
(..)
Cu bunătatea ei a reușit să o impresioneze pe regină.
(..)
Andrei practică atletismul din copilărie.
(..)

9. Asociază fiecărei imagini unul dintre cuvintele:

tristețe *bucurie* *mirare* *frică*

BU și STEAM

Portofoliul lui BU!
Observă colajul din imaginea alăturată. Scrie lista materialelor folosite. Încearcă și tu să realizezi un colaj cu tema *Fram, ursul polar*.

Numărul substantivului

Descoperă cu BU

Substantivul are două numere:
- numărul singular – când denumește o singură ființă, un singur lucru, un singur fenomen etc.
- numărul plural – când denumește mai multe ființe, lucruri, fenomene etc.

Există substantive care au:
- formă numai pentru singular: *sănătate*, *aur*, *mazăre*, *miere*, *unt*, *fotbal*, *lene*, *curaj*, *nene* etc.
- formă numai pentru plural: *zori*, *icre*, *ochelari*, *tăiței*, *câlți* etc.
- aceeași formă pentru singular și plural: *ardei*, *învățătoare*, *dansatoare*, *pronume*, *arici*, *nume*, *ochi*, *pui* etc.

Exersează cu BU

1. Scrie forma de plural a următoarelor substantive: *râu*, *basm*, *tren*, *copil*, *om*, *cuib*, *palat*, *rândunică*, *personaj*.

2. Alcătuiește propoziții în care să introduci forma de singular a următoarelor substantive: *brazi*, *fluturi*, *nopți*, *ghețari*, *nopți*.

3. Menționează numărul următoarelor substantive: *galerie*, *pixuri*, *învățătoare*, *nori*, *copii*, *lână*.

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 1

Substantivul. Genul substantivului

Descoperă cu BU

Substantivele au trei genuri:
genul masculin – **un** băiat, **doi** băieți
genul feminin – **o** fată, **două** fete
genul neutru – **un** tablou, **două** tablouri

1. Scrie pe tabla A substantivele de genul feminin și pe tabla B substantivele de genul masculin:

tigri, reviste, găină, codru, ardei, brad, copertă, fluture, ciocolată, ciocârlie.

2. Asociază fiecare denumire cu analiza gramaticală corectă:

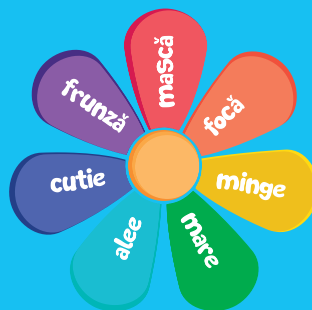
obraji   vioară   albine   scaune

substantiv comun, genul neutru, numărul plural
substantiv comun, genul masculin, numărul plural
substantiv comun, genul feminin, numărul singular
substantiv comun, genul feminin, numărul plural
substantiv comun, genul neutru, numărul singular

3. Alcătuiește propoziții în care să folosești câte trei substantive din fiecare gen.

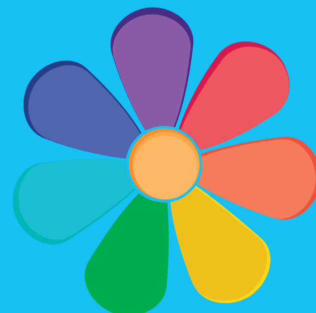
BU și STEAM

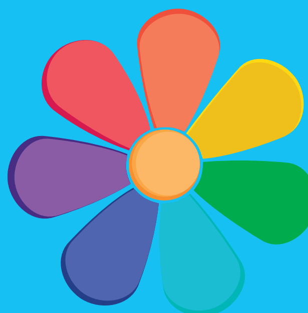
Buchetul florilor cu „gen”! Desenează, așa cum dorești, și decupează trei flori, una pentru genul feminin, una pentru genul masculin și una pentru genul neutru.
Scrie pe fiecare petală câte un substantiv, conform modelului.

GENUL FEMININ

GENUL MASCULIN

GENUL NEUTRU

Un cadou de la păpușa Singuratică

după Dare Wright

— Cât mai e până atunci? a întrebat Ursulache, ursulețul de pluș.
— Trei săptămâni, a spus domnul Ursu, un respectabil urs de pluș mai în vârstă. De sărbători, vom merge la țară, la verii mei Costel și Fănel.
— Când plecăm? a întrebat Edith.
— În săptămâna dinaintea Crăciunului, a spus domnul Ursu.
Edith a vorbit cu Ursulache să înceapă pregătirile pentru Crăciun. I-a spus că îi va împleti domnului Ursu un fular de lână care să-i țină de cald.
— Pun rămășag că habar n-ai să împletești, a spus Ursulache.
— Ba uite că știu, iar un cadou făcut de mâna ta e mult mai frumos decât unul cumpărat.
Edith a mers în oraș. A cumpărat două **andrele**, un **scul** de lână alb ca zăpada și unul roșu ca tichia lui Moș Crăciun.
Ursulache a ajutat-o să facă ghemele pentru un fular **vărgat**. S-a mirat din cale-afară că Edith știa într-adevăr să împletească. A făcut un rând, apoi două, apoi trei. În scurt timp, a împletit o bună bucată.
Fularul se lungea zi de zi. Edith avea un coș în care îl ascundea, fiindcă nu putea să lucreze când domnul Ursu era prin preajmă.

— O să fie gata vreodată fularul ăsta? a întrebat Ursulache după două săptămâni.
— Sigur că da. Tocmai la timp pentru Crăciun, a spus Edith.
— Pun **rămășag** că o să-l faci prea lung!
— Ba deloc!
— Hai să îl măsurăm ca să vedem cât de lung e.
— O, nu se poate, i-a explicat Edith. Gândește-te ce s-ar întâmpla dacă l-aș scoate din coș și tocmai atunci ar intra domnul Ursu.
Când au plecat la țară, Edith încă nu terminase fularul.
— Trebuie neapărat să iei cu tine coșul ăsta, Edith? s-a interesat domnul Ursu.
— Da, neapărat.
Vărul Costel Ursu și vărul Fănel Ursu i-au așteptat la gară. Erau doi urși de pluș care semănau foarte tare cu domnul Ursu, și Edith i-a îndrăgit pe loc.
Acasă la ei era cald și plăcut. Împrejurimile erau acoperite de nămeți. Edith și Ursulache s-au dat cu sania pe derdeluș. Au patinat pe iazul înghețat. Și-au ales singuri bradul de Crăciun din pădure.
În seara din ajunul Crăciunului, au ajutat la împodobirea bradului. În momentul în care și ultimul glob a fost agățat, domnul Ursu a spus:
— Edith și Ursulache, fuguța la culcare! Avem de vorbit în taină cu Moș Crăciun.

Ei s-au pus în pat, dar Edith a luat coșul ca să facă **franjuri** la fular.
— Vreau să-l văd pe tot! i-a cerut Ursulache trăgând de fular.
A tras, a tras și fularul nu se mai termina. Era cât toată camera.
— Groaznic de lung! Doar ți-am spus! i-a reproșat Ursulache.
— E tocmai cât trebuie, s-a încăpățânat Edith.
Ea a împachetat fularul în hârtie de mătase și l-a legat cu o fundă. S-a strecurat prin întuneric ca să îl pună sub brad.
Dimineața de Crăciun a venit cu surprize pentru fiecare. Cadoul preferat al lui Edith a fost o căciuliță de blană adevărată. Lui Ursulache i-a plăcut cel mai mult o trompetă. Edith l-a rugat pe domnul Ursu să deschidă pachetul, precizând că e de la ea.
— E un fular, a exclamat domnul Ursu.
— L-am făcut eu singură!
— Un fular împletit de tine! Cât de călduros pare! Trebuie să-l încerc chiar acum, a spus domnul Ursu.
Și l-a înfășurat în jurul gâtului, dar a rămas o bucată cât toate zilele în plus. S-a înfășurat cu el din cap până-n picioare, dar tot a mai rămas ceva. Ursulache a observat și o gaură.
— Asta arată clar că e făcut de mână. E cel mai frumos fular din lume, a declarat domnul Ursu.
Dar Edith nu se simțea deloc bine. Nici îmbrăcatul frumos pentru masa de Crăciun n-a făcut-o să se înveselească.
— Ai avut dreptate cu fularul, i-a spus Edith cu tristețe lui Ursulache.
— De ce te superi? Domnului Ursu îi place așa cum e.
— Dar mi-am dorit să fie fără cusur.
La masă Edith n-a prea mâncat. I-a spus domnului Ursu că e necăjită, că nu i-a ieșit prea bine fularul.
— Păi, e cel mai frumos cadou pe care l-am primit vreodată, i-a mărturisit domnul Ursu.
— Da, e o minunăție de fular, a spus Fănel.
— Mi-ar plăcea și mie unul așa de frumos, a afirmat Costel.
Lui Edith i-a venit o idee. I-a șoptit ceva la ureche domnului Ursu, care a aprobat-o. A luat foarfeca și a tăiat marele fular în trei fulare mai mici. A prins marginile ca să nu se deșire și a cârpit gaura.
— Vărule Costel, vărule Fănel, a anunțat Edith, am ceva pentru voi. Câte un fular pentru fiecare!
— Fulare și pentru noi?
— Le-am făcut din fularul domnului Ursu și au exact lungimea potrivită, a spus Edith fericită.
— O să ne gândim la tine de câte ori le vom purta, a spus Fănel.
— Și le vom purta mereu, a zis Costel.
Le-au purtat și atunci când a venit ziua în care domnul Ursu, Edith și Ursulache au plecat acasă.

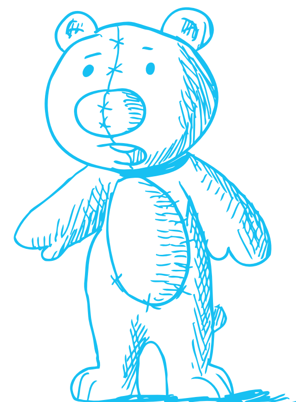
andrele: acele (lungi și groase) cu care se împletesc obiectele de lână, de bumbac

scul: legătură de fire de lână, bumbac, mătase etc., înfășurate în formă de colac

vărgat: cu dungi, cu vărgi; dungat

rămășag: pariu, prinsoare

franjuri: firele care atârnă, ca ornament, la marginea unei perdele, fețe de masă etc.

Răspunde la întrebările care pornesc din vârful bradului de Crăciun.

Cine este personajul principal?

Unde se desfășoară acțiunea?

Când se desfășoară acțiunea?

Ce dar îi face păpușa domnului Ursu?

De ce este păpușa fericită în final?

1. Cum obișnuiești să te pregătești de Crăciun?

2. Ai petrecut vreodată Crăciunul la țară? Ce obiceiuri ai observat?

3. Cum împodobești casa de Crăciun?

4. Ce cadouri vei oferi celor dragi de Crăciun?

Părțile unui text creativ

Descoperă cu BU

<u>Textul creativ</u> cuprinde:

<u>Introducerea</u>: sunt prezentate, pe scurt, locul, timpul și unele personaje care participă la acțiune.

<u>Cuprinsul</u>: sunt prezentate faptele și întâmplările în ordinea desfășurării lor.

<u>Încheierea</u>: este prezentată concluzia sau învățătura desprinsă.

BU a mai citit și *Moș Crăciun a fost răpit*, de L.F. Baum. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

PORTOFOLIU

Bradul

Realizează un desen sub forma unui brad în care să prezinți etapele acțiunii din textul *Un cadou de la păpușa singuratică*, după Dare Wright, astfel:

– pe o parte a crengilor, numele etapei

– pe cealaltă parte, întâmplările corespunzătoare

1. Alcătuiește o listă cu trăsăturile lui Edith.

2. Scrie planul dezvoltat de idei al textului.

3. Povestește, în scris, după planul dezvoltat de idei, textul *Un cadou de la păpușa singuratică*, după Dare Wright.

PORTOFOLIU

Transcrie și ilustrează textul creativ pe o foaie de hârtie!

Realizează un text creativ în care timpul desfășurării acțiunii să fie iarna, iar locul întâmplărilor să fie pe derdeluș. Apoi schimbă caietul cu al colegului de bancă și corectați-vă unul altuia greșelile. Propune colegului tău idei și sugestii pentru textul creat la exercițiul anterior.

În poiana lui Decembrie – LECȚIA 2

Textul creativ după un plan de idei

Descoperă cu BU

Pentru a realiza un text creativ după un plan de idei, trebuie să respectăm ordinea întâmplărilor date, iar informațiile cuprinse în planul de idei să se regăsească în conținutul textului creativ.

B U și S T E A M

Împărțiți în echipe de câte 4 elevi, realizați câte un desen în care să prezentați diferite tradiții și obiceiuri de iarnă din diferite zone ale țării. Faceți o expoziție cu toate desenele obținute.

Exersează cu BU

1. Redactează un text creativ (o compunere) după următorul plan de idei:

a) E o zi frumoasă de iarnă, în Ajunul Crăciunului.
b) Radu citește un anunț despre Ziua porților deschise la Fabrica de jucării din localitate.
c) Cu încântare, descoperă atelierele de creație ale fabricii.
d) Aici află despre o campanie prin care poate dărui din jucăriile personale, informându-i apoi și pe colegii săi.
e) Familia îl felicită pentru actul de generozitate.

Textul funcțional. Invitația

Descoperă cu BU

Invitația este un text funcțional prin care o persoană este chemată să participe la un eveniment (zi de naștere, serbare școlară, manifestare culturală, sportivă).
Textul invitației trebuie să conțină:

- formula de adresare
- informații despre cine face invitația
- data, locul și ora
- denumirea evenimentului
- formula de încheiere
- semnătura

Exersează cu BU

1. Scrie textul unei invitații adresate unui prieten pe care îl inviți la ziua ta de naștere.

2. Realizează o invitație adresată părinților, prin care îi inviți la serbarea școlară organizată de clasa ta, cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

3. Transcrie invitația de mai jos, completând spațiile punctate.

Stimate domnule Ursu,

Cu deosebită plăcere .... sâmbătă, 21 decembrie,
de la .... în Sala ....,
să urmăriți, alături de ....
Spectacolul de Colinde ....

Vom fi bucuroși să ne fiți alături!

Cu aleasă considerație,
....

În poiana lui Moș Decembrie!
după Marta Cozmin

Au fost odată doi băieți și o fată: Panait, Mariana și Andrei. Când s-a născut Panait, bunicul a sădit în grădină un cireș. Pentru Mariana **a altoit** un măr, iar la nașterea lui Andrei a adus un pui de brad.

❄ Copiii și pomii creșteau sănătoși și voinici. Vara se bucurau de roadele cireșului și ale mărului, în timp ce iarna, pe când mărul și cireșul se strângeau zgribuliți sub glugile lor de zăpadă, bradul se înălța zi de zi mai **semeț** și mai strălucitor. ❄

De cum deschidea ochii, Andrei fugea la geam să-l zărească, iar seara nu se culca înainte să-i șoptească: „Somn ușor!"

Într-o noapte de decembrie, când grădina scânteia în lumina lunii, Andrei se deșteptă cu gândul la brad. Alergă la fereastră și, ce să vadă? Brăduțul, încălțat cu cizme din blană de viezure, tropăia prin zăpadă, croindu-și drum spre poartă. Băiatul vru să strige, să-l oprească, dar simți o moleșeală și se vârî înapoi în pat.

Dimineața, bradul **picotea** la locul său, de parcă nici nu s-ar fi clintit vreodată din grădină. În noaptea următoare, Andrei **pândi** după perdea și, când îl văzu tropăind cu cizmele printre troiene, își îmbrăcă repede paltonul și fugi după el.

Brăduțul ajunsese pe cărarea spre munte cu mers **vârtos** și grăbit. Urmele se vedeau bine, așa că Andrei nu se rătăci. Ajunse la o poiană, unde erau adunate pâlcuri de brazi.

În partea de sus a poienii, pe o **buturugă**, stătea un moșneag cu barbă lungă, albă, care avea pe nas un covrig în locul ochelarilor și le **depăna** brazilor o poveste.

— Andrei, vino la mine! spuse deodată moșneagul.

Andrei se uită de jur împrejur. Poiana se golise. Rămăseseră numai ei doi.

— Eu sunt Moș Decembrie, prietenul brazilor, și-mi place să le spun povești. Știu bine că ai și tu un brăduț în grădină și că ai venit aici pe urmele lui. Ție de ce ți-e drag brăduțul tău?

Andrei îl privi **șovăitor**:

— Îl iubesc... pentru că e frumos!

— Ești un copil cuminte, murmură Moș Decembrie. Ai înțeles ceea ce mulți încă nu știu. Unele lucruri trebuie iubite pentru frumusețea lor. Acum, vino, încalecă pe buturugă, lângă mine, să te duc acasă.

Andrei sări pe buturugă. Abia atunci văzu că aceasta era o sanie trasă de șase vulpi tăcute și albe, care porniră la vale, spulberând zăpada într-un nor albăstrui.

LECTURĂ – Recapitulare

1. Completează enunțurile cu informații din text:

Titlul textului este ....

Autorul se numește ....

Personajele întâmplării sunt...........................

Timpul și spațiul în care se desfășoară întâmplarea sunt ....

2. Încercuiește varianta corectă de răspuns în cazul fiecărui enunț:

Andrei era nepotul:
a) cel mai mic; b) cel mai mare; c) cel mijlociu.

Bunicul sădise la nașterea lui Andrei:
a) un măr altoit; b) un cireș; c) un pui de brad.

Brăduțul se ducea în fiecare noapte într-o:
a) pădure; b) peșteră; c) poiană.

În acel loc, le spunea o poveste:
a) Moș Februarie; b) Moș Ianuarie; c) Moș Decembrie.

Andrei și Moș Decembrie au călătorit cu:
a) o sanie; b) un ren; c) o mașină.

3. Scrie planul dezvoltat de idei al textului *În poiana lui Moș Decembrie*, după Marta Cozmin.

4. Povestește, în scris, după planul dezvoltat de idei, textul *În poiana lui Moș Decembrie*, după Marta Cozmin.

5. Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru: *zăpadă*; *a șopti*; *a povesti*; *semeț*; *buturugă*; *a șovăi*.

6. Scrie cuvinte cu sens opus pentru: *seară*; *poiană*; *prieten*; *frumos*; *tropăie*; *se golise*.

7. Selectează substantivele din fragmentul marcat în text, apoi precizează felul, genul și numărul acestora.

8. Selectează verbele din fragmentul marcat în text, apoi precizează timpul, persoana și numărul acestora.

9. Scrie textul unei invitații adresate unui prieten pe care îl inviți la o prezentare de carte a unui scriitor celebru.

10. Scrie un text creativ cu titlul: *O noapte de poveste*. Folosește expresii frumoase din text sau din alte lecturi citite de tine.

a altoi: a introduce o ramură a unei plante în țesutul alteia pentru a da plantei altoite însușirile altoiului

semeț: mândru, falnic, măreț

a picoti: a ațipi, a dormita, a moțăi

a pândi: a urmări cu atenție pe ascuns sau dintr-un loc ascuns; a spiona

vârtos: puternic, voinic, viguros, robust

buturugă: bucată noduroasă sau scorburoasă dintr-un trunchi de copac

a depăna: (aici) a desfășura, a înșira amintiri, gânduri

șovăitor: ezitant, indecis

Evaluare

Se dă textul:

De sărbătoarea Crăciunului, doi băieți porniră cu Steaua. Plecară ei peste câmpuri, peste podul de gheață al Siretului, spre Viișoara. Drumul către sat era greu prin zăpadă, iar tăcerea **tainică** a înserării strecura picături de neliniște în sufletele celor doi copii. Buzele celui mic prinseră să tremure.

— Nu se vede nimic! murmură Vasile, băiatul cel mare.

— Ne-am rătăcit. Ce ne facem noi acum? Îmi este frig! îngână cu greu și frate-său cel mic.

— Vâră mâinile în mâneci! Steaua o duc eu. N-ai uitat *Trei crai*?

— Nu, n-am uitat!

❄ Merseră înainte prin lumina cenușie a serii. Pustiu de zăpadă – înaintea lor, pustiu de zăpadă – în urma lor. Frigul creștea. Cel mic suspină abia deslușit:

— Dacă ne rătăcim? Au să iasă **dihăniile**.

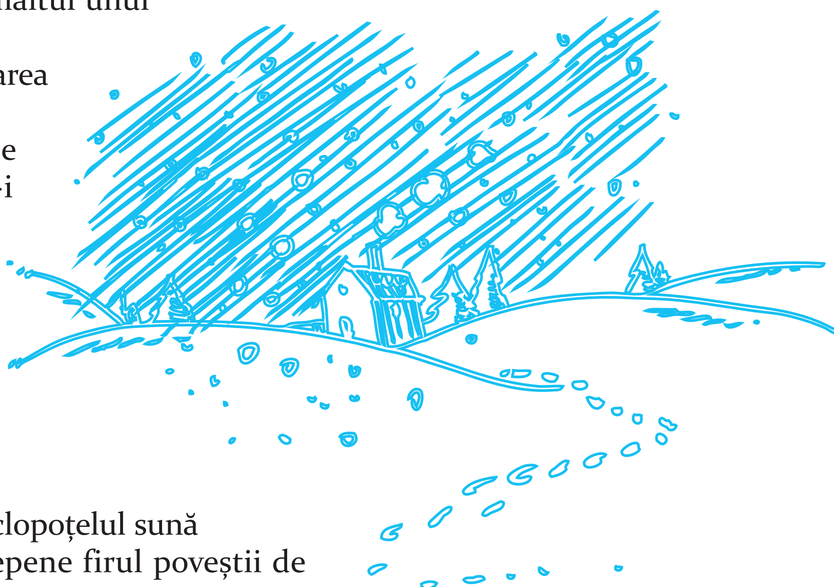
— Ne-om ruga lui Dumnezeu și ne va ajuta. ❄

Într-un târziu, colindătorii văzură izvorând din întuneric nenumărate stele ale satului. În hămăitul unui câine, pătrunseră într-o ogradă.

— Primiți stelarii? îndrăzni cu întrebarea Vasile.

Glasul lui era așa de slab și plin de tremur, încât gospodarul ce ieșise să-i primească se aplecă înduioșat spre ei. Stăpânul casei, om tânăr, ca de treizeci de ani, zdravăn și spătos, se uita la ei ca la o minune.

— Veți mânca și voi, că este de unde, slavă Domnului! Dar la Betleem știți voi ce a fost? Ia să-mi cântați cântecul acela cu Domnul nostru Iisus.

Înălțară băieții steaua sub **candelă**, clopoțelul sună ușor și începură glasurile lor curate să depene firul poveștii de demult:

Trei Crai de la Răsărit
Cu steaua călătorind...

Iar celor din casă li se păru că îngerii cerului coborâseră să le aducă prin cântec vestea cea bună. Și n-a mai fost loc în sufletele lor decât pentru mângâiere și lumină.

Colindătorii, după Mihail Sadoveanu

tainic: misterios

dihanie: animal sălbatic

candelă: lampă cu ulei, pusă la o icoană

Evaluare-Ameliorare

1. Citește cu atenție textul și răspunde la următoarele întrebări:
   a) Când se desfășoară întâmplările din acest text?
   b) Care sunt personajele prezentate în text?
   c) Cu ce colind merg cei doi frați?

2. Formulează ideea principală și ideile secundare pentru fragmentul marcat în text.

3. Identifică substantivele, apoi precizează felul, genul și numărul acestora, în enunțul:

De sărbătoarea Crăciunului, doi băieți porniră cu Steaua.

4. Scrie forma de singular a următoarelor substantive: *copii*, *ninsori*, *dicționare*, *trenuri*, *legume*, *costume*.

5. Încercuiește substantivele la genul feminin din seria: *lemn*, *albină*, *bunic*, *oglindă*, *gene*, *obraz*, *scaun*.

6. Asociază fiecare denumire cu analiza gramaticală corectă:

cadouri	substantiv comun, genul masculin, numărul singular
înger	substantiv comun, genul feminin, numărul singular
	substantiv comun, genul neutru, numărul plural
zăpadă	substantiv comun, genul feminin, numărul singular

7. Redactează un text creativ (o compunere), după următorul plan de idei:
   - E prima zi a Crăciunului.
   - Copiii umblă cu colindul.
   - Colindătorii, îmbrăcați în costume populare, primesc bucuroși daruri.
   - Magia sărbătorilor de iarnă învăluie în liniște și pace sufletele tuturor.

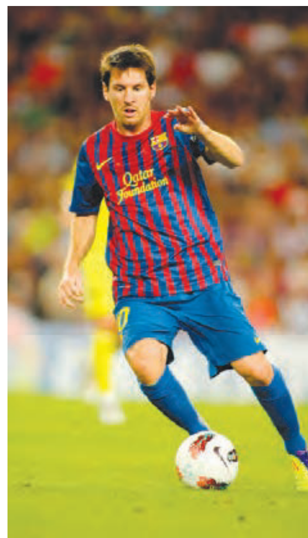
FB	B	S
		

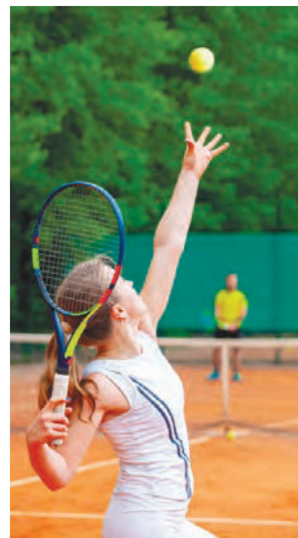
Ameliorare

1. Selectează substantivele, apoi precizează felul, genul și numărul acestora, din enunțul:

În fiecare casă, răsună glasuri de colindători.

2. Asociază fiecărei imagini unul dintre cuvintele: *bucurie*, *fotbal*, *tristețe*, *tenis*.

3. Prezintă, într-un text de cinci-șapte propoziții, emoția pe care colindătorii o produc în sufletele gazdelor.

unitatea 5

Frumusețea înțelepciunii

Conținuturi:

- Dialogul în textul narativ
- Formularea de concluzii simple pe baza textului dat
- Pronumele personal și alte forme ale acestuia
- Pronumele personal de politețe
- Textul creativ cu început sau sfârșit dat

Dreptatea lui Cuza-Vodă

Din legendele românilor, *Editura Ion Creangă*

Știa Vodă Cuza că lucrurile nu merg tocmai bine în țară. Însă, ca **să se încredințeze** de adevăr, nu se lăsa numai după spusele altora, ci pleca singur prin sate și orașe, căci așa-i părea mai sănătos. [...]

Odată se opri la un tribunal, unde simțise că nu se împărțea dreptatea după cum ar fi trebuit, ci tocmai strâmbătatea era mai la vedere. Îmbrăcat în haine schimbate, se amestecă printre oamenii ce așteptau să le vină rândul la judecată. Intră în vorbă cu ei, le punea întrebări și căuta să-i **descoase** asupra pricinilor pentru care au ajuns acolo, și cum se poartă cu dânșii oamenii dreptății.

— De patru ani mă judec și nu mai pot căpăta dreptul meu! zise un țăran ce stătea trist mai deoparte.

— *Pentru ce te judeci? îl întrebă Cuza cu prietenie.*

— *Ia, pentru niște pământ, pe care mi l-a apucat pe nedrept* ***arendașul*** *din sat.*

— *Ei, cum, ce ți-au spus judecătorii?*

— *Ce să-mi spună? De câte ori viu la* ***înfățișare****, mă amână... ba, că-i pe dincolo, ba, sucită... ba, învârtită...*

— *Și crezi că ai dreptate?*

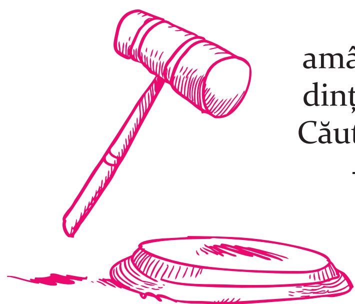
— *Apoi cum să nu... tot satul știe. M-aș pune eu altfel în contră cu un boier? Pe cât înțeleg, amânarea se face mai mult ca să câștige vrăjmașul meu; iar eu din sărac cum sunt,* ***să ajung în sapă de lemn*** *cu judecățile...*

— *Dacă este așa, să faci ce-am să te învăț eu. Acum, când te-o chema înăuntru, să intri și să răspunzi la ce te-o întreba. Iar de îți va spune judecătorul că se amână procesul pe altă dată, atunci să te arăți foarte supărat și să te cerți cu el zicând: „Dar bine, domnule judecător, până când se amână, că m-am săturat tot viind să capăt dreptate de la dumneavoastră? Ce* ***vra*** *să zică asta?”... Și, fără să mai stai la gânduri, să te repezi și să-i arzi o palmă.*

— *Vai de mine, mă închide! Nu mai scap de pușcărie câte zile oi avea!*

— *N-ai grijă!... Pe răspunderea mea! Uită-te la mine... Cunoști cine sunt?...*

Cuza-i arătă un semn prin care îl făcu să priceapă că are în față pe domnul țării. Țăranul, foarte încurcat, nu mai zise nicio vorbă.

Nu trecu mult și **ușierul** îl chemă. Președintele găsi din nou un **clenci** și amână procesul pentru altă zi. Atunci săteanul, plin de mânie, își luă inima în dinți, ce-o fi să fie... Începând să se certe, se răpezi și îi dete o palmă de răsună sala. Căută apoi să plece. Numaidecât se sună clopoțelul.

— Alergați... puneți mâna... hoțul... a bătut pe domnul președinte!...

Se face o zarvă mare... [...] Dar în acel moment iată că intră cineva. Toți rămân încremeniți... era domnul.

— Ce-i, ce s-a întâmplat? Ce zgomot se auzea?

Carol Popp de Szathmáry (1812-1887), *Portretul lui Al. I. Cuza*

— Trăiți, Măria Voastră, omul acesta a pălmuit pe domnul președinte, îngână procurorul...

— Ei... și ce-i cu asta? Numaidecât acum vreți să-l pedepsiți? Chiar în ceasul acesta?! Mai lăsați-l, că aveți timp! Mai amânați judecata peste o zi, peste două... peste o lună... peste un an... ce vă grăbiți atât? El cum caută de atâția ani dreptate și voi îl amânați întruna? Pentru dânsul nu se poate face amânare?!

Sala muți. Președintele, judecătorii și ceilalți funcționari schimbau fețe-fețe și tremurau ca varga... Vodă singur se interesă de afacerea țăranului amânat mereu de ani de zile și-i puse să dea **sentința** cuvenită chiar sub ochii lui. Iar după ce au sfârșit cu toate procesele ce le aveau **sorocite**, îi alungă din slujbă pe toți, căci prea multe păcate apăsau deasupra capului lor.

— Ura, trăiască Cuza! izbucni mulțimea plină de veselie.

Iar domnul, punând lucrurile la cale, se făcu nevăzut.

Răspunde în scris sau oral.

a) Unde s-a oprit Vodă-Cuza? De ce?

b) Care era pricina de judecată a țăranului trist?

c) Care a fost sfatul primit de țăran de la Cuza?

d) Ce se întâmplă după ce țăranul acționează conform sfatului?

e) Care este „dreptatea lui Cuza”?

f) Ce sentimente/emoții ai resimțit citind textul?

Dialogul în textul narativ

Descoperă cu BU

În cadrul unui text narativ, cuvintele unui personaj care intervine într-un dialog alcătuiesc o replică. Dialogul presupune un schimb de replici succesive (minimum două).

Se deduc trăsături ale personajelor participante la dialog prin ceea ce spun, fac și din modul de exprimare.

A zice, a spune, a relata, a interveni, a întreba, a striga, a adăuga, a răspunde sunt câteva dintre verbele uzuale care însoțesc replicile personajelor.

a se încredința: (aici) a se convinge

a descoase: a iscodi

arendașul: persoană care obține beneficii din munca celor pe care îi exploatează

înfățișare: (aici) termen de judecată

a ajunge în sapă de lemn: a sărăci

vra: vrea

ușier: om de serviciu la instituții publice

clenci: motiv de ceartă

sentință: decizie a unui tribunal

sorocită: hotărâtă, stabilită

BU a mai citit și
Cuza la sultan, Din Legendele românilor.
Citește și tu! Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

Frumusețea înțelepciunii – LECȚIA 1

Exersează cu BU

1. Care sunt personajele care participă la dialogul din fragmentul evidențiat în text?

2. Citiți, pe roluri, fragmentul evidențiat în text, respectând replicile fiecărui personaj.

3. Precizează câte două trăsături care reies din dialog, pentru fiecare personaj.

4. Specifică trei verbe care însoțesc replicile domnitorului.

5. Caută, în replicile țăranului, două substantive comune la numărul singular și două substantive comune la numărul plural.

6. Scrie ce părere ai despre „dreptatea lui Cuza”.

7. Citește alte informații despre Alexandru Ioan Cuza rămase în legendele românilor, peste ani:

Strașnic domn a mai fost și Cuza-Vodă!
El a făcut școalele, el ne-a dat pământ și tot el a surpat și pătulele împărătești. Și bine a făcut!
Că băga acolo fietece român treisprezece banițe de porumb în tot anul și când să-și ia și el agoniseala, tot ce răgăduise acolo, tocmai după trei ani, i se dădeau numai trei banițe din ce pusese.
Ziceau cârmuitorii că l-au mâncat șoarecii, și porumbul era mâncat de ciocoii satului.
Tot el a silit pe ciocoi să plătească bir și să asculte de legi. Ba ălor care n-ascultau, le da fum!
Cuza-Vodă nu era fudul.

Realizați un cvintet (poezie alcătuită din cinci versuri), cu titlul *Alexandru Ioan Cuza*, după următorul model:

Versul 1:
Numele domnitorului;

Versul 2:
Două însușiri ale sale;

Versul 3:
Trei acțiuni ale sale;

Versul 4:
O propoziție din patru cuvinte despre domnitor;

Versul 5:
Un cuvânt care-l reprezintă.

Acum verifică-ți capacitatea de a extrage concluzii, notând doar afirmațiile adevărate pe caiet.

a) Cuza-Vodă a fost un domn strașnic.

b) Cuza-Vodă a făcut școalele și spitalele.

c) Cuza-Vodă a făcut școalele, el ne-a dat pământ și tot el a surpat și pătulele împărătești.

d) Cuza-Vodă a silit pe țărani să plătească bir.

e) Cuza-Vodă a silit pe ciocoi să plătească bir și să asculte de legi.

f) Cuza-Vodă nu era fudul.

BU și STEAM

Desenează scena din legendă care-ți produce cea mai mare emoție.
Sugestie: Integrează desenul tău, alături de cele ale colegilor, într-un filmuleț. Va fi o amintire grozavă pentru festivitatea de la sfârșitul ciclului primar și peste ani.

Moment ortografic

- Se scrie noi când cuvântul este:

I. adjectiv

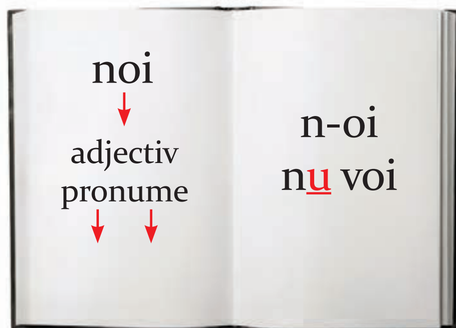
Exemplu: Rețetele noi îi reușeau bucătarului doar după multe încercări.

II. pronume (persoana I, numărul plural)

Exemplu: Vreau să mergem și noi în excursie. (*noi* – grup de oameni din care face parte și vorbitorul)

- Se scrie n-oi când nu are înțelesurile de mai sus și este format din două cuvinte, „nu” și „voi”, urmând o acțiune.

Exemplu: De n-oi ști bine dansul, voi relua toți pașii. (*n-oi – nu voi*)

1. noi sau n-oi?

a) ... munci pe bani puțini!

b) Vreau multe cărți ... .

c) Și .... desenăm la fel de frumos.

d) Invențiile ... apar uneori prin eșecul altora.

e) ... avea liniște, până ... reuși!

2. Alcătuiește câte trei propoziții cu ortogramele: *noi* și *n-oi*.

Formularea de concluzii simple pe baza unui text dat

Descoperă cu BU

Concluzia se formulează cât mai clar, pe baza unor evenimente desfășurate sau a unor observații.

1. Alege două din textele studiate până acum și notează-le concluziile, lucrând în echipă cu colegul de bancă.

2. Privește copertele alăturate și spune care dintre aceste povești ale copilăriei e preferata ta? Ce concluzie crezi că s-ar potrivi textului ei?

Punguța cu doi bani
Capra cu trei iezi
Scufița Roșie

1. Citește următorul lanț de cuvinte extrase din fragmentul marcat:

pământ → apucat →
→ pe nedrept →
→ înfățișare → amână → în sapă de lemn.

Te ajută selecția să ajungi la o concluzie?

2. Care este varianta corectă?

a) Țăranul merită nedreptatea.

b) Țăranul trăiește o mare nedreptate.

Cinci pâini

de Ion Creangă (text prescurtat)

Doi oameni călătoreau odată, vara, pe un drum. Unul avea în traista sa trei pâni și celalalt, două pâni. Fiindu-le foame, poposesc la umbra unei **răchiți**, lângă o fântână cu **ciutură**, și se pun să mănânce. Tocmai atunci, un al treilea **drumeț** îi ajunge din urmă și îi roagă să-i deie și lui ceva de mâncare, căci e tare flămând.

— Poftim, om bun, de-i ospăta împreună cu noi!

Călătorul străin se așază jos lângă cei doi și încep a mânca până ce gătesc toate cele cinci pâni. Atunci scoate cinci lei din pungă și-i dă celui ce avusese trei pâni, zicând:

— Primiți această mică **mulțămită** de la mine, pentru că mi-ați dat demâncare la nevoie.

După plecarea călătorului, cel ce avuse trei pâni dă doi lei celui cu două pâni, zicând:

— Ține, frate, partea dumitale. Ai avut două pâni întregi, doi lei ți se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiindc-am avut trei pâni întregi, și tot ca ale tale de mari.

— Cum așa?! zise celălalt cu **dispreț**. Pentru ce numai doi lei, și nu doi și jumătate, partea dreaptă ce ni se cuvine fiecăruia? Eu nu mă țin că mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm.

Și așa, pornesc ei la drum și ajung la o judecătorie. Judecătorul, după ce-i ascultă pe amândoi cu luare-aminte, zise celui cu două pâni:

— Și nu ești mulțămit cu împărțeala ce s-a făcut, omule?

— Nu, domnule judecător, zise nemulțămitul. Trebuie să împărțim drept în două ceea ce ne-a dăruit oaspetele nostru. Așa cred eu că ar fi cu cale, când e vorba de dreptate.

— Dacă e vorba de dreptate, zise judecătorul, apoi fă bine de înapoiește un leu istuialalt, care spui c-a avut trei pâni.

— De asta chiar mă cuprinde mirare, domnule judecător, zise nemulțămitul cu îndrăzneală. Eu am venit ca să capăt dreptate, și văd că dumneata, care știi legile, mai rău mă acufunzi.

— Așa ți se pare dumitale, zise judecătorul liniștit, dar ia să vezi că nu-i așa. Ai avut dumneata două pâni?

— Da, domnule judecător, două am avut.

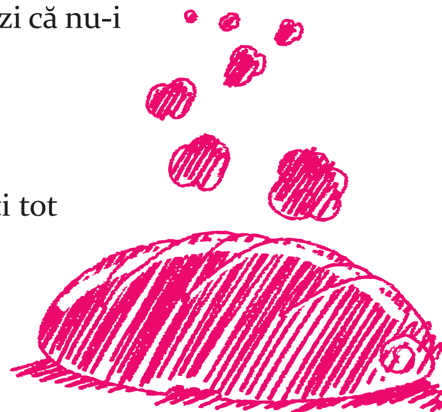
— Tovarășul dumitale avut-a trei pâni?

— Da, domnule judecător, trei a avut.

— Parcă singur mi-ai spus, zise judecătorul, că ați mâncat toți tot ca unul de mult; așa este?

— Așa este, domnule judecător.

— Acum, ia să **statornicim** rânduiala următoare, ca să se poată ști hotărât care câtă pâne a mâncat. Să zicem că s-a tăiat fiecare pâne în câte trei bucăți deopotrivă de mari; câte bucăți

ai fi avut dumneata, care spui că avuși două pâni?

— Șese bucăți aș fi avut, domnule judecător.

— Dar tovarășul dumitale, care spui că avu trei pâni?

— Nouă bucăți ar fi avut.

— Acum, câte fac la un loc șese bucăți și cu nouă bucăți?

— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Câți oameni ați mâncat aceste cincisprezece bucăți de pâne?

— Trei oameni, domnule judecător.

— Bun! Câte bucăți vin de fiecare om?

— Câte cinci bucăți, domnule judecător.

— Acum, ții minte câte bucăți ai fi avut dumneta?

— Șese bucăți, domnule judecător.

— Dar de mâncat, câte ai mâncat dumneta?

— Cinci bucăți, domnule judecător.

— Și câte ți-au mai rămas de întrecut?

— Numai o bucată, domnule judecător.

— Acum să stăm aici, în ceea ce te privește pe dumneta, și să luăm pe istalalt la rând. Ții minte câte bucăți de pâne ar fi avut tovarășul d-tale?

— Nouă bucăți, domnule judecător.

— Și câte a mâncat el de toate?

— Cinci bucăți, ca și mine, domnule judecător.

— Dar de întrecut, câte i-au mai rămas?

— Patru bucăți, domnule judecător.

— Bun! Vra să zică, dumneta ai avut numai o bucată de întrecut, iar tovarășul dumitale, patru bucăți. Acum, o bucată de pâne rămasă de la dumneta și cu patru bucăți de la istalalt fac la un loc cinci bucăți?

— Taman cinci, domnule judecător.

— E adevărat că aceste bucăți de pâne le-a mâncat oaspetele, care v-a dat cinci lei?

— Adevărat este, domnule judecător.

— Așadar, dumitale ți se cuvine numai un leu, fiindcă numai o bucată de pâne ai avut de întrecut, și aceasta ca și cum ai fi avut-o de vânzare, deoarece ați primit bani de la oaspetele dumneavoastră. Iar tovarășul dumitale i se cuvin patru lei, fiindcă patru bucăți de pâne a avut de întrecut. Acum, dară, fă bine de înapoiește un leu tovarășului dumitale.

Cel cu două pâni, văzând că nu mai are încotro **șovăi**, înapoiește un leu tovarășului său, cam cu părere de rău, și pleacă rușinat. Cel cu trei pâni însă, uimit de așa judecată, mulțămește judecătorului și apoi iese, zicând cu mirare:

— Dac-ar fi pretutindene tot asemenea judecători, cei ce n-au dreptate n-ar mai **năzui** în veci și-n pururea la judecată.

răchiți: răchită, salcie

ciutură: găleată care servește la scos apa din fântână

drumeț: călător

mulțămită: (popular) răsplată

dispreț: fără stimă sau considerație (față de cineva sau ceva)

a statornici: (aici) a fixa, a stabili ceva, a decide

a șovăi: (aici) a se eschiva, a căuta pretexte

a năzui: (învechit) a recurge, a apela la sprijinul cuiva

BU a mai citit și

Acul și barosul, *Inul și cămeșa*, scrise tot de Ion Creangă. **Citește-le și tu!**

Frumusețea înțelepciunii – LECȚIA 2

a) Câte pâini aveau fiecare dintre cei doi drumeți?

b) Cu cine ospătează ei?

c) Câți lei le dă călătorul străin? De ce?

d) Cum sunt împărțiți prima dată banii?

e) Care este „partea dreaptă” gândită de al doilea călător?

f) Unde vor merge cei doi?

g) Care-i dreptatea judecătorului? Câți lei primește fiecare?

h) Te așteptai la o astfel de judecată? Ce părere ai despre decizia judecătorului?

Asociază, conform textului, variantele specificate cu desenele și calculele potrivite. Notează, pe caiet, perechile corecte descoperite (număr roman → literă).

VARIANTE SPECIFICATE		DESENE ȘI CALCULE
I. Prima împărțire a banilor	a) ○ ○ ◖ ○ ○ ◖	2 lei și jumătate 2 lei și jumătate
II. A doua propunere de împărțire a banilor	b) ☮ ☮ ☮ ☮ ☮	$2 \times 3 = 6$ (bucăți primul călător) $3 \times 3 = 9$ (bucăți al doilea călător) $6 + 9 = 15$ (bucăți în total) $15 : 3 = 5$ (bucăți de fiecare) $6 - 5 = 1$ (bucată pentru drumeț, de la primul călător) → 1 leu $9 - 5 = 4$ (bucăți pentru drumeț, de la al doilea călător) → 4 lei
III. Cum a gândit judecătorul	c) ○ ○ ○ ○ ○	2 lei 3 lei

1. Completează enunțurile de mai jos, folosind cuvintele potrivite: *stăruință, traiste, merinde, oameni, cinci lei.*

Doi … mergeau împreună pe un drum.
Ei aveau în … pâini. Al treilea drumeț nu avea … .
După ce mâncară, călătorul le-a dat … .
Ei primiră după multă … .

B U și S T E A M

Fii și tu un mic bucătar! Vei avea la dispoziție: făină, apă, zahăr, sare, drojdie și... alte două ingrediente la alegere! Solicită ajutorul unui adult! La final, fă o poză împreună cu preparatul tău. Realizează alături de colegi un scurt filmuleț cu fotografiile obținute.

2. La ce te gândești când auzi cuvântul *pâine*?
3. Alcătuiește propoziții cu cuvintele: *stăruință, dispreț, judecător, dreptate, rânduială, nedreptățit*.
4. Folosește cuvântul *judecată* în cel puțin două propoziții în care să aibă înțelesuri diferite.
5. Identifică pronumele personale de politețe din fragmentul următor:

„— Bun! Ia acuș avem să ne înțelegem cât se poate de bine! Vra să zică, dumneata ai avut o bucată de întrecut, iar tovarășul dumitale patru bucăți. Acum, o bucată de pâine rămasă de la dumneata și cu patru bucăți de la istalalt fac la un loc cinci bucăți?
— Taman cinci, domnule judecător.
— Este adevărat că aceste bucăți de pâne le-a mâncat oaspetele dumneavoastră, care spui că v-a dat cinci lei drept mulțămită?"

6. Transcrie propoziția prin care judecătorul îi spune călătorului câți bani trebuie să înapoieze.

Pronumele personal și alte forme ale acestuia

Descoperă cu BU

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv.

Pronumele personal este pronumele care ține locul numelui unei persoane. Are două numere: singular – când arată o singură persoană; plural – când indică două sau mai multe persoane.
Pronumele personal are și trei persoane:
- persoana I – indică persoana sau persoanele care vorbesc;
- persoana a II-a – indică persoana/persoanele cu care se vorbește;
- persoana a III-a – indică persoana sau persoanele despre care se vorbește.

Genul pronumelui apare doar la persoana a III-a:
- genul masculin (el, ei);
- genul feminin (ea, ele).

Există și alte forme ale pronumelui personal. Întrebările „pe cine?" și „cui?" te pot ajuta să le reții.

Persoana	I	a II-a	a III-a	
			Genul masculin	Genul feminin
Numărul singular	eu, mie, îmi, mi-mine, mă, m-	tu, ție, îți, ți-tine, te	el, lui, îi, i, îl, l-	ea, ei, îi, i, o
Numărul plural	noi, nouă, ne, ni	voi, vouă, vă vi, v-	ei, lor, le, li, i-	ele, lor, le

1. Identifică pronumele din următoarele propoziții:

Călătorul mă salută.
Judecătorul le face dreptate.
Dreptatea ne place tuturor.

Specifică felul pronumelui, persoana, numărul și genul, dacă este cazul.

2. Notează pronumele întâlnite în fragmentul evidențiat din textul *Dreptatea lui Cuza-Vodă*.

3. Scrie un text de cinci-opt propoziții, în care să folosești următoarele pronume: *el, l-, îl, dânsa, lor, noi, ne-, o*.

4. Subliniază alte forme ale pronumelui personal întâlnite în propozițiile următoare:

L-am văzut pe bunicul lui.
Pe ea am rugat-o să îmi împrumute cartea.
Dă-ne mai multe detalii despre experiment.
Îmi place să privesc apusul.
Ți-am servit ceai de vanilie.
De ce vă plac alunele?

5. Completează cu ortogramele: *nea/ne-a, ia/i-a, iau/i-au, noi/n-oi, săi/să-i*.

_______*spus*____*Ion să ascultăm mereu de părinții noștri.*
El vrea să ______ *din ce nu*_____*dat voie mama lui să guste.*
_____*dat o carte la el, deși foarte puțini* _____ *vreo carte cu ei la bunici.*
______ *reuși, de* _____ *persevera.*
Vrem și ______ *să participăm în spectacol.*
Ar putea _____ *deseneze multe schițe cu cățelușii* _____.

6. Corectează greșelile făcute intenționat de **BU** în notițele sale:

Tata ma certat că nu lam ajutat să găsească hrană pentru noi pui.
Mama mia reproșat că nam curățat scorbura.
Numi plac reproșurile, dar ce neam face unii fără alții?
Sora mea, Bufni, la întrebat pe tata de ce neam mutat din vechea pădure.
Nea spus toată lumea că acolo era mai frumos.

Pronumele personal de politețe

Descoperă cu BU

Partea de vorbire care exprimă respectul față de anumite persoane se numește pronume personal de politețe.

Persoana	a II-a	a III-a	
		Genul masculin	Genul feminin
Numărul singular	dumneata (d-ta) dumitale (d-tale)	dumnealui (d-lui)	dumneaei (d-ei)
Numărul plural	dumneavoastră (d-voastră, dv., dvs.)	dumnealor (d-lor)	dumnealor (d-lor)

Măria Sa, Alteța Sa, Luminăția Ta, Domnia Ta, Excelența Sa, Înălțimea Voastră etc. reprezintă alte forme ale pronumelui personal de politețe folosite doar în anumite situații, în adresarea față de anumite persoane.

Imaginează-ți că te afli chiar în fața marelui Alexandru Ioan Cuza și ai posibilitatea să îi iei un interviu. Notează maximum zece replici în care să utilizezi pronume personale de politețe. Poți realiza interviul singur sau împreună cu colegii.

Cele două broaște

adaptare din Povești nemuritoare asiatice

Demult, tare demult, pe când orașul Kioto mai era capitala Japoniei, trăia în acest oraș o broască. Ea nu locuia cine știe unde, ci lângă un templu, într-o fântână mică din curte. Se simțea bine acolo: fundul fântânii era moale, lipicios și umed. Dar iată că a venit vara cea călduroasă. Era atât de cald, încât totul în jur secase. Fundul fântânii se întărise și crăpase. Nici nu-ți venea să crezi că e vorba de o fântână.

„Trebuie să mă mut!” își zise sărmana broască. „Dar unde? Pe aici totul s-a uscat. Ia să mă duc în orașul Osaka. Se spune că Osaka se află la mare, iar eu n-am văzut niciodată marea. Mă duc să văd cum arată!”

Broasca ieși din fântână și o luă încet spre orașul Osaka. În orașul Osaka trăia o altă broască. Ea **huzurea** într-un **heleșteu** mare și rotund. Dar arșița ajunse și la Osaka. Și aici secă heleșteul rotund unde trăia broasca.

„În Osaka e secetă”, își zise broasca. „Trebuie să mă mut altundeva. Mă voi duce în orașul Kioto. Se spune că-i capitala Japoniei. Cu prilejul ăsta o să văd palatele și templele capitalei.

Și broasca o porni țopăind fără grabă spre Kioto.

S-a-ntâmplat ca amândouă broaștele să pornească la drum în aceeași zi, la aceeași oră, dis-de-dimineață. Una țopăia de la Kioto la Osaka, cealaltă de la Osaka la Kioto. La jumătatea drumului dintre Osaka și Kioto se afla însă muntele Tenedzan. Când ajunseră la acel munte, broaștele se odihniră puțin și începură să se cațăre încetișor pe coastă în sus. Gâfâind și umflându-se, se cățărau tot mai sus și mai sus. În sfârșit, broaștele ajunseră în vârf. Aici ele se ciocniră cap în cap.

— Eu sunt broasca din Kioto și merg la Osaka. Dar tu? întrebă broasca din Kioto.

— Eu sunt broasca din Osaka și mă duc la Kioto. La noi la Osaka e secetă mare!

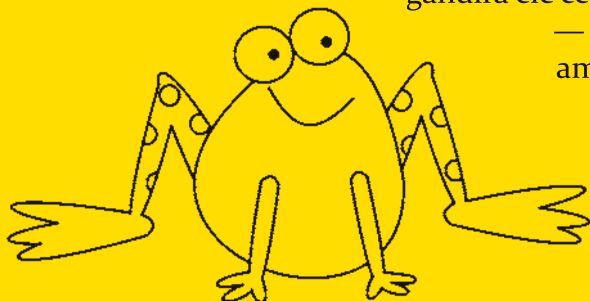
— La Osaka e secetă? se alarmă broasca din Kioto. Ca la Kioto?

— Oare și la Kioto e arșiță?

— Desigur! Desigur! La noi la Kioto au secat nu numai bălțile, dar și fântânile.

— Înseamnă că n-are rost să mergem mai departe, rosti cu tristețe broasca din Osaka. Dacă și la voi e secetă ca și la noi, mai bine să pierim acasă.

Broaștele tăcură, căzând pe gânduri. E păcat totuși să te întorci de la jumătatea drumului. Se gândiră ele ce se gândiră și hotărâră să se verifice una pe alta.

— Iată la ce mă gândesc, zise broasca din Kioto. Dacă tot am ajuns pe acest munte, o să mă uit de aici spre orașul Osaka. De pe munte pesemne că se vede marea.

— Bine te-ai gândit! spuse broasca din Osaka. O să mă uit și eu de pe **piscul** muntelui. Doar de aici se pot vedea palatele și templele orașului Kioto.

Amândouă broaștele se ridicară pe lăbuțele dinapoi, își lungiră cât putură trupurile lor de

broască, deschiseră ochii larg și începură să privească în depărtare. Priviră ce priviră și deodată broasca din Kioto se lungi la pământ și spuse cu durere:

— Ce-i asta? Nimic nou, nimic interesant! Exact ca la Kioto. Toți spun: „Marea, marea!” Dar eu nu văd nicio mare la Osaka.

Și broasca din Kioto era supărată.

— Ce-i asta? Ce fel de capitală mai e și asta? E exact ca Osaka noastră. Credeam c-o să văd palatele și templele capitalei. Dar, de fapt, acolo nu-i nimic interesant, totul e ca la noi.

— Ei, dacă-i așa, trebuie să mă întorc la Osaka! zise și broasca din Osaka. Dacă o să plouă, o să fie și acasă umezeală.

Broaștele își luară rămas-bun, fiecare se întoarse dincotro venise și începură să coboare de pe munte. Așa s-a terminat totul: broasca din Kioto s-a întors la Kioto, iar cea din Osaka – la Osaka. Și până la sfârșitul vieții s-au gândit că Osaka și Kioto seamănă ca două picături de apă. Dar nu-i adevărat. Cele două orașe nu seamănă deloc. Atunci ce s-a întâmplat?

Broasca din Kioto n-a văzut deloc Osaka, ci Kioto, orașul natal, iar broasca din Osaka n-a văzut Kioto, ci Osaka. Fiindcă ochii broaștelor sunt pe creștetul capului. Iată de ce, când s-au înălțat pe lăbuțele dinapoi și au ridicat capul, ochii lor priveau în spate. Deci nu se uitau înainte, ci înapoi: fiecare broască se uita acolo de unde venise. Numai că ele nu știau acest lucru.

Broasca din Osaka s-a-ntors în heleșteul ei și, plină de supărare, le-a spus puilor săi:

— Osaka și Kioto înseamnă de fapt același lucru. De aici și zicala: „Puii de broască tot broaște sunt.”

Iar broasca din Kioto, întorcându-se acasă, la vechiul ei lac, s-a aruncat în fântână și le-a spus **suratelor**:

— Nu există nicăieri nicio mare! De unde și zicala: „Broasca din fântână nu cunoaște marea.”

a huzuri: a trăi comod

heleșteu: iaz

pisc: vârf ascuțit de munte

surată: prietenă bună, apropiată

a) Unde se petrece acțiunea? Care sunt substantivele proprii ce susțin răspunsul tău?

b) Care sunt personajele principale?

c) De ce au plecat broaștele din locurile natale?

d) Cum și unde s-au întâlnit ele?

e) Ce hotărăsc ele, după o discuție?

f) Ce văzuseră de fapt? Explică!

g) Ești de acord cu concluziile broaștelor? Argumentează.

h) Care sunt cele două zicale rezultate și explicate?

1. Identifică propozițiile care indică:
- modul de deplasare al broaștelor și analizează un verb, la alegere;
- explicația științifică a dispunerii ochilor la broaște și analizează un substantiv, la alegere;
- încotro privea fiecare broască și găsește perechea de cuvinte cu sens opus.

2. Citiți, pe roluri, dialogul întâlnirii dintre broaște, respectând replicile fiecăreia. Cooptați și un povestitor pentru îndeplinirea sarcinii.

3. Caută, în text, cinci pronume personale și alte forme ale acestuia.

- Zicalele și proverbele conțin povețe și transmit o învățătură morală populară născută din experiență. Fiecare popor îți poate transmite din înțelepciunea sa.
- Prima broască a spus că „Osaka și Kioto înseamnă de fapt același lucru”. Prin urmare, puii ei doar atât au aflat și vor rămâne mereu la același nivel al cunoașterii. „Puii de broască tot broaște sunt.”
- A doua broască a spus că „Nu există nicio mare!”, iar suratele din fântână nu și-au putut depăși orizontul cunoașterii. „Broasca din fântână nu cunoaște marea.”

Și în proverbele altor popoare regăsim aceleași învățăminte:

Pe unde trece roata din față, tot pe acolo trece și roata din spate. – proverb turcesc
Piatra prețioasă dacă nu e șlefuită nu strălucește. – proverb japonez
Nu suntem curioși decât în măsura în care suntem instruiți. – proverb francez despre educație

Crezi că proverbul românesc „Așchia nu sare departe de trunchi” se potrivește cu învățămintele textului? Argumentează.

„Se spune că-**i** capitala Japoniei.”
„Ce-**i** asta?”
„Zi dacă-**i** așa.”

–i = este

Aici *–i* are valoare de verb și nu de altă formă pentru pronume personal, persoana a III-a, numărul singular.

Textul creativ cu început sau sfârșit dat

Descoperă cu BU

În redactarea unui text creativ avem în vedere ca în partea de început să precizăm: *locul*, *timpul* și *personajele*. La sfârșit, se formulează o învățătură, o concluzie sau un proverb potrivit.

4. Realizează un text creativ pornind de la proverbul „Prietenul la nevoie se cunoaște”. Acesta reprezintă și titlul. Utilizează, la alegere, fie următorul început, fie sfârșitul:

Începutul: *„Maria și Mihai erau în curtea școlii în pauza mare. Deodată...”*
Sfârșitul: *„... A știut că mereu va avea un sprijin de nădejde de acum încolo. Emil va fi prietenul ei/lui pe viață.”*

ATENȚIE LA:
- respectarea celor trei părți ale textului creativ
- succesiunea logică a întâmplărilor
- corelarea întâmplărilor cu titlul
- scrierea corectă a cuvintelor, ortogramelor și a semnelor de punctuație
- folosirea unei exprimări frumoase și a unor elemente de originalitate
- scris caligrafic și așezare corectă în pagină

Evaluare-Ameliorare

Se dă textul:

Un tată avea un fiu care făcea, zi de zi, multe răutăți. Mâhnit de purtarea fiului său, omul a hotărât să bată un cui în ușă pentru fiecare faptă nepotrivită a acestuia. În scurt timp, ușa era plină de cuie, aproape că nu mai existau locuri libere. Mirat, fiul a întrebat:

— Tată, ce este cu atâtea cuie în ușă?

— Ușa asta reflectă purtarea ta, a spus tatăl. Fiecare cui e o faptă rea pe care ai făcut-o.

Băiatul a căzut pe gânduri și, din clipa aceea, a hotărât să își schimbe comportamentul. Pe măsură ce treceau zilele, numărul cuielor bătute era din ce în ce mai mic, iar faptele bune au început să devină mai numeroase decât cele rele. Tatăl a început să scoată câte un cui din ușă pentru fiecare gest frumos pe care îl făcea fiul său. Într-o zi, a fost scos și ultimul cui.

Băiatul a alergat bucuros la tatăl lui și i-a zis:

— Ai văzut, tată? Nu mai este niciun cui în ușă!

— Da, dar găurile? a răspuns tatăl.

Cuiele, de Pop Simion

1. Notează replica de dialog din care aflăm de ce ușa se umplea de cuie.

2. Răspunde corect:
- De ce crezi că băiatul a hotărât să se schimbe? Tu ce fapte greșite ai făcut?
- Cu ce a înlocuit băiatul greșelile?
- Ce a făcut tatăl pentru fiecare gest frumos?
- De ce era bucuros băiatul?
- Ce crezi că înseamnă „găurile” rămase?

3. Analizează cuvintele: *faptă*, *nepotrivită*, *să scoată*.

4. Identifică în text alte trei forme ale pronumelui personal.

FB	B	S
		

5. Înlocuiește substantivul *tatăl* cu un pronume personal și cu un pronume personal de politețe corespunzător în propozițiile:

Tatăl avea un fiu năzdrăvan.
Tatăl a scos cui după cui.

6. Completează cu ortogramele *noi* sau *n-oi*:

— ... mai face, tată, alte greșeli ...!
— Te cred, fiule! De acum ... ne vom înțelege minunat!

7. Formulează concluzia textului.

8. Redactează, în zece-cincisprezece rânduri, un text creativ, cu introducerea și încheierea de mai jos.

Era dimineață. Cerul albastru și trilurile păsărilor îi chemau la o excursie frumoasă prin pădure pe Radu și câinele său, micuțul pui...

....

Prin urmare: „Buturuga mică răstoarnă carul mare!” Ce aventură nemaipomenită au trăit!

Ameliorare

1. Alături de colegii tăi, dispune, pe o coloană, pronumele personale și, pe o altă coloană, pronumele personale de politețe din enumerarea următoare: *dumneaei, el, dânsul, Măria Sa, voi, l-, ne, ni, lor, dânsa, dumnealor, Excelența Voastră, îi, o, vouă, dumneata, -o, tu, eu, dumnealui, dumneavoastră, Alteța Sa*.

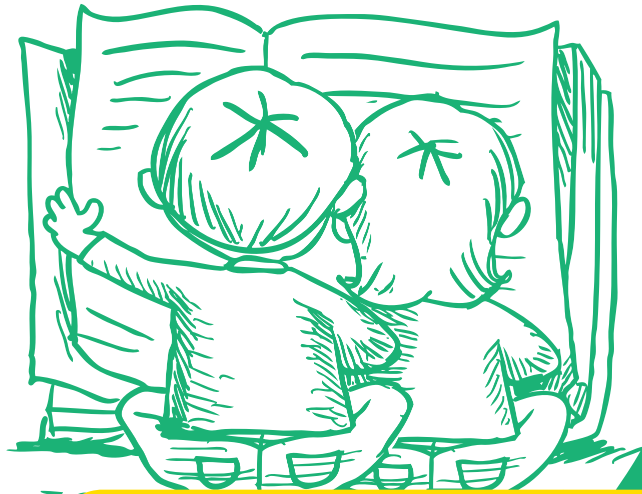
2. Înlocuiește substantivele cu pronume personale:

Băiatul desenează. *Turturelele zboară.*
Pisica toarce. *Soldații mărșăluiesc.*

3. Alcătuiește propoziții cu fiecare pronume personal de la exercițiul anterior.

unitatea 6

Citim, explorăm, câștigăm

Conținuturi:

- Adjectivul – poziția față de substantiv și acordul adjectivului cu substantivul
- Formularea unor predicții după fragmentele unui text
- Scrierea corectă a adjectivelor
- Textul creativ în care se introduce dialogul
- Familia de cuvinte
- Prezentarea scrisă a unei activități
- Sensurile neobișnuite ale cuvintelor

Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi

Pe meleaguri noi
Capitolul XI
(fragmente)

de Nikolai Nosov, Ed. Humanitas, 2020

Habarnam se trezi într-un loc cu totul necunoscut. Era culcat în pat și înota în puful unei saltele. Salteaua era atât de moale, de parcă ar fi fost umplută numai cu pufuleți de păpădie.

Îl treziseră niște voci. Deschise ochii și privind în jur constată că era culcat într-o cameră străină. La colțuri văzu niște fotolii micuțe. Pe pereți atârnau covorașe și picturi reprezentând diferite flori. Sub fereastră se afla o măsuță rotundă cu un picior. Pe ea, un morman de ață de toate culorile pentru **brodat**, iar alături, o perniță cu ace și bolduri, asemeni unui arici cu țepii zburliți. Mai încolo se găsea un birou cu toate cele necesare pentru scris. Alături era biblioteca. Pe cel mai depărtat perete, lângă ușă, o oglindă mare. Iar în fața oglinzii stăteau două prichinduțe și discutau. Una purta o rochie albastră din mătase strălucitoare, cu un cordon din același material, legat la spate cu o fundă. Prichinduța avea ochi albaștri și părul de culoare închisă, împletit într-o coadă lungă. Cealaltă purta o rochie pestriță, cu floricele trandafirii și violete. Părul blond, aproape alb, îi cădea în valuri pe umeri. Își tot potrivea în oglindă pălăria, în timp ce gura nu-i tăcea o clipă:

— Ce pălărie nesuferită! Oricum o pui, tot degeaba. Aș fi vrut să-mi fac o pălărie cu boruri largi, însă nu mi-a ajuns materialul, așa că au ieșit înguste; or, pălăria cu boruri înguste îmi face fața rotundă, ceea ce nu-i prea frumos.

— Isprăvește odată cu învârtitul ăsta în fața oglinzii! Nu pot suferi când cineva se tot învârtește în fața oglinzii, spuse prichinduța cu ochi albaștri.

— Păi, atunci de ce au fost **născocite** oglinzile, după părerea ta? îi răspunse cea cu părul blond.

Așezându-și pălăria mult spre ceafă, ea își dădu capul pe spate și, mijindu-și ochii, începu să se examineze în oglindă.

Habarnam găsi asta foarte caraghios. El **pufni**, neputându-și stăpâni râsul. Îndată prichinduța cu părul blond sări de la oglindă și-și întoarse bănuitoare privirile spre Habarnam.

Însă acesta închise ochii și se prefăcu că doarme. El le auzi pe cele două prichinduțe cum, străduindu-se să nu bocănească cu tocurile, se apropiară de pat și se opriră lângă el.

88

— Mi s-a părut c-a vorbit, auzi Habarnam o șoaptă. Se vede că mi s-a năzărit pur și simplu. Oare când o să se trezească? De ieri zace fără cunoștință.

Celălalt glas răspunse:

— Mierinana nu mi-a poruncit să-l trezesc. Mi-a spus s-o chem de îndată ce se va trezi singur.

„Ce fel de Mierinana mai e și asta?” se gândi Habarnam, dar nu lăsă să se înțeleagă că aude discuția lor.

— Ce prichindel viteaz! se porniră din nou șoaptele. Îți stă mintea-n loc – a zburat cu balonul!

Când auzi că i se spune viteaz, gura lui Habarnam se lăți singură până aproape de urechi.

Însă, brusc, el își dădu seama la timp și-și reținu zâmbetul.

— O să vin mai târziu, când se va trezi, continuă vocea. Tare aș vrea să-l întreb despre balon. Dar dacă a suferit o comoție cerebrală?!

„Nici pomeneală!” gândi Habarnam. „N-am suferit niciun fel de **comoție** cerebrală.”

Prichinduța cu părul blond își luă rămas-bun și plecă. În odaie se făcu liniște. Habarnam rămase încă multă vreme cu ochii închiși, ciulindu-și urechile. În sfârșit, deschise un ochi și văzu aplecat asupra sa capul prichinduței cu ochi albaștri. Prichinduța îi zâmbi prietenos, apoi se încruntă și, amenințându-l cu degetul, întrebă:

— Dumneata întotdeauna te trezești așa? Deschizi întâi un ochi și pe urmă pe celălalt?

Habarnam încuviință printr-o mișcare a capului și deschise și celălalt ochi.

— Înseamnă că nici nu dormeai?

— Nu, **adineaori** m-am trezit.

Habarnam vru să mai spună ceva, însă prichinduța își lipi un deget de buzele lui și zise:

— Taci, taci! N-ai voie să vorbești. Ești foarte bolnav.

— Ba deloc!

— De unde știi? Ești doctor?

— Nu.

— Vezi? Dar vorbești. Trebuie să stai cuminte în pat, până vine medicul. Cum te cheamă?

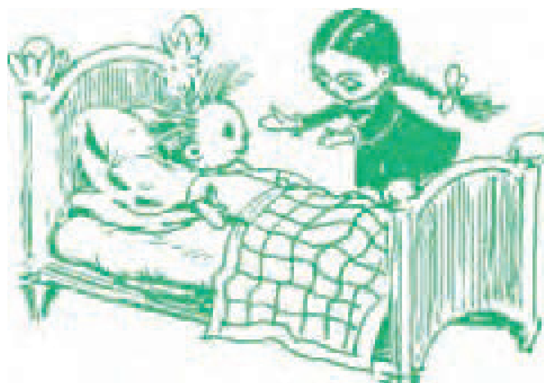
— Habarnam. Dar pe dumneata?

— Pe mine mă cheamă Ochi-albaștri.

— E un nume frumos, încuviință Habarnam.

— Mă bucur mult că-ți place numele meu. După câte se vede, ești un prichindel învățat.

Chipul lui Habarnam se făcu tot numai zâmbet. Era tare bucuros că s-a găsit cineva să-l laude, pentru că pe el nu-l lăudase nimeni, niciodată, ba dimpotrivă, era mereu **ocărât** de toți. [...]

brodat: împodobit cu broderii

născocit: inventat

a pufni: a expira pe nări cu zgomot

comoție: leziune, lovitură

adineaori: cu puțin înainte, de curând

ocărât: certat

baga: material obținut din carapacea broaștelor-țestoase

Citim, explorăm, câștigăm – LECȚIA 1

— Mă duc s-o chem pe Mierinana.
— Cine-i Mierinana asta?
— Mierinana e medicul nostru. Ea o să te trateze.

Ochi-albaștri plecă. Habarnam sări imediat din pat și începu să-și caute hainele. Voia să fugă cât mai repede; știa el că medicilor le place să-și ospăteze bolnavii cu ulei de ricin și să-i ungă cu iod, de la care grozav te mai ustură pielea. [...]

Chiar atunci se auziră pași dincolo de ușă. Habarnam se strecură repede în pat și se acoperi cu pătura. Intrară în odaie Ochi-albaștri cu o altă prichinduță, îmbrăcată în halat alb, bonetă albă și ținând în mână un mic geamantănaș cafeniu.

Prichinduța avea obrajii dolofani, trandafirii. Ochișorii cenușii îl priveau sever de după niște ochelari rotunzi, de ***baga****. Habarnam înțelese că aceasta trebuie să fie Mierinana despre care-i vorbise Ochi-albaștri.*

Mierinana trase un scaun lângă pat, își puse geamantănașul pe scaun și, clătinând din cap, spuse:

— Ah, prichindeii ăștia! Mereu născocesc tot felul de șotii! Spune-mi, te rog, ce nevoie aveați să zburați cu balonul? Taci, taci! Știu ce-o să-mi răspunzi: că nu mai faci. Așa spun toți prichindeii voștri și după aceea se apucă de alte năzdrăvănii!

a) Cum arăta locul în care s-a trezit Habarnam? Descrie-l în cinci enunțuri.

b) Cine se afla în fața oglinzii?

c) De ce a pufnit în râs Habarnam și cât timp zăcuse fără cunoștință?

d) De ce era considerat Habarnam un pitic viteaz?

e) Poți considera haios modul în care s-a trezit Habarnam? Motivează!

f) Pentru ce îl considera Ochi-albaștri pe Habarnam un pitic învățat?

g) Cine era Mierinana și cum arăta ea?

h) Cunoști și alte năzdrăvănii, în afară de călătoria cu balonul, făcute de Habarnam și prietenii săi? Care e preferata ta?

i) Dacă ai fi chiar tu un personaj din cartea *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*, ce nume ai avea? La ce aventuri ai lua parte?

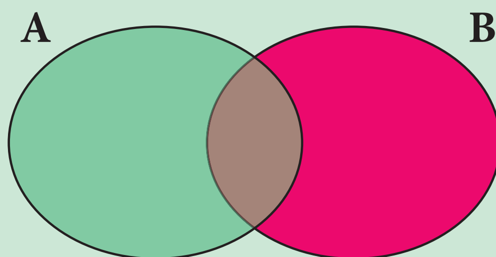

1. Citește, pe roluri, dialogul din care afli cum o cheamă pe cealaltă prichinduță.

— Dar pe cealaltă cum o cheamă? întrebă Habarnam.
— Care cealaltă?
— Cea cu care vorbeai mai adineauri. Una frumoasă, cu părul alb.
— Ah! exclamă Ochi-albaștri. Înseamnă că nu dormeai de mult.
— Nu, am deschis ochii doar pentru o clipă, și apoi am adormit la loc, imediat.
— Nu-i adevărat, nu-i adevărat! clătină din cap Ochi-albaștri și-și încruntă sprâncenele. Înseamnă că dumneata socoți că nu sunt suficient de frumoasă?
— Nu, da' de unde! se sperie Habarnam. Și dumneata ești frumoasă.
— Dar cine e mai frumoasă dintre noi două, eu sau ea?
— Dumneata... Și ea. Sunteți amândouă foarte frumoase...
— Ești un mincinos fără pereche, dar te iert, răspunse Ochi-albaștri. Pe frumoasa dumitale o cheamă Fulg-de-nea.

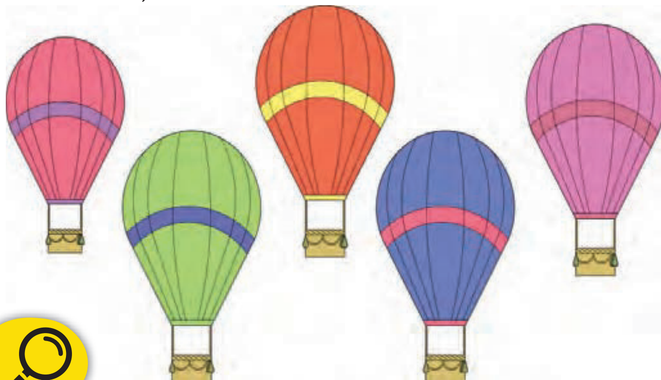

Completează o diagramă cu informații despre prichinduțe. Notează în intersecția cercurilor asemănările, iar deosebirile selectate, în cercul A, pentru Ochi-albaștri, și în cercul B, pentru Fulg-de-nea.

2. În text, Habarnam s-a prefăcut că doarme. Tu ai procedat vreodată așa? Cum te-ai simțit după aceea?

3. Desenează pe o foaie de hârtie cinci baloane cu aer cald. Inspiră-te din imaginea prezentată și decorează-le după cum dorești.
Completează *harta textului* astfel:
- Notează titlul textului sub primul balon.
- Autorul textului – sub al doilea balon.
- Locul unde se petrece acțiunea – sub al treilea balon.
- Timpul când se petrece acțiunea – sub al patrulea balon.
- Personajele textului – sub al cincilea balon.

4. S-au amestecat ideile principale ale textului, iar **BU** nu reușește să le ordoneze. Ajută-l!

☐ Dialogul dintre Ochi-albaștri și Habarnam.
☐ Trezirea lui Habarnam într-un loc necunoscut alături de cele două prichinduțe.
☐ Sosirea medicului care știe câte năzdrăvănii fac prichindeii.
☐ Mierinana urmează să fie chemată.
☐ Discuția prichinduțelor în timp ce Habarnam se preface că doarme.

BU și STEAM

Realizează o expoziție cu desenele celorlalte personaje din volumul *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*, așa cum le știi sau cum ți le imaginezi:
- cel mai de seamă prichindel, numit Științot;
- vestitul doctor Pilulă;
- renumitul mecanic Șurubel cu ajutorul său, Piuliță;
- Limonadă;
- vânătorul Glonțișor și cățelușul Strop;
- pictorul Acuarelă;
- muzicantul Guslă;
- alți prichindei: Grăbilă, Dondănel, Tăcutul, Gogoașă, Zăpăcilă, cei doi frați Posibil și Probabil etc.

Întreaga clasă are de citit un capitol din *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*. După ce elevii sunt împărțiți în două grupe, își vor adresa reciproc întrebări. Câștigă echipa cu cele mai multe întrebări și răspunsuri corect formulate.

BU a mai citit și *Habarnam în Orașul Soarelui* și *Habarnam pe Lună*. **Citește-le și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

Adjectivul

1. Transcrie, pe caiet, toate cuvintele subliniate în text.

2. Ce reprezintă cuvintele subliniate în text: ființe, acțiuni, însușiri, lucruri?

3. Citește partea de text în care au apărut, dar de data asta omite-le. Mai are fragmentul același impact? De ce? Care crezi că este rolul lor?

Partea de vorbire care exprimă însușirea unui substantiv (ființă, obiect, fenomen al naturii) se numește <u>adjectiv</u>.

BU îți amintește

Un substantiv poate fi însoțit de unul sau mai multe adjective.

Exemplu: floricele *trandafirii* și *violete*

Adjectivul poate sta <u>înaintea</u> substantivului pe care-l însoțește sau <u>după</u> acesta.

Exemple:
prichinduță *frumoasă* – o *frumoasă* prichinduță
un medic *renumit* – un *renumit* medic

Forma adjectivului se modifică în funcție de genul și numărul substantivului. Prin urmare, adjectivul se acordă în gen și număr cu substantivul pe care-l însoțește.

Exersează cu BU

1. Notează câte două însușiri ale lui:

a) Habarnam
b) Fulg-de-nea
c) Ochi-albaștri
d) Mierinana

2. Transcrie enunțurile în caiet și completează spațiile libere cu adjective potrivite:

Habarnam era într-o cameră ... .
Zări niște fotolii ... .
Picturile reprezentau ... flori.
Măsuța cu picior avea formă ... .
Pe peretele cel ... se afla o oglindă ... .

3. Care sunt substantivele care însoțesc adjectivul *alb/albă* în textul lecției?

4. Schimbă, după model, poziția adjectivului față de substantivul pe care-l însoțește:

meleag *nou* – *noul* meleag

- loc *necunoscut*
- rochie *pestriță*
- pălărie *nesuferită*
- prichindel *bolnav*
- geamantănaș *cafeniu*

5. Identifică în fragmentul marcat cu scriere înclinată substantivele și adjectivele care le însoțesc și analizează-le.

6. Modifică poziția adjectivelor față de substantive în fragmentul marcat.

Povestea ursului cafeniu

de Vladimir Colin

Urșii care trăiesc la Polul Nord sunt albi. Cred că din **pricina** asta le spune urși albi (dar, firește, dacă vreunul dintre voi a aflat că li se spune albi din alte pricini, îl rog să-mi dea de știre și să nu mă mai lase să scriu minciuni). Așa...

Ei, și iată că printre urșii cei albi de la pol s-a rătăcit într-o bună zi un urs **cafeniu**, un urs mare și frumos, care venea tocmai din munții noștri. Cum a ajuns el la pol să nu mă întrebați, că nu știu. Ce știu e că s-a pomenit acolo și că a început să caște ochii la munții de gheață și la focile care se **zbenguiau** pe ei.

— Ia te uită!... Un urs murdar! strigă o focă, și toate surorile ei începură să chicotească, să hohotească și să se prăpădească de râs.

— E mânjit tot!

— De la gheare pân' la bot!

— Vai, vai, ce caraghios!

— Parc-a fost muiat în sos!

Uite-așa râdeau focile, râdeau de nu mai puteau. Ursul nostru se uită în jur gata să râdă și el de ursul cel murdar (pentru că urșii, se știe, se spală pe dinți în fiecare dimineață și seară, ba mai fac și baie) când, spre marea lui mirare, nu văzu niciun urs.

— Nu cumva râdeți de mine? întrebă el supărat.

— Păi de cine, măi Martine?

— Eu sunt curat, spuse și mai supărat Martin. M-am spălat chiar azi-dimineață.

Dar focile nu-l crezură și râseră mai departe, așa că bietul urs își luă **tălpășița**, mormăind.

Și nu merse el cine știe cât, că se întâlni cu niște urși albi.

— Fraților! strigă bucuros Martin. Ah! Ce bine-mi pare că vă văd...

— Cine-i urâtul ăsta care se crede frate cu noi? spuse cu dispreț un urs alb.

— Ia te uită ce neobrăzare! vorbi un altul.

De ciudă, bietul Martin simți că-i dau lacrimile.

— Dar bine, fraților, nu vedeți că sunt urs, ca și voi?

pricină: cauză, motiv

cafeniu: de culoarea cafelei prăjite, brun

a se zbengui: a se juca sărind și alergând, a zburda

a (-și) lua tălpășița: a pleca repede, dintr-un loc (din cauza fricii, a rușinii etc.)

sloi: bloc de gheață

lespede: bucată de piatră (aici, de gheață) de dimensiuni mari

moviliță: ridicătură

a pârâi: a trosni, a pocni

— Urșii cumsecade sunt albi, răspunse primul urs alb, și, fără a-l mai învrednici cu o privire, toți urșii albi plecară, legănându-și îngâmfați blănurile.

Martin se așeză pe un **sloi** și începu să plângă.

— Făcea să bat atâta cale până la pol, ca să găsesc aici numai batjocură? se întreba el. Vai, ce urși răi trăiesc printre munții de gheață!

Și cum plângea așa, un pinguin se apropia încetișor.

— De ce plângi, ursule? întrebă pinguinul.

— Cum să nu plâng, pinguinule, dacă urșii albi mă disprețuiesc și râd de mine? Eu sunt cafeniu, la noi toți urșii sunt cafenii.

Pinguinul era o pasăre tare isteață.

— Și numai pentru atâta lucru plângi? Hai, vino cu mine!

Îl duse pinguinul într-un loc ferit și, cât ai bate din palme, aduse o bucată de săpun.

— Ia săpunește-te bine, de sus și până jos! îl îndemnă el pe Martin.

— Și tu? se supără ursul. Le-am spus și focilor că sunt curat. M-am spălat chiar azi-dimineață!

— Nu-i nimic, răspunse pinguinul. Fă-mi mie plăcerea asta....

Bombănind, Martin se muie într-un ochi de apă și prinse a se săpuni. De mânios ce era se frecă bine, bine, bine, și – iată – curând toată blana îi era plină de clăbuci albi și strălucitori.

— Așa, destul, spuse pinguinul.

Martin lăsă jos săpunul și voi să se vâre în ochiul de apă, dar pinguinul îl opri.

— Stai! Rămâi așa!

Apoi îl luă de mână și-l duse în mijlocul urșilor albi.

— Vai, ce urs frumos! strigă un urs alb.

— Ce blană albă! se minună al doilea.

— Și ce mândru strălucește în soare! șopti al treilea.

Bietul Martin nu mai înțelegea nimic. Dar era atât de bucuros de primirea pe care i-o făceau urșii albi, că nici nu-și bătu capul să înțeleagă. Îi mulțumi pinguinului și rămase printre urșii albi cu care jucă „bâz" și „baba-oarba", uitând de toate.

Deodată însă, un munte de gheață se apropie de sloiul pe care se jucau.

— Fugiți! Fugiți! strigă un pui de urs și se aruncă în apă, înotând voinicește.

Urșii se opriră din joacă, văzură muntele și pricepură că se va ciocni de sloiul lor, strivindu-i sub greutatea **lespezilor** de gheață. Speriați, săriră în apă și se depărtară degrabă, în vreme ce Martin – neobișnuit cu viața de la pol – rămase pe sloi. Când înțelese ce primejdie îl paște voi să sară și el în apă. Chiar în clipa aceea răsună glasul înspăimântat al unei ursoaice:

— Puiul! Puiul meu!... A rămas pe sloi!

Niciunul dintre urșii care se depărtaseră nu scoase nicio vorbă, niciunul nu cuteza să se întoarcă pe sloi.

Martin se repezi și începu să caute ursulețul. Îl află pe o **moviliță** de zăpadă și-l luă în brațe, dar în clipa aceea se auzi un trosnet cumplit și muntele de gheață izbi sloiul. Totul **pârâia**, se prăbușea, valurile țâșniră înalte cât muntele. Cu puiul în brațe și ferindu-l de bucățile de gheață, mari cât o casă, Martin se pomeni în apă. Fusese rănit de sulițele de gheață. Dar puiul era nevătămat.

O lespede grea îl împiedica acum pe Martin să iasă la lumină. Cu chiu, cu vai sparse lespedea și, înotând, se ridică pe un sloi ce plutea, la adăpost de alte primejdii.

Mama ursulețului se repezi să-i mulțumească, dar, când ajunse lângă Martin, încremeni. Și la fel încremeniră și ceilalți urși albi. Clăbucii de săpun din blana lui Martin se topiseră în apă, și ursul nostru era din nou cafeniu...

— Alb sau cafeniu, ești un urs bun și viteaz, spuse mama ursulețului, văzând cum puiul se prinsese cu lăbuțele de gâtul lui Martin. Îți mulțumesc... Niciunul dintre noi n-a cutezat să rămână pe sloi...

— Nu blana îl face pe urs, încuviințară și ceilalți urși albi, adunându-se în jurul lui Martin și strângându-i care mai de care laba.

Din ziua aceea, Martin n-a mai fost nevoit să-și împodobească blana cu clăbuci de săpun (treabă care l-a bucurat strașnic, căci săpunul uscat îi pricinuia mâncărimi cumplite și-l silea să se scarpine cu toate cele zece gheare, ceea ce nu era deloc frumos și nici plăcut nu era).

Cât a rămas printre urșii albi s-a bucurat de cinste și prietenie, iar când s-a întors acasă a alergat la prietenul meu, care scrie toate poveștile pentru copii, și a povestit întâmplarea. De atunci mai cântă Martin și-n ziua de azi:

Crezi că-mi pasă că te știu
Negru, alb sau cafeniu?
Inima să-ți fie dreaptă.
Eu te judec după faptă!

Formulează întrebări pentru următoarele răspunsuri:

- La Polul Nord a sosit un urs cafeniu.
- Focile au râs de Martin, fiindcă îl credeau murdar.
- Urșii cei albi l-au jignit.
- Pinguinul l-a ajutat să se deghizeze în urs alb, prin săpunirea blănii.
- El a salvat un pui de urs polar.
- Mama ursulețului este cea care i-a mulțumit.
- Cred că finalul poveștii este foarte educativ și ne demonstrează că nu contează deloc culoarea blănii ursului, ci faptele acestuia.

BU a mai citit și
Povestea unui fulg de nea, de Adina Popescu. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

Se împarte clasa în patru echipe. Fiecare echipă va completa o rubrică.

Alcătuiește propoziții cu cuvintele: • *îngâmfat* • *gheață* • *clăbuc* • *cinste*	Notează: • *Titlul textului* • *Autorul textului* • *Locul acțiunii* • *Timpul acțiunii* • *Personajele*
Adaugă câte două adjective potrivite pentru: • *urs* • *foci* • *pinguin* • *blană* • *întâmplare*	Desenează, la alegere, un personaj din această poveste.

1. Se dau adjectivele: *curajos, generos, murdar, urât, curat, frumos, mândru, fricos, cafeniu, negru, alb, bucuros, supărat, modest, bun, viteaz, nobil, egoist*. Așază-le pe două coloane care să cuprindă:
- însușiri ale ursului cafeniu, așa cum reies din text;
- cuvintele care pot descrie însușiri ale unui copil.

2. Ordonează ideile principale ale textului.

- ☐ Martin primește mulțumirile mamei ursulețului și aprecierile celorlalți urși.
- ☐ Pinguinul cel isteț îl ajută pe Martin să-și transforme blana.
- ☐ Martin e bucuros că se întâlnește cu urșii albi, dar aceștia îl jignesc.
- ☐ La Polul Nord ajunge un urs cafeniu.
- ☐ Martin salvează un pui de urs polar.
- ☐ Acum el este admirat și acceptat de urșii albi.
- ☐ De atunci, Martin își poartă cu mândrie blana nesăpunită fie la Polul Nord, fie acasă.
- ☐ Indiferent ce le explică ursul cafeniu, focile râd de el, crezându-l murdar.

3. Transformă ideile principale ale textului în idei sub formă de titlu sau de întrebări.

4. Recitește fiecare fragment din textul lecției și răspunde la următoarele întrebări, prezicând ce s-ar fi întâmplat dacă:
- Ursul cafeniu s-ar fi născut la Polul Nord? (fragmentul 1)
- Focile nu ar fi râs de el? (fragmentul 2)
- Urșii albi îl acceptau imediat? (fragmentul 3)
- Se termina săpunul pinguinului înainte de a-și săpuni toată blana? (fragmentul 4)
- Nu era acceptat nici după albirea blănii? (fragmentul 5)
- Mama puiului era cea care-l salva pe micuț? (fragmentul 6)
- I se cerea lui Martin să rămână permanent la Polul Nord drept conducător al urșilor? (fragmentul 7)
- Nu ar fi existat prietenul său care scria povești? (fragmentul 8)

Prin răspunsurile date ai reușit **să formulezi predicții pe baza unor fragmente de text**.

5. Selectează, din text, propoziția care corespunde, prin înțeles, proverbului românesc: *Nu haina îl face pe om.*

6. Ce opinie ai despre pățaniile prin care a trecut Martin?

7. Tu ce ai fi făcut dacă erai în locul lui?

BU și STEAM

1. Câți kilometri sunt de la școala în care te afli până la Polul Nord? Ce aplicație cunoscută te-ar putea ajuta să calculezi?

2. Știai că pinguinii trăiesc doar la Polul Sud? Caută informații și răspunsuri despre acest fapt. Poți chiar să numeri pinguinii din insula Snow Hill, căci din 2012, grație Google Street View, Polul Sud poate fi explorat la 360 de grade. Cu ce curiozitate științifică observată la pinguini ți-ai putea impresiona colegii?

1. Scrie o serie de adjective pentru următoarele substantive, după exemplul dat:

Exemplu: *copil* → *vesel, jucăuș, adorabil*

floare → *bicicletă* →
iarbă → *carte* →
jucărie → *tricou* →
telefon → *copac* →

Folosește în enunțuri două dintre grupurile substantiv-adjectiv exemplificate.

2. Scrie adjective:
- cu sens asemănător pentru: *limpede, viteaz, hotărât, bun, delicat, zgârcit*
- cu sens opus pentru: *curat, goală, guralivă, trist, laș, responsabil*

3. Alcătuiește enunțuri după următoarele scheme, folosind și cuvinte de legătură:

s = substantiv;
a = adjectiv; v = verb.

s + a + v (Exemplu: *Fetița micuță a dansat.*)

s + a + v + s + a, a + s + v + s,
a + s + v + s + a + a, v + s + a + a + s

4. Scrie un text creativ cu unul din titlurile: *Măreția muntelui, Fascinanta mare, Impresionanta aventură, Cea mai interesantă carte.*

În redactare poți folosi adjectivele din seriile următoare, spre a-ți asigura reușita:
- *fericit, mulțumit, vesel, voios, entuziasmat, împăcat, liniștit, calm, zâmbitor, senin;*
- *mare, dezvoltat, întins, amplu, spațios, curios, important, înalt, lung, vast, bogat.*

Scrierea corectă a adjectivelor

Descoperă cu BU

Există adjective ca *feroce, grena, roz, maro, gri, cumsecade, eficace* care nu își modifică forma, indiferent de genul sau numărul substantivului.

Exemple: leu feroce – leoaică feroce; lei feroce – leoaice feroce; bluză grena – bluze grena; creion gri – creioane gri; exercițiu eficace – exerciții eficace.

Există adjective care au o formă pentru singular și una pentru plural, indiferent de genul substantivului.

Exemple: pâine moale – pâini moi; covrig moale – covrigi moi.

Adjectivele care se termină în -iu sau -ie la singular se vor scrie cu -ii la plural.

Exemple: urs cafeniu-urși cafenii; pantof auriu – pantofi aurii.

1. Identifică adjectivele potrivite pentru substantivele precizate. Completează forma corectă:

păduri		*albăstrie*
frați		*arămie*
frunze		*ruginie*
rochii		*grijuliu*
		verde

2. Încercuiește forma corectă a adjectivelor:
Apăruseră nori *plumburi/plumburii* pe cer.
Adela avea obrajii *trandafiri/trandafirii* din cauza emoției.
Tata mă ajută să întind instalația cu beculețe *auri/aurii*.

3. Transformă adjectivele, după model:
negru – înnegrit *blând – îmblânzit*
nămolit, bun, născut, bătrân

4. Trece la plural, respectând modelul:
a) *geam fumuriu – geamuri fumurii – fumuriile geamuri*
rochie maronie, nuanță aurie
b) *clovn hazliu – clovni hazlii – hazliii clovni*
nor plumburiu, pește zglobiu

5. Descrie foca polară, utilizând cât mai multe adjective. Fii atent la scrierea corectă a acestora. Analizează-le pe primele trei.

Povestea anotimpului uitat

de Jonathan Swift

A fost odată ca niciodată, a fost odată, dragi copii, într-o vreme îndepărtată, când pământul era plin de animale care nu se mâncau între ele, de oameni care nu se dușmăneau... a fost odată... un împărat. El stăpânea tot pământul și era bun și blând, darnic și înțelegător. Pe atunci, în timpul anului, nu erau patru anotimpuri, ci unul singur, în care le întâlneai pe toate patru, după cum îți era dorința. Și nu numai pe cele patru pe care le cunoaștem acum, ci și multe altele, azi necunoscute nouă, nici măcar din auzite. Aceste multe stări ale vremii erau toate copiii împăratului, care se numea... Împăratul Timp.

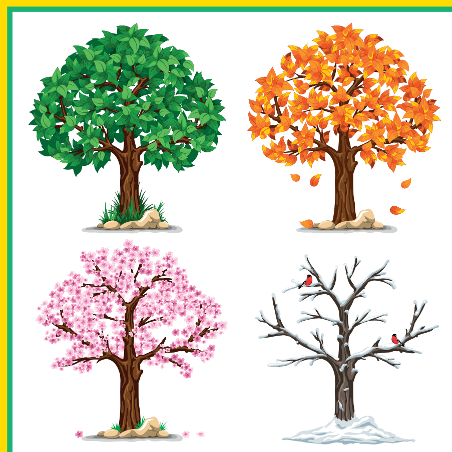

Trăiau în bună înțelegere, fără supărare sau ceartă, fiecare cu domeniul lui. Soarele strălucea neobosit, răspândind peste întreaga natură o lumină călduță, care îi făcea pe toți să fie mereu bine dispuși. Găseai alături, fără să ți se pară nimic neobișnuit în asta, copaci în floare și câmpii acoperite de zăpadă, ploi torențiale, livezi coapte și furtuni de praf.

Într-o după-masă, Împăratul, care dormea – vedeți bine că era un împărat cuminte, care dormea în fiecare după-masă, știind că trebuie să crească mare – deci, într-o după-masă, Împăratul avu un vis ciudat. Se făcea că cerul veșnic luminat al împărăției sale s-a întunecat brusc. Era o noapte neagră, nici măcar vreun licurici nu se zărea prin întunecimea grea ca de smoală. Nu se mai vedea nimic în jur, dar în aer se simțea frigul pătrunzător, din ce în ce mai pătrunzător. Plantele și animalele au început atunci să înghețe, încetul cu încetul. Speriat, Împăratul Timp și-a chemat copiii în ajutor. Primii au venit băieții cei mari care, cu răsuflarea lor proaspătă, au dezghețat pământul. Iar Soarele s-a ițit printre nori și lumina a început să pătrundă printre crengile copacilor. Pe urmă au venit fetele cele frumoase ale Împăratului, care au adus Soarele de-a binelea pe cer și au încălzit lumea.

Apoi au venit din nou băieții – mai mici – care au făcut pământul să rodească. La sfârșit, cu mare greu, au apărut fetele leneșe și adormite, care au cufundat împărăția într-un somn binefăcător și au acoperit-o cu o haină albă de zăpadă. Trezit din somn, Împăratul își privi împărăția și căzu pe gânduri. Imaginile pe care le visase nu-i mai ieșeau din minte. Se uita cu atenție la copaci și animale și observa că erau cu toții foarte obosiți. Că păreau foarte plictisiți. Trăiau de prea multă vreme în același anotimp. Leii năpârliseră și

nu mai aveau colți, fiindcă de multă vreme nu mai aveau ce sfâșia. Peștii stăteau pe fundul apelor și nu se mai distrau deloc străbătând mările și oceanele, vânturile de la miazăzi și miazănoapte dormeau și doar sforăitul lor mai stârnea uneori nisipul deșertului.

Până și albastrul cerului părea lipsit de sens, decolorat și palid. Și atunci, Împăratul luă o hotărâre: avea să facă așa după cum visase. Chemându-și copiii, îi împărți în patru grupuri.

— Voi, le spuse el celor mai mari, veți fi Primăvara. Tu vei fi Boarea, tu vei fi Înmugurirea, tu – Ploaia Caldă. Voi – Vara. Tu vei fi Arșița, tu – Furtuna, iar tu – Mirosul Adormitor al Nopților de Vară.

Și tot așa, își numi copiii pe rând: Rodnicia, Îmbelșugarea, Crivățul, Zăpada. La sfârșit, luându-și rămas-bun de la ei, după ce îi investi pe fiecare cu câte o haină aleasă, Împăratul Timp se cufundă în vise.

Mai doarme încă și azi, iar copiii lui au luat în stăpânire lumea. Ei sunt Cele Patru Anotimpuri. De atunci, Primăvara ne întâmpină cu bucurie, trezindu-ne din Iarna grea, Boarea alungă zăpezile, Înmugurirea trezește pomii, iar Ploaia Caldă dezgheață apele și cheamă animalele afară, în lumină și căldură. Apoi vine Vara: Arșița fuge despletită pe câmpii și zorește plantele să crească, le mângâie tulpinile verzi și le cântă despre sosirea fratelui ei, Rodnicia.

Furtuna face oamenii să râdă și să plângă, iar Cerul Înstelat alungă norii în nopțile senine și aduce cu el mirosul proaspăt al florilor. Roua măruntă cuprinde Pământul și împrospătează răsuflarea celor arși de sete. Toamna e adusă de Prințesa Îmbelșugare și Prințul Rodnicie, iar sora lor mai bătrână, Burnița, îi ajunge din urmă. Febrili, toți se pregătesc să primească alaiul sfârșitului de An.

În sfârșit, vajnicii vestitori ai Iernii gonesc berzele spre alte țări și le aduc în săniile lor grele pe fetele adormite ale Împăratului Timp, care îngheață aerul cu privirea lor rece de pe altă lume. Plutesc deasupra orașelor, munților și câmpiilor și dezleagă băierile Cerului cu brațele lor albe, scuturându-și pletele de fulgii ușori de nea. Dar stăpânul și tatăl lor a rămas și astăzi tot Împăratul Timp.

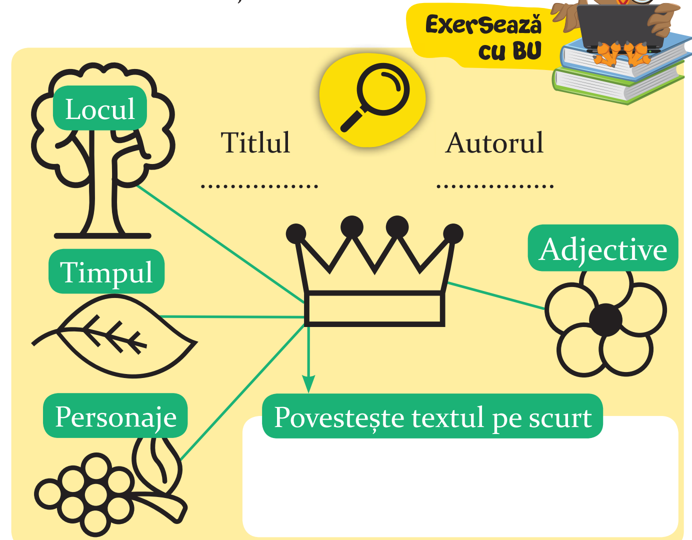

a) Cum se numea Împăratul care stăpânea pământul?

b) Care este motivul pentru care Împăratul și-a chemat copiii?

c) Ce reprezintă grupurile în care au fost împărțiți copiii Împăratului?

1. Realizează harta textului, după următoarea schiță:

2. Transcrie, din text, enunțurile/grupurile de cuvinte care comunică ce fac următoarele personaje: Boarea, Furtuna, Roua, Burnița.

3. De cine este introdusă Toamna?

4. Identifică șase substantive însoțite de adjective în textul poveștii.

R.A.I. (Răspunde, Aruncă, Interoghează)

Elevii sunt dispuși în cerc. Se folosește un obiect ușor (o minge de burete), care este aruncat de la un elev la altul. Elevul care aruncă mingea formulează o întrebare pe baza textului. Cel care prinde este obligat să răspundă la întrebare. Dacă nu răspunde corect, este eliminat din joc. Se pun întrebări legate de lecția studiată, cum ar fi: *Cine erau copiii împăratului?* etc.

Textul creativ în care se introduce dialogul

Descoperă cu BU

Folosirea dialogului într-un text creativ dă impresia ascultătorului/cititorului că se află față în față.

Familia de cuvinte

Descoperă cu BU

Totalitatea cuvintelor înrudite ca sens, care sunt formate plecând de la același cuvânt de bază, reprezintă o familie de cuvinte.

Exemple:
împărat, împărăteasă, împărăție, împărătește; pământ, pământesc, pământean, pământește, nepământean.

1. Realizează un dialog cu Împăratul Timp de cel puțin zece replici.

2. Scrie familiile de cuvinte pentru: *pădure, oraș, bun, lumină, cântă.*

3. Alege forma corectă:

Odaia bunicii are pereții dați cu *var/v-ar*.

Ce *var/v-ar* plăcea să serviți?

Dacă un critic de artă *var/v-ar* vedea picturile, *var/v-ar* încuraja să le expuneți.

Meseriașul a cumpărat încă o pungă cu *var/v-ar*.

4. Completează conform modelului:

v-ar emoționa

v-ar ... v-ar ...
v-ar ... v-ar ...

Moment ortografic

Se scrie ***var*** când are înțelesul de material de construcții.

Se scrie ***v-ar*** când sunt două cuvinte diferite care se rostesc într-o singură silabă.

var/v-ar

- Tom a zugrăvit gardul cu ***var***.
- ***V-ar*** plăcea să fie mereu iarnă?

Prezentarea scrisă a unei activități

Descoperă cu BU

Prezentarea scrisă a unei activități se realizează eliminând detaliile nesemnificative. Te poți ajuta de întrebările *Cine?, Ce face?, Unde?, Când?, Cu cine?, Cum?*, pentru a extrage informațiile esențiale.

1. Discută cu colegii despre imaginile de mai jos:

Activitatea redată în imagini se prezintă, logic și cronologic, cu ajutorul întregii clase.

2. Realizează, în scris, povestirea activității redate în cele șase imagini.

3. Pe *Scaunul povestitorului* vin pe rând copiii pentru a prezenta o activitate, la alegere, dintre următoarele: *o excursie, o aniversare, un proiect, un experiment.*

Pentru a avea succes garantat în prezentare, aplică jocul SCOR inventat de **BU**:

S – *Sisoe se suie seara sus să sară singur scara sigur* (frământare de limbă de exersat la început);

C – Câștigarea auditoriului cu o glumă;

O – Ordonarea logică a momentelor activității, cu argumente convingătoare și prin interpretare (ton, ritm, gesturi adecvate);

R – Reușești, zâmbind, să concluzionezi.

4. Realizează, în scris, povestirea unei excursii cu familia într-o zi de duminică.

Sensurile neobișnuite ale cuvintelor

Descoperă cu BU

Sensuri obișnuite ale cuvintelor	Sensuri neobișnuite ale cuvintelor
Mihai *căzu* pe scări. (*a cădea*)	Trezit din somn, Împăratul își privi împărăția și *căzu pe gânduri*. (*a gândi*)
Păsările *au luat* toate boabele de pe jos. (*a lua*) 	Mai doarme încă și azi, iar copiii lui *au luat în stăpânire* lumea. (*a cuceri*)
Mamele *se trezesc* devreme. (*a se trezi*)	De atunci, Primăvara ne întâmpină cu bucurie, *trezindu-ne* din Iarna grea. (*a reveni la viață, a renaște*)

Evaluare-Ameliorare

Se dă textul:

După ce <u>micul</u> prinț mersese mult timp prin nisipuri nesfârșite, ținuturi <u>stâncoase</u> și zăpezi <u>troienite</u>, descoperi în sfârșit un drum. Iar drumurile duc întotdeauna la oameni.

— Bună ziua, spuse el.

Era o grădină plină cu trandafiri înfloriți.

— Bună ziua, spuseră trandafirii.

Micul prinț îi privi. Semănau cu toții cu floarea sa.

— Cine sunteți voi? îi întrebă el stupefiat.

— Noi suntem trandafiri, spuseră trandafirii.

— Ah! făcu micul prinț...

Și se simți foarte nefericit. Floarea lui îi spusese că ea era singura din specia ei în univers. Și iată că mai erau cinci mii, toate la fel, într-o singură grădină!

„Ar fi foarte atinsă”, își spuse el, „dacă ar vedea asta... ar tuși groaznic și ar face să pară că moare pentru a scăpa de ridicol. Și eu aș fi obligat să par că o îngrijesc, căci altfel, pentru a mă umili și pe mine, ea s-ar lăsa într-adevăr să moară...”

Apoi își mai zise: „Mă credeam în posesia unei flori <u>unice</u> și nu am decât un trandafir <u>obișnuit</u>. Ea și cei trei vulcani care îmi ajung până la genunchi și din care unul, poate, este stins pentru totdeauna, lucrurile astea nu fac din mine un prea <u>mare</u> prinț...” Și, culcat în iarbă, plânse.

Micul prinț (fragment),
după Antoine de Saint-Exupéry

⭐ **1.** Analizează cuvintele: *micul, stâncoase, troienite.*

⭐ **2.** Adaugă câte două însușiri pentru: *prinț, drum, lucrurile.*

⭐ **3.** Fă acordul adjectivelor din paranteze cu substantivele pe care le determină:

Trandafirii (înflorit) *l-au întâmpinat după ce a parcurs acele drumuri* (nesfârșit).

(Frumoasă) *flori fac pe oricine să zâmbească.*
(Durereoasa) *înțepături pot apărea totuși.*
Sfaturi (valabil) *pentru prinții* (nefericit)*:*

- *Speranțele* (măreț) *pot deveni o* (frumoasă) *realitate.*
- *Dacă ai un vis* (înalt)*, luptă încontinuu pentru îndeplinirea* (total) *a acestuia.*

⭐ **4.** Înlocuiește ultimele trei adjective marcate în text cu altele cu același sens.

⭐ **5.** Alcătuiește două enunțuri în care cuvântul *trandafirii* să fie, pe rând, substantiv și adjectiv.

⭐ **6.** Alcătuiește familia de cuvinte a cuvântului *om*.

⭐ **7.** Tocmai a sosit la tine acasă, în vizită, un călător îndelung umblat. Realizează un text creativ cu dialog, de maximum cincisprezece rânduri, în care stai de vorbă cu acesta despre meleagurile străbătute.

Ameliorare

1. **BU** a transformat adjectivele în verbe. Ajută-l să le recupereze:

ascultă, tace, se joacă, dansează, se supără, se ceartă, vorbește, muncește, glumește, găsește, mănâncă, plânge, respectă, admiră, se îmbogățește

2. Scrie câte cinci adjective care să exprime: însușiri fizice, însușiri sufletești, culoarea, forma, mărimea, gustul.

3. Cui aparțin însușirile?

- *jucăuși, moi, galbeni –*
- *verzi, frumoși, ageri –*
- *rece, cristalină, potabilă –*
- *plumburii, negri, pufoși –*
- *interesante, copertate, groase –*
- *dulci, verzi, coapte –*

Nu uita să-ți notezi în Jurnalul de lectură titlurile de opere literare parcurse în această unitate!

FB	B	S
		

unitatea 7

Pagini de primăvară

Conținuturi:
- Poezia. Strofa. Versul
- Descrierea literară de tip portret
- Cuvântul – parte de propoziție
- Predicatul
- Subiectul
- Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Părțile principale și părțile secundare de propoziție

Primăvara

de George Topîrceanu

(fragment)

După-atâta frig și ceață
Iar s-arată soarele.
De-acum nu ne mai îngheață
Nasul și picioarele!

Cu narciși, cu crini, cu lotuși,
Timpul cald s-apropie.
Primăvara asta totuși
Nu-i decât o copie.

Sub **cerdac**, pe **lăuruscă**,
Cum trecură **Babele**,
A ieșit un pui de muscă
Să-și usuce labele.

Păsările migratoare
Se re-ntorc din **tropice**.
Gâzele depun la soare
Ouă microscopice.

Toată lumea din ogradă
Cântă fără pauză.
Doi cocoși se iau la **sfadă**
Nu știu din ce cauză.

Doar Grivei, bătrânul, n-are
Cu ce roade oasele.
Că de când cu postul mare,
Toate-i merg de-a-ndoasele.

cerdac: verandă, pridvor

lăuruscă: viță sălbatică al cărei fruct este un ciorchine cu boabe mici, negre

Babele: cele dintâi 9 (sau 13) zile din luna martie

tropice: paralele situate la nord sau sud de ecuator

sfadă: ceartă, gâlceavă

a) Ce sentimente ai avut la citirea poeziei?

b) La ce persoană sunt scrise mărturisirile despre semnele primăverii?

c) Care sunt primele semne ale sosirii primăverii?

d) Ce știi despre Babe și despre Postul Mare?

BU a mai citit și poezii de primăvară de Vasile Alecsandri și Magda Isanos. **Citește și tu!**

1. Fragmentul din poezie conține ..... strofe. Fiecare strofă conține ..... versuri, iar titlul poeziei este .....

2. Imaginează-ți că fiecare strofă descrie un tablou pictat. Găsește câte un titlu pentru fiecare strofă.

3. Relatează, pe scurt, o întâmplare petrecută la începutul primăverii, la care ai fost martor/(ă).

4. Selectează, din text, verbele la persoana I și spune la cine se referă acestea.

5. Completează cu citate (versuri din poezie) următoarele enunțuri:
   Nu vor mai îngheța picioarele, deoarece ....
   ....
   Lui Grivei îi merg toate de-andoaselea deoarece ....
   Doi cocoși se iau la sfadă ....
   ....

6. Recitește poezia cu atenție. Răspunde la întrebări, alegând varianta corectă.
   - În tabloul din strofa a doua regăsim imaginea florilor:
     a) toporași, ghiocei, zambile;
     b) cu narciși, cu crini, cu lotuși;
     c) zambilă, liliac, brândușe.
   - Gâzele depun la soare:
     a) paie și nisip;
     b) aripi umede;
     c) ouă microscopice.
   - De ce crezi că este menționat Postul Mare în această poezie?
     a) Pentru că este obligatoriu să se vorbească despre el.
     b) Pentru că precede Sărbătoarea Învierii, de mare importanță pentru creștini.
     c) Pentru că se trezesc la viață toate gâzele.

Poezia. Strofa. Versul

<u>Poezia</u> reprezintă un text în versuri, pe o anumită <u>temă</u>. Ea poate fi alcătuită din una sau mai multe strofe.
<u>Strofa</u>, la rândul ei, este un grup de două sau mai multe versuri.
<u>Versul</u> este un rând dintr-o poezie. Versurile pot fi scurte (formate dintr-un cuvânt) sau versuri lungi.
Adesea, într-o poezie, versurile au <u>rimă</u> prin potrivirea silabelor sau cuvintelor de la sfârșitul versurilor.
Exemplu:
„ceață-îngheață", „ soarele-picioarele"

7. Scrie un text creativ în care să relatezi o întâmplare bazată pe următoarele întrebări: *Când?, Cu cine?, Despre ce?, Spre care meleaguri?, Ce vedeau în zare?, Pe cine ai strigat?, Unde l-ai găsit?*

8. Care este părerea ta în legătură cu mesajul versurilor:
   „Primăvara asta, totuși/ Nu-i decât o copie"
   „Toată lumea prin ogradă/ Cântă fără pauză"

9. Scrie un mesaj Primăverii, în care să îi transmiți cum te bucuri de sosirea ei.

BU și STEAM

Realizează un tablou în care să ilustrezi mesajul unei strofe la alegere. Integrează tabloul într-un filmuleț video și adaugă o melodie potrivită. Vor fi amintiri prețioase.

Bunica din măr

(fragment)

de Mira Lobe

Traversară **veranda** și intrară în sufragerie. Pe pian se afla o poză înrămată, cu geam, în care apărea Andi, pe când era un copilaș care privea lumea cu uimire și strângea la piept un iepuraș de jucărie. Mama căută o fotografie în albumul mare, o fixă în ramă și puse poza pe pian.

— Așa! Aici e bunica ta! Îl urcă pe scaunul pentru pian și roti scaunul ca să-l înalțe. Se simți aproape ca în carusel. Privește-o – nu-i așa că e drăguță?

Andi nu era încântat de faptul că fusese nevoie ca poza lui să iasă pentru a-i face loc bunicii. Dar recunoscu că ea era drăguță. Purta pe cap o pălărie cu pene, sub care se iveau mici bucle albe, și pe braț o geantă uriașă, brodată cu flori. Rochia îi era lungă și de modă veche, iar în partea de jos, la tiv, i se zăreau pantalonii albi din dantelă.

— Îți place? întrebă mama. Fotografia a fost făcută la o petrecere de carnaval. Bunica ta s-a îmbrăcat atunci în bunică. Îi plăcea foarte mult poza asta și deseori ne-o arăta.

— Și mie! spuse Andi. Îmi place și mie!

— Mă bucur.

Mama așeză albumul la loc. Apoi se duse în bucătărie ca să prepare **marmeladă**.

Andi rămase singur cu poza bunicii. O examină îndeaproape: pălăria cu pene, cu buclele albe dedesubt, zâmbetul poznaș de pe chip, geanta mare și pantalonii de dantelă, care ieșeau îndrăzneți pe sub rochie. Când coborî de pe scaun, știa exact cum arăta. Chiar și când închidea ochii, o vedea în fața lui.

Se întoarse fără grabă la mărul din grădină și, cufundat în gânduri, se cățără la locul lui, pe o creangă care se despărțea în două ramuri.

DINTR-ODATĂ, EA APĂRU LÂNGĂ EL.

Nu avea idee cum se întâmplase asta. Dar era, fără îndoială, bunica lui. Aceleași bucle, aceeași geantă uriașă brodată manual cu flori...

— Bună, Andi! zise ea.

— Bună, bunicuțo! îi răspunse Andi, puțin timid.

— Tot așa de acre sunt merele? întrebă ea.

— Foarte! Te doare burta de la merele necoapte! zise el cu înțelepciune.

— Atunci o să iau unul! zise ea, nechibzuită, și smulse un măr verde de pe ramură.

Mușcă din el cu zgomot.

— Dacă e acru, e mai distractiv! explică ea. Nu vrei și tu unul? Dacă te ceartă acasă, spune-le liniștit: „Bunica mi-a dat voie.”

Andi culese un măr și mușcă din el. Era așa de acru încât simți că i se face gura pungă.

— Apropo... strigă bunica, ți-am adus ceva!

Ținu mărul înfipt între dinți în timp ce scotoci mult timp prin geantă. Andi crezu că probabil caută vreo jucărie, dar ea scoase la iveală un teanc de bilete colorate: roșii, albastre, verzi, galbene.

— O grămadă de bilete! spuse ea. Două roșii pentru carusel, două verzi pentru trenul groazei, două albastre pentru leagănul rotund și tot așa.

— Perfect! Mergem acum? Trebuie să mă întorc la timp pentru cină.

Se dădură jos din copac, Andi puțin mai repede decât bunica, cu toate că bătrâna se dovedi extrem de atletică, în ciuda fustei lungi și a genții.

Andi își încălță sandalele și se uită întrebător la bunica: oare avea să-l trimită în casă ca să se spele, să se pieptene și să-și ia o cămașă curată, înainte de a pleca? Nimic din toate astea. Era o bunică cu adevărat pe placul lui.

Mână în mână, traversară strada până la stația de autobuz. Și nu bunica era cea care îl conducea! Mai degrabă invers. [...] Dacă Andi nu ar fi fost atent, precis ar fi nimerit în prima motocicletă întâlnită.

— E de-ajuns dacă unul dintre noi este atent! spuse ea. Mă bazez pe tine!

Când apăru autobuzul cu două etaje, bunica urcă imediat pe scara **abruptă** și spiralată, ca și cum ar fi fost o nimica toată. În timpul ăsta ea își strânsese fustele, iar pantalonii haioși din dantelă ieșeau la iveală chiar în fața ochilor lui Andi, care urca în spatele ei. Bunica lui Gerhard nu urca niciodată la etajul autobuzului.

verandă: balcon, încăpere situată la intrarea într-o casă

marmeladă: gem foarte gros

abruptă: foarte înclinată

a) Selectează, din text, două fragmente în care sunt prezentate trăsături fizice și alte două fragmente în care sunt evidențiate trăsături morale.

b) Recitește dialogul în care bunica se interesează de gustul merelor.

c) Ce crezi că simte Andi când vede fotografia din ramă?

d) Ce fel de cadou îi aduce bunica lui Andi?

e) Tu te-ai dat în carusel? Dar în alte mijloace pentru distracție în aer liber?

Descrierea literară de tip portret

Descoperă cu BU

Descrierea literară de tip portret realizează prezentarea unui personaj așa cum a intenționat autorul să îl evidențieze, arătând ceea ce este caracteristic doar pentru el. Fie că apare încă de la începutul textului, fie că este introdusă pe parcurs, descrierea include trăsături fizice și morale ale personajului. Trăsăturile fizice se desprind din fragmentele care prezintă cum arată personajul, iar trăsăturile morale, sufletești sunt prezente în fragmentele în care citim despre gesturile, faptele, vorbele personajului. În descriere predomină adjectivele și substantivele.

1. Scrie trei argumente potrivit cărora fragmentul din textul literar *Bunica din măr* este narativ.

2. Imaginează-ți că ești pe stradă cu părinții, iar Andi și bunica te întâlnesc și te salută. Ce le poți spune părinților despre prietenii care tocmai te-au salutat?

3. Povestește-i mamei lui Andi ce ai auzit că vorbește fiul ei cu bunica din măr. Transformă dialogul în povestire.

1. Completează jurnalul cu dublă intrare:

Ce am aflat despre bunica	Unde am citit în text
Însușiri fizice	
Însușiri morale	
Cum se poartă cu Andi	
Ce limbaj folosește/cum vorbește	
Ce impresie mi-am făcut despre bunică	

2. Scrie un text creativ despre o întâmplare la care au participat Andi și bunica, inserând următoarele verbe: *a traversa, a conduce, a strânge, a face.*

BU a mai citit și poezia *Mama*, de Grigore Vieru, precum și poezii alese despre mamă de Radu Gyr și Nichita Stănescu. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga Jurnalului de lectură.

Cuvântul – parte de propoziție

Descoperă cu BU

Cuvintele, pe lângă faptul că sunt părți de vorbire, pot fi și părți de propoziție când intră în alcătuirea unei propoziții. Fiecare parte de propoziție poate fi identificată dacă răspunde la una dintre întrebările: *Cine? Ce? Ce face? Când? Cum? Unde? Care?* Fiecare parte de propoziție este exprimată printr-o parte de vorbire.

Predicatul

Descoperă cu BU

Partea de propoziție care arată ce face o ființă sau un lucru se numește predicat. Predicatul se exprimă prin verb. Răspunde la una dintre întrebările: *Ce face?* sau *Ce se spune despre?* O propoziție are un singur predicat, care poate fi la începutul, în interiorul sau la sfârșitul propoziției. Predicatul exprimat prin verb se numește predicat verbal.

1. Ordonează cuvintele de mai jos pentru a forma propoziții. Precizează ce fel de părți de vorbire sunt și pune întrebarea potrivită pentru fiecare:
- a) *de primăvară, bate, cald, vântișor*;
- b) *soarelui, încălzește, reavăn, raza, pământul*;
- c) *zâmbesc, ghiocelului, sidefii, petalele.*

2. Scrie o propoziție alcătuită din patru cuvinte care să răspundă la întrebările:

Cine privește?
Ce face Andi?
La ce privește Andi?
Care fotografie?

3. Scrie propoziții despre mărul din grădină alcătuite din:

- două părți de propoziție;
- trei părți de propoziție;
- patru părți de propoziție.

4. Subliniază predicatul din fiecare propoziție de mai jos. Pune întrebarea și numește partea de vorbire prin care se exprimă.

Andi se urcă pe un scaun înalt.
Scaunul vechi s-a rupt.
Fotografia era în ramă.
Andi ațipește devreme.

5. Completează următoarele proverbe cu predicatele potrivite.

Prietenii nu .... cu bani.
Prietenul la nevoie ....
Un cerc de prieteni .... cu compasul.
Ziua bună .... de dimineață.

6. Scrie enunțuri în care predicatul *se urcă* să se afle:

a) la începutul propoziției;
b) la mijlocul propoziției;
c) la finalul propoziției.

7. Alcătuiește enunțuri în care:

a) predicatul să fie un verb la persoana a II-a, plural, timp viitor.
b) predicatul să fie exprimat prin verb, persoana I, plural.

Moment ortografic

- *Mi-a/mia*

Transcrie propozițiile, alegând forma corectă a cuvintelor:

Vecina *mia/mi-a* arătat colecția ei de timbre poștale.
Mia/Mi-a este o fată isteață.
S-a obținut profit cu *mia/mi-a* de cărți vândute.

Se scrie *mi-a* când sunt două cuvinte diferite care se rostesc într-o singură silabă.

Se scrie *mia* când cuvântul are înțelesul de oiță, de o mie (ca număr) sau nume de fată (scriindu-se și cu majusculă în acest caz).

Alcătuiește un cvintet (poezie alcătuită din cinci versuri), cu titlul *Bunica*, după următorul model:

Versul 1 – Bunica;
Versul 2 – două însușiri ale sale;
Versul 3 – trei acțiuni ale sale;
Versul 4 – o propoziție formată din patru cuvinte despre bunica;
Versul 5 – un cuvânt special pentru bunica.

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu următoarea afirmație: *Predicatul este nucleul comunicării.*

BU și STEAM

Desenează un buchet cu flori pentru bunica. Notează pe flori cuvintele: *recunoștință*, *respect*, *gratitudine*, *afecțiune*, *bucurie*, iar pe frunze: *Mulțumesc! Zâmbește! Bucură-te!* Leagă-l cu o panglică multicoloră.

Legenda ghiocelului

Prelucrare de Iuliana Niță după *Scrieri alese*, de Iulia Hașdeu

Într-o zi, un înger zbura în văzduhul limpede, legănându-se printre stelele strălucitoare. Se oprea la fiecare stea și culegea o floare la întâmplare. Și după ce a luat câte una din fiecare lume a universului, purtând în brațe un buchet ceresc, a coborât pe Pământ și a cules și de aici o floare la întâmplare. Apoi urcă din nou în slava cerului și dispăru sub bolta de **azur**. Florile de pe Pământ care îl zăriseră pe îngerul strălucitor, fără a vedea și floarea ce o luase, se întrebau geloase pe care dintre ele o alesese îngerul.

— Este un trandafir, spuneau trandafirii.

— Este un crin alb ca și el, spuneau superbii crini.

— Nu, este o floare de portocal cu parfum divin, încercau să convingă portocalii.

— Vă spun eu, surioarelor, că nu poate fi decât o lalea, strigă fălindu-se laleaua cea splendidă.

Chiar și violeta, atât de modestă de obicei, aspira la cinstea de a avea o soră în rai și susținea morțiș că îngerul luase cu sine o violetă.

Doar ghiocelul stătea singur deoparte, în tăcere. Celelalte flori uitaseră de el. Deodată, din înaltul cerului, o lacrimă ca o perlă căzu și prinse a străluci pe ghiocelul a cărui tulpiniță o rupse. Îngerul nu mai apăru; însă o voce străbătu văzduhul înmiresmat, ca o rugăciune neîntreruptă:

— Biată floare, se auzi, floare mică, într-adevăr modestă; pentru că te-am lovit, cere-mi orice, spune-mi, ce răsplată dorești?

— Nimic, răspunse ghiocelul.

— Oare nu vrei parfumul trandafirului?

— Nu.

— Strălucirea lalelei?

— Nu.

— Albastrul brebenelului?

— Nu.

— Frunza aromată a lămâiului?

— Nu.

— Ce dorești, atunci?!

— Pentru că ții neapărat să-mi îndeplinești o dorință, stăpâne, dă-mi voie să mă nasc și să înfloresc iarna, sub zăpadă și **promoroacă**, și

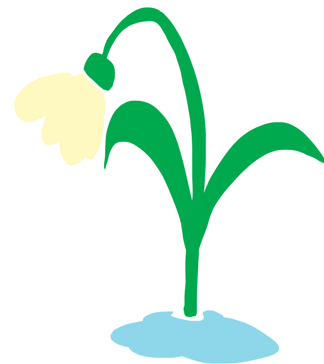

azur: **culoare albastru-deschis**

promoroacă: **strat subțire de gheață**

fă ca, la mireasma mea abia simțită, la apariția mea binecuvântată, oamenii înăspriți și înfrigurați de vânturi și viscol să se simtă încălziți și mai puternici de speranța apropiatei primăveri, a soarelui de foc cu raze calde.

Din ziua aceea, ghiocelul este totdeauna prima floare care ne zâmbește după urâcioasa iarnă – ca și cum încă ar mai păstra urma lacrimei din ceruri.

a) Cine a făcut buchetul ceresc?
b) Din ce cauză florile nu au văzut din ce neam de flori a luat îngerul floarea pământească?
c) Cum era de obicei violeta?
d) Care a fost dorința ghiocelului?
e) Tu ce ai fi cerut dacă ai fi fost în locul ghiocelului?

BU a mai citit și *Legenda ciocârliei* și *Legenda privighetorii*. **Citește și tu!** Realizează o prezentare prin comparație între cele două legende: a ciocârliei și a privighetorii, notând asemănări și deosebiri.

- Scrie un text creativ după un plan simplu de idei în care să îți imaginezi că ghiocelul a încercat să îl convingă pe înger să îi aducă înapoi pe frățiorul luat.

Subiectul

Descoperă cu BU

Partea de propoziție care arată despre cine se vorbește în propoziție se numește subiect.

Cine?, ce? sau *despre cine se vorbește în propoziție?* sunt întrebări cu ajutorul cărora poate fi aflat. Subiectul poate fi situat la începutul, în interiorul sau la sfârșitul unei propoziții.

Este exprimat prin substantiv, pronume personal sau alte părți de vorbire.

Subiectul se acordă cu predicatul. Predicatul preia de la subiect informațiile gramaticale cum ar fi numărul și persoana.

1. Identifică în exemplele următoare partea de vorbire prin care se exprimă subiectul și acordul acestuia cu predicatul:
Copilul scrie frumos. – Copiii scriu frumos.
Sosește poștașul. – Sosesc poștașii.
Eu corectez. – Noi corectăm.

2. Rescrie și analizează primul subiect și primul predicat din text.

3. Alcătuiește enunțuri în care cuvântul *trandafir* să fie subiect și parte secundară de propoziție.

4. Scrie propoziții despre primăvară în care subiectul să se afle: la începutul, la mijlocul și la sfârșitul propoziției. Analizează oral partea de vorbire prin care este exprimat fiecare subiect.

5. Subliniază cu o linie subiectele și cu două predicatele.

La marginea pădurii s-au oprit obosite animalele sălbatice.
Mihai și părinții adună încântați primele viorele din această primăvară.
Copilul nu știe azi tot adevărul.

6. Completează spațiile cu subiectele potrivite exprimate prin pronume:

.... venirăți mai devreme. .... v-am primit cu mare plăcere. .... a adus un buchet de liliac. .... străluceau de prospețime.

7. Realizează acordul subiectului cu predicatul.

Profesoara (spun) ______________ *o poveste. Elevul* (ascultăm) ________________ *cu atenție. Pe fereastră* (se zărește) _______________ *bradul și cireșul. Glasul elevului* (se aud) _________________ *citind.*

8. Corectează greșelile și rescrie propozițiile corect.

Andrei și Cristi vrea să-și petreacă timpu liber.
Iei îi place bananele, zmeura și afinele.
Ionel, mergi la mare s-au la munte cu părinții?
Maria se duc l-a magazine ca să cunpere alimente pentru masa de Crăciun.

9. Alege predicatele potrivite dintre paranteze pentru propozițiile următoare, realizând acordul cu subiectul.

Îngerul .... spre cer. Aripile .... bine floarea albă. Ghioceii .... spre frățiorul lor. Pentru toți imaginea .... tot mai mult. (*strânge, privește, dispare, se înalță*)

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu nevoia de a folosi propoziții dezvoltate.

B U și S T E A M

Completează legenda cu cel puțin două desene. Realizează un videoclip publicitar sau un afiș pentru o florărie care comercializează florile prezente în text.

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Părțile principale și secundare de propoziție

Descoperă cu BU

Propoziția este o comunicare, spusă ori scrisă, cu un singur predicat.
Propoziția alcătuită doar din subiect și predicat se numește <u>propoziție simplă</u>.
Subiectul și predicatul se numesc <u>părți principale de propoziție</u>.
Propoziția alcătuită din predicat, subiect și alte părți de propoziție se numește <u>propoziție dezvoltată</u>.
Celelalte părți care se adaugă pe lângă subiect și predicat se numesc <u>părți secundare de propoziție</u>.

1. Transformă propozițiile dezvoltate în propoziții simple.

Pe cer luna strălucește stins.
Caietul s-a rupt pe margine.
Un elev isteț nu uită caietul acasă.
În drum spre casă am văzut o veveriță.

2. Transformă următoarele propoziții simple în propoziții dezvoltate.

Cucul cântă. *Soarele strălucește.*
Ghiocelul a înflorit. *Rândunica sosește.*

Completați diagrama cu informații despre subiect și predicat.

Cântec de leagăn

de Otilia Cazimir

Dormi cu mama, puișor!
Dorm pisicile-n pridvor,
Doarme-n patul ei păpușa
Doarmă-n leagăn și Vaniușa...

Ia te uită, frate! Cum,
N-adormiși nici pân-acum?

Dorm sub streșini rândunele,
Iepurașu-n tufănele,
Vulpea doarme-n vizuină,
Fluturașul pe-o sulfină,
Greierușul pe-o lalea –
Fiecare unde-o vrea!

Cum se poate, frate, cum?
N-adormiși nici pân-acum?

Dorm sub vatră puișorii,
Dorm sub gene ochișorii,
Doarme-n pernă urechiușa...
Dormi cu mama,
Dormi, Vaniușa!

Bun sosit, PRIMĂVARĂ! Proiectul de documentare

Realizați un proiect cu o temă la alegere dintre: *Tradiții de primăvară* sau *Mărțișor literar – Ion Creangă*. Fiți curioși și creativi! Folosiți-vă abilitățile artistice și veți avea cele mai interesante proiecte!

1. Transcrie subiectele din versurile subliniate în ultima strofă a poeziei.
2. Rescrie strofa scrisă înclinat schimbând predicatele, astfel încât să fie exprimate prin verbe la timpul trecut.
3. Notează, în caiet, subiectul și predicatul din versul: *Dorm sub streșini rândunele.* Notează părțile de vorbire prin care sunt exprimate.
4. De ce crezi că s-a folosit cratima în versul: *Dorm pisicile-n pridvor*?
5. Folosind propoziții simple și dezvoltate, compune o scrisoare adresată mamei tale, în care să-ți exprimi recunoștința pentru grija și dragostea ei față de tine. Scrie frumos și corect!
6. Transcrie trei cuvinte sau grupuri de cuvinte prin care se realizează adresarea directă în poezie.
7. Selectează și rescrie fragmente din poezie conform cerințelor:
   - un enunț exclamativ;
   - un enunț interogativ;
   - numele copilului căruia îi este adresat cântecul;
   - două cuvinte aflate în rima primei strofe;
   - titlul poeziei și numele autoarei.
8. Rescrie versurile care se repetă. Cu ce ar semăna dacă ar fi versurile unui cântec?
9. Ce mesaj crezi că dorește să transmită poeta prin repetarea formelor verbului *a dormi*?
10. Scrie un text creativ în care să prezinți portretul mamei, cu trăsături fizice și morale.

Evaluare-Ameliorare

Se dă textul:

S-a întâmplat că, într-una din zile, Regina Țării auzi vorbindu-se de Copila Soarelui, cea cu inima minunată, și dorind s-o vadă, Marea Doamnă trimise s-o aducă la palatul ei... Prin nobile săli, peste trepte de marmură, peste strălucitoare podele domnești, Copila Soarelui trecu înspre grădina în care regala femeie ședea în singuratică mărire, așteptând pe musafirul ei straniu și mic...

Ciudat lucru, dar toată strălucirea prin care trecea Copila Soarelui era nimic pe lângă strălucirea ei. Fiica soarelui era mai luminoasă decât aurul și pietrele prețioase, mai frumoasă decât crinii și mai dulce decât toți trandafirii ce se plecau înspre dânsa când trecea așa, ca o arătare... căci vedeți <u>voi</u>, ea era Copila Soarelui, – Copila Soarelui pe care toți o iubeau...

<u>Regina</u> de mult <u>ascundea</u> în inima ei o taină mare, o jale ce-i întuneca zilele, o jale ce-i făcea din fiecare noapte un chin – un chin despre care nimeni n-a știut niciodată nimic... Dar când o văzu pe Copila Soarelui i se păru ca și când s-ar fi deschis porțile cerului și, întinzându-și brațele înspre mica străină, o cuprinse cu căldură, strângând-o sălbatic pe inima-i chinuită. Cu mâinile-i fragede în care Soarele își revărsase razele, mica fetiță mângâie pe femeia înlăcrimată.

Copila Soarelui, de Regina Maria a României

1. Rescrie fragmentul în care se prezintă taina Reginei.

2. Completează, pe caiet, cu informațiile corecte din text:
Pentru a ajunge la Regină, Copila Soarelui trecu ... . În grădina regală, femeia ședea ... . Pe Copila Soarelui toți ... . Regina o cuprinse pe copilă cu ... . Cu mâini fragede, fetița ... .

3. Transformă propoziția de mai jos în propoziție simplă:
Regina auzi vorbe despre Copila Soarelui.

4. Analizează cuvintele subliniate în text.

5. Rescrie enunțul, înlocuind subiectul din propoziția *Regina avea o taină mare* mai întâi cu un pronume personal și apoi cu unul personal de politețe.

6. În enunțul *Fetița mângâie cu duioșie pe femeia din fața ei*, subiectul este:
a) *femeia*; b) *fetița*; c) *mângâie*.

7. Precizează, în două propoziții, care este motivul pentru care regina țării o chemase la palat pe Copila Soarelui.

8. Redactează un text creativ de tip portret, de 10-15 rânduri, despre o regină din poveștile citite de tine. Dă un titlu expresiv textului!

Ameliorare

1. Scrie un text creativ în care să te prezinți, folosind descrierea de tip portret, după următorul plan: scurtă introducere despre vârstă, trăsături fizice, trăsături sufletești, pasiuni/talente/performanțe, modalități de petrecere a timpului liber, care sunt opiniile tale despre prietenie, despre școală, relația cu ceilalți (familie, colegi, prieteni). Poți să atașezi și o fotografie recentă, astfel încât să îți rămână o amintire frumoasă.

2. Subliniază și analizează câte două subiecte și predicate din textul creativ realizat de tine la exercițiul 1.

3. Lucrați în echipă.
Împărțiți în 6 echipe, realizați un portret al profesorului ideal. Comparați portretele și observați care sunt trăsăturile comune și care sunt diferențele.

FB	B	S
		

unitatea 8

Mesajele naturii

CONȚINUTURI:

- Banda desenată
- Comunicarea nonverbală
- Formularea de solicitări formale și informale
- Exprimarea propriilor opinii
- Textul creativ liber
- Felurile propozițiilor

Greierul și furnicile

Bandă desenată de John Kersch-Baum, după Esop

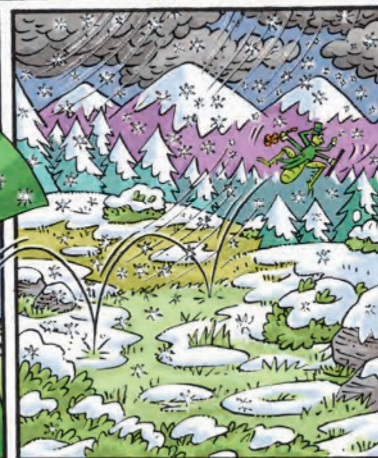

Hei, ia uitați!
S-a întors greierul!

Nu se poate!

Aoleu, e **bocnă**! Hai să-l băgăm repede în casă!

PUȚIN MAI ÎNCOLO

M-mulțumesc...

Pentru puțin, Greierule!

Ce ciudat, tocmai vorbeam despre tine!

Sunt sigur!

După ce-ai plecat, munca ne-a fost mai grea.

Ne-a lipsit muzica ta! Ne dădea chef de muncă!

Ne înveselea și ne ușura **poverile**.

N-ai vrea să mai stai pe la noi? Mâine **sortăm** miezul de pâine.

V-ajut din tot sufletul. Și... nu mi-ar strica puțin exercițiu.

Sfârșit

înghețat bocnă: foarte înghețat

a sorta: a așeza după anumite criterii stabilite

povară: sarcină, greutate

Mesajele naturii – LECȚIA 1

a) Cum l-au găsit furnicile pe greier când a venit iarna?
b) Cum s-au comportat cu el în mușuroi?
c) Ce spun furnicile despre muzica greierului?
d) Cum răspunde cântărețul când află că urmează sortarea miezului de pâine?

Banda desenată

Descoperă cu BU

Banda desenată este o poveste în imagini în care se îmbină *desenul* și *cuvintele*. În acest tip de text se folosește mult *dialogul*, care apare sub formă de *replici* pe care le găsim scrise în chenare de diferite forme, îndreptate spre personajul care vorbește. Dacă replica reprezintă un gând, atunci chenarul va fi întrerupt.
Într-o bandă desenată nu se povestește totul: cititorul își imaginează ce lipsește, folosind imaginile. O bandă desenată se realizează după următorii pași:
– relatarea povestirii;
– stabilirea ilustrațiilor;
– scrierea replicilor;
– completarea legăturii dintre replici prin fragmente așezate în chenar.

1. Încercuiește răspunsul corect.
După ce furnicile l-au luat în casă pe greier au purtat un dialog de:
a) 9 replici; b) 6 replici; c) 8 replici.

2. Rescrie în caiet dialogul de la exercițiul anterior, folosind linia de dialog și semnele de punctuație potrivite. Fii atent la aranjarea textului în pagină.

3. Ai putea spune cu ce îl servesc furnicile pe greier? Cum ai aflat?

4. Ce crezi că sugerează replica greierului „Sunt sigur!”?

5. Continuă completarea Jurnalului cu dublă intrare.

DE UNDE AM AFLAT?	AM AFLAT DIN TEXT CĂ?
„Aoleo! E bocnă!”	Greierul înghețase de frig.
„Sunt sigur!”	
„După ce ai plecat, munca ne-a fost mai grea.”	
„V-ajut din tot sufletul. Și... nu mi-ar strica puțin exercițiu.”	

6. De ce crezi că furnicile l-au ajutat pe greier?

7. Ce sugerează replicile dintre furnici și invitatul lor? Încercuiește răspunsul corect:
a) o solicitare;
b) o poruncă;
c) o conversație prietenoasă;
d) o conversație grăbită.

8. Unește printr-o linie însușirile potrivite fiecărui personaj.

Grijulii		Roșii
Ospitaliere	**furnici**	Harnice
Neglijent	**greier**	Trist
Înghețat		Politicos

9. Scrieți în perechi câte un cvintet despre greier și furnici, după modelul dat:

Versul 1: cuvântul *greier*
Versul 2: adjectiv + adjectiv
Versul 3: verb + verb + verb
Versul 4: propoziție dezvoltată formată din patru cuvinte
Versul 5: concluzie

Versul 1: cuvântul *furnici*
Versul 2: adjectiv + adjectiv
Versul 3: verb + verb + verb
Versul 4: propoziție dezvoltată formată din patru cuvinte
Versul 5: concluzie

Comunicarea nonverbală

1. Ce diferențe remarci între mimica greierului de la începutul benzii și cea de la sfârșit?

2. Mimează: Alege un personaj cunoscut și încearcă să realizezi un moment de mimă, astfel încât colegii să ghicească personajul. Adaugă momentului tău gesturi adecvate.

Exersează cu BU

Descoperă cu BU

Comunicarea nonverbală se realizează prin gesturi și mimică, fără cuvinte.

BU a mai citit și *Dincolo de orizont: Colinele Transilvaniei* de Adina Popescu. **Citește și tu!** Notează ce ai reținut pe o nouă filă, pe care o vei adăuga la Jurnalul de lectură.

Formularea de solicitări formale și informale

Un ciocănit discret se aude la ușa furnicuțelor:
— *Îmi permiteți să intru? zise greierul înghețat.*
— *Hai! Intră, te rugăm! au zis ele.*

Descoperă cu BU

Greierul a solicitat furnicilor să intre utilizând în exprimare formula de politețe: *îmi permiteți*. Exprimarea lui constituie o solicitare.

Ținând cont de conținutul solicitării și de context, solicitarea poate fi:

- formală – când ne adresăm într-un context oficial (unei persoane cu o anumită funcție: director, cadru didactic, secretar, instanță, bibliotecar sau unei instituții);
- informală – când ne adresăm familiar, în alte contexte decât cele oficiale.

Când realizăm o solicitare formală, trebuie să folosim formulele de politețe: *vă rog*, *îmi permiteți*, *îmi acordați*, *vă mulțumesc* etc.

Atât formulele de politețe, cât și formulele de adresare familiară pot fi folosite în formularea solicitării informale.

Exersează cu BU

1. Completează cu *politicoasă* sau *informală*, *familiară* sau *informală*:

Solicitarea către doamna profesoară de Religie este....
Solicitarea către fratele tău este....

2. Adaugă replicile lipsă din următoarea solicitare formală:

— *..........., doamna director! Sunt doamna Marin Maria, mama elevei Marin Andrada, din clasa a IV-a B. .... să-mi aprobați eliberarea unei adeverințe din care să rezulte că fiica mea este eleva acestei școli. Solicit adeverința în vederea înscrierii fiicei mele la cursurile de înot.*
— *Desigur! Mâine, la ora zece, o puteți ridica de la secretariat.*
— *..................................!*
(*mulțumesc, vă rog, bună ziua*)

Lucrează cu BU

Formați echipe și exersați solicitări în situațiile: la cabinetul medical al școlii, la bibliotecă, la cofetărie, la librărie.

Stejarul, copacul rege

de Mihaela Radu, publicat în *Revista din lemn*, 16 noiembrie 2016

Stejarul care crește la noi și în Europa este din specia Quercus robur. Se mai numește și stejar european sau englezesc. Este specie nativă europeană și vest asiatică. A început însă să fie cultivat în diverse zone, printre care China, America de Nord și Australia.

Mă voi limita la a scrie despre stejarul european. Este un arbore puternic și robust care poate trăi peste 1 000 de ani. Știu că, la noi, cel mai bătrân stejar, vechi de peste 900 de ani, era în județul Suceava. Sper să mai existe încă. Diametrul unui stejar bătrân poate ajunge până la 10-12 m. În mod normal, crește până la 30-35 m înălțime și 2-4 m diametru.

Scoarța stejarului era utilizată în trecut în **tăbăcărie**. Ea are și proprietăți **terapeutice**, fiind utilizată pentru obținerea unor ceaiuri sau **tincturi** și unguente.

Lemnul de stejar este un lemn dur, cu aspect, desen și culoare frumoasă. În secțiune transversală se văd bine zonele de **alburn** și **duramen** și inelele anuale. Duramenul este colorat de la brun-cenușiu deschis până la mediu, cu unele irizații verzi. Uneori are și alte colorații, ceea ce-l face un lemn foarte apreciat. Alburnul are culoarea de la aproape alb până la brun foarte deschis și este clar delimitat de duramen.

Fiind un lemn dur, la uscare pot apărea crăpături foarte vizibile. Trebuie uscat încet, în timp, respectând ciclurile. Uscarea naturală durează mult, iar cheresteaua uscată natural, timp de 10-12 ani, devine foarte prețioasă, fiind folosită la obținerea mobilei și a decorărilor de lux.

Stejarul se folosește atât ca lemn masiv, cât și ca **furnir**. Din lemn de stejar se poate obține aproape orice. A fost folosit încă din trecut la obținerea mobilei deosebite, sculptate, pentru obținerea parchetului. În Anglia a fost folosit foarte mult la construirea corăbiilor.

În prezent este folosit ca structură de rezistență pentru case, la construcția lor sau decorarea cu grinzi și stâlpi, în cazul caselor cu aspect rustic.

Lemnul de stejar are ceva deosebit în el, ceva simbolic. De altfel, stejarul, frunzele sau ghinda sunt folosite în multe țări ca simboluri ale forței, ale puterii. Este motivul pentru care echipa de rugbi a României se numește „Stejarii". Aceeași impresie de forță liniștită, așezată o dă și caselor unde este folosit. Este puternic, dar și frumos, uneori unic. De aceea ni-l dorim și tot de aceea îl și iubim.

tăbăcărie: meseria tăbăcarului; atelierul tăbăcarului sau secție industrială în care se tăbăcesc pieile

terapeutic: vindecător

tinctură: preparat cu rol vindecător, obținut din plante

alburn: totalitatea straturilor tinere situate între scoarța și inima trunchiului unui copac, prin care trec apa și sărurile minerale

duramen: partea centrală a lemnului din trunchiul și ramurile unui arbore

furnir: foaie subțire de lemn care servește la fabricarea placajelor, în industria mobilei

a) Cum se numește specia de stejar întâlnită la noi în țară?

b) În ce alte zone de pe glob se mai cultivă această specie de stejar?

c) Câți ani trăiește un stejar?

d) În ce județ a fost întâlnit la noi în țară stejarul care a trăit 900 de ani?

e) Ce se obține din stejar în scop terapeutic?

f) Care sunt cele mai importante caracteristici pe care le-ai reținut despre stejar?

1. Completează enunțurile, folosind următoarele cuvinte: *emoții*, *informații*, *clar*, *cititor*.

a) Citind textul, nu am simțit ..... puternice, ci am aflat ..... importante și interesante despre stejar.

b) Propozițiile textului au sens ....., precis, fără a lăsa pe ..... să deducă vreun mesaj, ci dimpotrivă, să afle date verificate, adevărate.

2. De ce crezi că i s-a spus stejarului „Copacul rege”?

3. Citește textul următor și verifică dacă este scris corect. Rescrie textul corectat în caiet.

Întruna din zile am trecut pe strada mare. Toți stejari era înnfrunziți. De pe o ramură a scos capul o vrabie care ciripea într-una. Iera atâta de frumos! Mam bucurat că a-m trecut pacolo findcă mia plăcut că veniseră primăvara mai de vreme.

Moment ortografic

- Formulează patru enunțuri despre stejar în care să integrezi ortogramele *întruna* și *într-una*.

Imaginează-ți că faci parte, alături de colegii tăi, dintr-o echipă de specialiști din diverse domenii și ai de completat un document bazat pe textul despre stejar. Exprimă-ți propria părere și completează cu informații din text având unul dintre următoarele roluri:

– geograf
– biolog
– medic
– tâmplar
– designer de interior
– profesor

Susține-ți părerea, utilizând cuvintele: *eu am observat că…*, *deoarece*, *fiindcă*, *eu consider că…*, *eu cred că…*, *în opinia mea…*

La final, vei constata că opiniile diferă. De ce oare?

Cucul și puii săi

(fragment)

după Eugen Jianu

Cu-cu, Cu-cu!

Răsună limpede și răspicat glasul în toată pădurea, fiindcă, odată pornit, cucul nu tace cu una, cu două! Larma mare stârnește ecoul și face ca toate vietățile să-și lase îndeletnicirile de până acum și să se uite la pasărea pestriță, nu mai mare decât o cioară, care, legănându-se pe o creangă de alun, își rostește întruna, cu încăpățânare, numele:

— Cu-cu, Cu-cu! Ia uitați-vă la mine și fiți cu luare-aminte la ce vă spun. Ascultați: a venit primăvara cea bună. Au răsărit și s-au ridicat grânețele de nici că te mai poți vedea dintr-însele atunci când ciugulești ceva prin holde.

Numai că, vezi bine, noutățile spuse în gura mare și fără ostenire de către cuc de mult nu mai erau noutăți! Cucul poposise abia de câteva zile prin partea locului, dar fiind printre ultimele călătoare care vin pe meleagurile noastre, n-avea de unde să știe că, în pădure și-n poiană, toate vietățile: păsări și animale – până și bursucul, cel care a dormit buștean toată iarna, știau de venirea primăverii. Au văzut-o când a venit, au întâmpinat-o, veselindu-se fiecare după felul său. Așa că au lăsat deoparte cucul și sporovăiala lui și i-au întors nasurile și ciocurile, fiecare către treaba sa.

— Cu-cu, Cu-cu! s-a înfuriat vestitorul. Așa? Vă faceți că nu mă auziți? Cu-cu! Păi, eu sunt cea mai deșteptă pasăre din lume. Sunt singura care știu să-mi rostesc numele: cu-cu, cu-cu! Numele meu răsună în toată pădurea, îl știe oricine!

Primăvara, toate păsările se îngrijesc să își facă cuib. Cucului nici că-i pasă. El nu-și face cuib. Cât e ziua de mare e prins în treabă cu rostitul numelui! Umblând încoace și-ncolo, vede însă o pitulice făcându-și cuibul. Ei, și de atunci nu se mai depărtează de lăcașul găsit. Pitulicea ouă unu, două, trei, patru ouă. Cucul ouă jos, în iarbă, își ia oul în cioc și pândește când nu-i pitulicea acasă. Atunci vine pe furiș cu el și-l pune lângă celelalte. Pitulicea nu știe să deosebească oul cucului de al ei. Ea nu știe aritmetica. Când se întoarce acasă, nu bagă de seamă că acuma, în cuib, sunt cinci ouă în loc de patru. Cu răbdare, le clocește pe toate.

Cel dintâi sparge **găoacea** și iese din ou puiul cucului. Și e lacom, nevoie mare. Toată ziua stă cu pliscul deschis și strigă după mâncare. Pitulicea, mamă bună, se ostenește, cărându-i gâze, viermișori, fluturi. Puiul cucului mănâncă orice, fură din ciocurile fraților și crește văzând cu ochii. E cel mai mare și mai voinic din cuib. Acuma își dă seama și pitulicea că puiul acesta

găoace: coaja tare a oului

scorbură: scobitură (mare) în trunchiul unui copac putrezit pe dinăuntru

a ciopli: a sculpta

lacom nu prea seamănă cu ceilalți și nici cu ea. Dar ce să facă? Îl îndoapă înainte, fiindcă puiul de cuc e veșnic flămând, face larmă de-ți țiuie urechile!

Cum crește mai măricel, puiul de cuc își aruncă frații din cuib. Numai că odată era cât pe ce s-o pățească. Pitulicea își făcuse cuibul într-o **scorbură**. Intrarea era printr-o găurică atât cât îi trebuia pitulicii. De pus oul, l-a pus cucul aici: a vârât gâtul și l-a lăsat din cioc în cuib, alături de celelalte. Pitulicea l-a clocit și, odată puiul ieșit, l-a hrănit și l-a crescut. Puiul de cuc s-a purtat ca de obicei: și-a zvârlit frații jos! Când s-a făcut mare și a vrut să iasă din scorbură și să zboare, n-a mai putut. Ieșirea era prea mică.

Pomul cu scorbura cucului nu era prea departe de o cărare pe care eu și bunicul umblam deseori. Și trecând așa, odată, am auzit jeluirile puiului de cuc. Era un „cu-cu" spus sfios, tremurat, nu semeț, așa cum era rostit de obicei.

Ne-am oprit și am ascultat. Ce să fie?

— Bunicule, e pe undeva pe aici, pe aproape.

— Hai să vedem ce e.

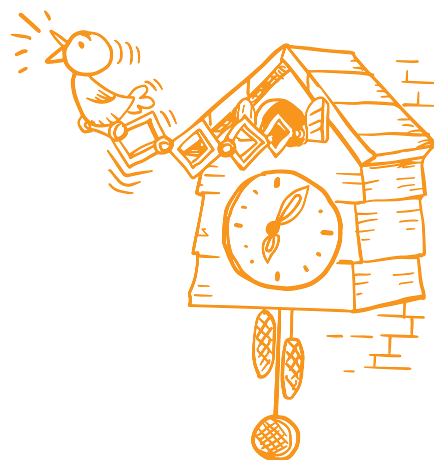
Și-am cercetat, unul după altul, pom după pom, până ce am găsit scorbura din care izvora glasul cucului. Puiul ședea cu capul afară. Când ne-a văzut, și l-a tras cu spaimă înăuntru.

— Bunicule, eu mă urc până acolo.

— Urcă-te.

Nu era prea sus, așa că, din creangă în creangă, m-am putut cățăra. Când m-a văzut în dreptul scorburii, puiul de cuc a tăcut dintr-odată. Încerc să vâr mâna înăuntru ca să-l prind și să-l scot la lumină; gura scorburii era însă prea mică, așa că nu-mi încăpea nici mie mâna.

— Bunicule, știi de ce țipă? Nu poate să iasă afară!

A trebuit să **cioplesc** mult cu briceagul ca să pot lărgi intrarea în scorbură și abia pe urmă să-mi vâr mâna, să prind puiul de cuc și să-l scot la lumină. Era mare și gras, dar nu știa să zboare; dădea întruna din aripi... și atât! L-am dus acasă, și abia după vreo două-trei săptămâni putea să zboare de pe un dulap pe altul. În schimb, toată ziua își spunea numele și, de câte ori mă vedea, întindea ciocul, cerându-mi să-i dau mâncare. Dacă nu-i dădeam, se ținea scai de mine, se jeluia cu aripile lăsate la pământ.

Acasă, să vedeți întâmplare: aveam un ceas care, atunci când bătea orele, i se deschidea un căpăcel, o păsărică de lemn scotea capul și răsuna cu un glas limpede: Cu-cu! Cu-cu!

Întâia oară când a auzit versul ceasornicului, puiul de cuc a înălțat gâtul și a ascultat cu luare-aminte. De atunci, de fiecare dată când se apropia vremea bătăii orelor, se oprea în fața ceasornicului și îngâna cu-cu, cu-cu, luându-se la întrecere cu păsărica de lemn, pe care, pesemne, o socotea ca pe un semen de-a lui.

L-am ținut toată vara și abia toamna a zburat pe geam afară. Presimțind iarna, a plecat la frații săi în pădure, cu care s-a dus apoi în țările calde. Prostul, putea rămâne la noi. Doar în casă nici iarna nu este frig! Acum o să se întoarcă la primăvară! Drumul e lung, cât o să se ostenească el degeaba! Noroc că știe să zboare bine!

a) Cum îi găsește cucul pe locuitorii pădurii când se întoarce?

b) Ce părere ai despre pitulice? Clocește oul de cuc pentru că „nu știe aritmetică” sau pentru că nu face diferență între oul ei și cel străin?

c) Cum ți se pare comportamentul puiului de cuc față de frații lui?

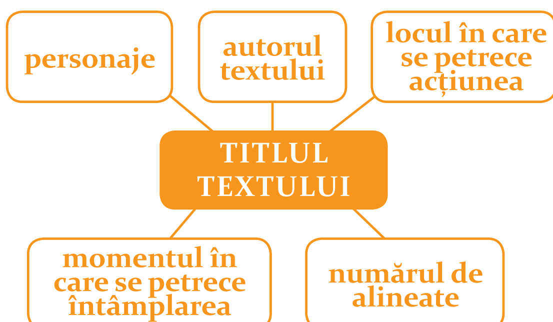
d) Ce părere ți-ai făcut despre băiatul povestitor?

e) Spune în câteva cuvinte părerea ta despre relația bunic-nepot, așa cum se poate deduce din text.

BU a mai citit despre „cucul armenesc” al lui Nică a lui Ștefan a Petrei, din Humulești. **Citește și tu!**

1. Completează harta textului.

2. Notează în jurnalul cu dublă intrare:

Ce citesc	*Ce descopăr*
Toate păsările fac cuib, numai cucul, nu. Face oul în iarbă.	Cucul este neglijent, preocupat numai de a-și cânta numele ziua întreagă.
A trebuit să cioplesc mult cu briceagul ca să pot lărgi intrarea în scorbură.	
	Băiatul și bunicul își dau seama că nu este glasul unei păsări adulte, că e ceva în neregulă.
De câte ori mă vedea, întindea ciocul, cerându-mi să-i dau mâncare. Dacă nu-i dădeam, se ținea scai de mine.	
	Băiatul regretă că puiul s-a întors în pădure.

Textul creativ liber

Descoperă cu BU

Textul creativ liber este cel în care apar personaje cu calități deosebite, care participă la întâmplări imaginate.
În scrierea unui text creativ liber, respectă următoarele etape:
- alege o temă preferată și un titlu adecvat;
- realizează un plan de idei, respectând introducerea, cuprinsul și încheierea;
- caută expresii deosebite în legătură cu tema aleasă;
- redactează textul creativ după planul stabilit;
- citește de pe *Scaunul povestitorului*.

Notați pe caiete ce vi s-a părut interesant de la fiecare coleg făcând schimb de idei.

- Realizează un text creativ liber în care Habarnam vine în localitatea ta.

Felurile propozițiilor

Descoperă cu BU

Un text este alcătuit din enunțuri. Enunțul cu un singur predicat se numește propoziție.
După scopul comunicării, propozițiile pot fi:

- enunțiative – cele care comunică o informație și se încheie cu punct;
  Toată vara am stat la bunici.
- interogative – cele prin care se întreabă ceva și se încheie cu semnul întrebării;
  — *Bunicule, mergem în parc?*
- exclamative – cele prin care se exprimă o exclamație și se încheie cu semnul exclamării.
  — *Nu are voie să iasă afară!*

Într-un text literar sunt importante toate tipurile de enunț, fiecare având rol esențial în povestire sau în realizarea dialogului.

După aspectul predicatului, propozițiile pot fi:

- afirmative, dacă predicatul nu este însoțit de negație;
  Cucul a luat oul cu ciocul.
- negative, dacă predicatul este însoțit de negație.
  Pitulicea nu a observat oul străin.

Exersează cu BU

1. Subliniază cu roșu propozițiile afirmative și cu verde pe cele negative din textul:

Primăvara nu a întârziat. Ghiocelul a scos capul la soare. Liliacul va zâmbi și el. Nu lipsesc fluturii. Ei se răsfață în aerul cald.

2. Folosește cuvintele *scorbură* și *ascunde* pentru a alcătui: o propoziție enunțiativă, una interogativă și una exclamativă.

3. Răspunde, valorificând textul, dar și creativitatea ta.

a) Cum crezi că i s-a părut puiului de cuc viața în familia băiatului?
b) Dacă ar fi știut să scrie un bilet, ce crezi că ar fi lăsat scris, la plecare, puiul de cuc?
c) Ești în cutia ceasului din perete. Ce ai fi văzut în prima zi când băiatul a adus puiul de cuc acasă?

4. Scrie un mic text, alcătuit din două propoziții enunțiative, două propoziții interogative și două propoziții exclamative, despre despărțirea dintre puiul viu și cucul de lemn.

5. Alege din text două propoziții afirmative și transformă-le în propoziții interogative.

6. Transcrie ultimele trei propoziții din text și transformă-le apoi în propoziții negative.

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu nevoia puiului de a locui în mediul natural, chiar dacă familia băiatului îi oferea multă protecție.

B U și S T E A M

Alege o țară pentru destinația călătoriei puiului de cuc împreună cu familia, notează elementele geografice importante întâlnite în timpul călătoriei și calculează în cât timp ar ajunge acolo dacă ar merge într-o colivie, cu o mașină care se deplasează cu 100 km pe oră.

Singur pe lume

de Hector Malot

Lăsata Secului căzu în anul acela la puțină vreme după ce o vândusem pe Roșcata. Anul trecut, pentru Lăsata Secului, tușa Barberin îmi făcuse clătite și gogoși, iar eu mâncasem atâtea, încât tușa Barberin fusese bucuroasă. Dar pe atunci o aveam pe Roșcata, care ne dăduse lapte pentru a face aluatul și untul pentru a le prăji în tigaie.

Roșcata nu mai era. Nu mai aveam nici unt, nici lapte, îmi spuneam cu tristețe, deci nu va mai fi nici Lăsata Secului.

Totuși, tușa Barberin mi-a făcut o surpriză. Cu toate că nu împrumuta de la nimeni, a cerut o cană de lapte unei vecine, o bucată de unt alteia, și, când m-am întors spre prânz, am găsit-o punând făina într-o oală de lut.

— O, făină! am spus eu, apropiindu-mă.

— Ei bine, da, îmi spuse ea zâmbind, este făină, dragul meu Rémi, făină bună de grâu. Uite ce frumos miroase!

Dacă aș fi îndrăznit, aș fi întrebat-o la ce servea făina aceea; dar, tocmai fiindcă doream să știu, nu îndrăzneam să vorbesc. Și, pe de altă parte, nu voiam să-i spun că știam că este Lăsata Secului, pentru a o întrista pe tușa Barberin.

— Ce se face din făină? întrebă ea privindu-mă.

— Pâine.

— Și mai ce?

— Terci.

— Și mai ce ?

— Păi... nu știu.

— Ba știi, dar deoarece ești un copil bun, nu îndrăznești să spui. Știi că este Lăsata Secului, ziua clătitelor și a gogoșilor, dar, fiindcă nu avem nici unt, nici lapte, nu îndrăznești să vorbești. Nu-i așa?

— Oh, tușă Barberin.

— Deoarece m-am gândit mai de mult la toate astea, am făcut în așa fel ca această sărbătoare să nu-ți lase o amintire urâtă. Uită-te în covată și în oală.

Când am ridicat capacul oalei și pe urmă m-am uitat în covată, am văzut laptele, untul, ouăle și trei mere.

— Dă-mi ouăle, îmi zise ea, și, cât eu le sparg, cojește merele.

1. Precizează:
   - numele celor două personaje ale textului;
   - cine sau ce este Roșcata?
   - ce împrumută tușa Barberin de la vecine și în ce scop?
   - numele autorului și titlul romanului.

2. Ordonează ideile principale:

☐ În anul acela, Roșcata fiind vândută, nu mai aveau lapte și unt pentru prepararea clătitelor.

☐ Tușa Barberin îi mărturisește că nu a dorit ca Lăsata Secului să îi aducă o amintire urâtă și îi arată în covată laptele, untul, ouăle și merele.

☐ Tușa Barberin împrumută de la vecine ingredientele necesare.

☐ Întors acasă, Rémi nu îndrăznește să întrebe pentru ce este făina și nici nu răspunde când este întrebat.

☐ De Lăsata Secului, tușa Barberin obișnuia să facă clătite și gogoși.

3. Scrie, în chenare, expresii cunoscute care să conțină cuvântul *vreme*.

   Exemplu: *De la o vreme ești mai înțelept.*

4. Completează familia de cuvinte pentru cuvântul *bun*.
5. Transcrie câte o propoziție: enunțiativă, interogativă, exclamativă, negativă, afirmativă.

6. Exprimă, în 3-4 rânduri, câteva opinii în urma lecturării textului dat.

7. Scrie un dialog pentru continuarea fragmentului, în care să folosești solicitarea informală.

8. Precizează partea de vorbire și partea de propoziție a cuvintelor din structura: *Tu cojești merele.*

9. Joc de rol: dramatizați fragmentul citit.

10. Completează cu *întruna/într-una*.
Rémi .... ne impresionează.
Îmi doresc .... să recitesc *Singur pe lume*.
.... din zile ți-am povestit despre mătușa Barberin.
Rémi ar mânca .... gogoși.

11. Realizează o bandă desenată în care să reprezinți secvențele fragmentului citit.

12. Transformă în vorbire indirectă secvența citată:

— Ce se face din făină? întrebă ea privindu-mă.
— Pâine.
— Și mai ce?
— Terci.
— Și mai ce ?
— Păi... nu știu.
— Ba știi, dar deoarece ești un copil bun, nu îndrăznești să spui. Știi că este Lăsata Secului, ziua clătitelor și a gogoșilor, dar, fiindcă nu avem nici unt, nici lapte, nu îndrăznești să vorbești. Nu-i așa?

13. Realizează un text creativ liber despre un eveniment fericit din familia ta.

EVALUARE

Se dă textul:

— Plecăciune! spuse glasul.
Wilbur sări ca ars.
— Plecă-ce? se miră el.
— Plecăciune! repetă glasul.
— Ce-o mai fi și aia? Și tu? De unde vorbești? strigă Wilbur. Te rog, te rog frumos, spune-mi unde ești. Și ce-i aia plecăciune?
— Plecăciune e un fel de salut, spuse vocea. Când spun „plecăciune” este felul meu neobișnuit de a spune „salut” sau „bună dimineața”. Dacă stau să mă gândesc, e o formulă destul de nefericită. Mă și mir c-am folosit-o. Cât despre locul unde mă aflu, uită-te-n sus, aici, în colțul ușii! Aici sunt. Uite, îți fac semn!

Evaluare-Ameliorare

În cele din urmă, Wilbur dădu cu ochii de ființa care-i vorbise cu atâta bunătate. În partea de sus a ușii, întinsă dintr-un canat într-altul, era o ditai plasa de păianjen și, atârnată de partea de sus a plasei, cu capul în jos, se legăna o păianjeniță mare și cenușie. Era cam cât o boabă de zmeură. Avea opt picioare și cu unul dintre ele îi făcu semne prietenești lui Wilbur.

— Acum mă vezi? îl întrebă ea.

— Da, desigur, îi răspunse Wilbur. Sigur că te văd. Ce faci? Bună dimineața! Plecăciune! Încântat de cunoștință. Spune-mi, te rog, cum te cheamă? Îmi poți spune numele tău?

— Numele meu, spuse păianjenița, este Charlotte.

— Ce frumoasă ești! spuse Wilbur.

— Da, sunt cam frumoasă, îi răspunse Charlotte. Ce-i drept, e drept. Mai toți păianjenii sunt frumoși, aș zice. Eu una nu arăt așa de spectaculos ca unii dintre ei, dar de frumoasă-s frumoasă. Aș vrea să te pot vedea și eu, Wilbur, la fel de clar cum mă vezi tu pe mine.

— De ce nu mă vezi? o întrebă purcelul. Uite, sunt chiar aici.

— Da, dar eu sunt mioapă, îi răspunse Charlotte. De când mă știu, sunt îngrozitor de mioapă. Într-un fel, e mai bine așa, dar există și dezavantaje. Ia uite cum împachetez musca asta.

După ce inspectase troaca lui Wilbur, o muscă își luase zborul și nimerise drept în plasa Charlottei, unde se încurcase între firele lipicioase din partea de jos. Musca își agita cu furie aripioarele, zbătându-se să scape din capcană.

Pânza Charlottei, de E.B. White

1. Alege răspunsul corect:
- Prin plecăciune, Charlotte înțelege:
  a) să facă o reverență; b) să salute.
- Wilbur o vede pe Charlotte:
  a) deasupra ușii; b) deasupra capului.
- Firele Charlottei sunt:
  a) aspre; b) lipicioase.

2. Transformă propoziția subliniată în text în propoziție negativă.

3. Transcrie, din text, câte două propoziții enunțiative, exclamative și interogative.

4. Scrie, în câteva rânduri, ce opinie ai despre frica de insecte a unora dintre colegi.

5. Identifică, în text, formule de solicitare informală.

6. Redactează un text creativ, de 10-15 rânduri, cu titlul *Prietenia nevăzută*.

7. Realizează o bandă desenată cu titlul *Lumea insectelor*.

Ameliorare

1. Scrie o solicitare adresată conducerii școlii prin care dorești să obții un spațiu pentru depozitarea provizorie a obiectelor donate în campanii umanitare.

2. Rescrie corect mesajul următoarei cereri: *doamna directoare, v-ă aduc la cunoștință că suntem m-ai mulții care am dorii să avem loc de joacăn curte și v-ă rugăm să n-e face-ți unul. Custima, colectivul clasa aIVa 1 iunie 2021*

3. Ai întâlnit-o și tu pe Charlotte. Povestește-i colegei de bancă despre ea, folosind propoziții afirmative. Poți să o descrii și printr-un desen.

FB	B	S
		

unitatea 9

Pe corabia inocenței

CONȚINUTURI:
- Textul literar narativ
- Personajul literar
- Descrierea personajului
- Cartea poștală
- Mesajul text
- Text creativ în care se introduce dialogul

Prâslea cel voinic și merele de aur

(fragment)

după Petre Ispirescu

Era odată un împărat puternic și mare și avea pe lângă palatele sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinii avea și un măr care făcea mere de aur și, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând și **pârguindu-se**, venea oarecine noaptea și le fura, tocmai când erau să se coacă. Toți paznicii din toată împărăția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratul să pândească, n-au putut să prindă pe hoți. În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului și-i zise:

— Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinii, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi, și **mă prind** că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

— Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văd la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec și te las ca **să pândești**, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă: noaptea pândea și ziua se odihnea; iară când fu într-o dimineață, se întoarse trist la tată-său și-i spuse cum priveghease până la miezul nopții, cum mai pe urmă îl apucase o piroteală de nu se mai putea ținea pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl copleși și căzu ca un mort, fără să se poată deștepta decât tocmai când soarele era rădicat de două sulițe, și atuncea văzu că merele lipsesc.

Nemărginită fu mâhnirea tatălui său când auzi spunându-i-se astă întâmplare.

De silă, de milă, fu nevoit a mai aștepta încă un an, ca să facă și voia fiului său celui mijlociu, care cerea cu stăruință de la tată-său ca să-l lase și pe dânsul să pândească, și se lega că el va prinde pe hoții care îi făceau atâta întristare.

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi și el; dar păți ca și frate-său cel mare.

Tată-său, deznădăjduit, pusese în gând să-l taie; dar fiul său cel mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său și-i zise:

— Tată, atâția ani l-ai ținut, ai suferit atâtea necazuri după urma acestui pom, mai lasă-l, rogu-te, și anul acesta, să-mi încerc și eu norocul.

— Fugi d-aci, nesocotitule, zise împăratul. Frații tăi cei mai mari, atâți și atâți oameni voinici și deprinși cu nevoile n-au putut face nimic, și tocmai tu, un mucos ca tine, o să izbutească? N-auzi tu ce prăpăstii spun frații tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăji.

— Eu nu mă încumet, zise Prâslea, a prinde pe hoți, ci zic că o încercare de voi face și eu, nu poate să-ți aducă niciun rău.

Împăratul se înduplecă și mai lăsă pomul netăiat încă un an.

Sosi primăvara: pomul înflori mai frumos și legă mai mult decât altă dată. [...]

În noapte, un fâșâit se auzi mai tare și un oarecine se apropie de pom și se apucă de ramurile lui; atunci Prâslea dădu o săgeată, dădu două și, când dădu cu a treia, un geamăt ieși de lângă pom și apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se lumină puțin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur și le duse la tatăl său.

Niciodată n-a simțit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.

— Acum, zise Prâslea, să căutăm și pe hoț.

Chiar de a doua zi, vorbi cu frații lui ca să meargă împreună pe urma hoțului și să-l prindă, urmând dâra de sânge lăsată de acesta.

Frații săi prinseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decât dânșii și căutau prilej ca să-l piardă; de aceea și voiră bucuros să meargă. Ei se pregătiră și porniră.

Se luară, deci, după dâră și merseră, merseră, până ce ieșiră la pustietate, de acolo mai merse oleacă până ce au dat de o prăpastie, unde se și pierdu dâra. Dar cum să se lase înăuntru? Poruncіră numaidecât vârteje și funii groase, și îndată se și gătiră. Le așezară, și se lăsă fratele cel mare.

— Dar, zise el, când voi scutura frânghia, să mă scoateți afară.

Așa și făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu și făcu și el ca cel dintâi, atâta numai că se lăsă ceva mai în jos. [...]

Se lăsă și cel mai mic din frați și, de ce mișca frânghia, d-aia îl lăsa mai jos, și-l lăsară, și-l lăsară, până ce văzură că frânghia nu mai stă întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei.

Atunci frații ținură sfat și ziseră:

— Să așteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, și atunci ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca **să ne curățim** de unul ca dânsul care ne face de rușine.

Prâslea ajunse pe tărâmul celălalt, se uită cu sfială în toate părțile și cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate; pământul, florile, copacii, **lighioni** altfel făptuite erau p-acolo. Deocamdată îi cam fu frică, dară, **îmbărbătându-se**, apucă pe un drum și merse până dădu de niște palate cu totul și cu totul de aramă.

Nevăzând nici pui de om pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vadă cine locuia acolo. În pragul ușii îl întâmpină o fată frumușică și îi zise:

— Mulțumesc lui Dumnezeu că am ajuns să mai văd om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aici, frate, îl întrebă ea; aici este moșia a trei frați zmei, care ne-au răpit de la părinții noștri, și suntem trei surori și fete de împărat de pe tărâmul de unde ești tu. [...]

Ea îi spuse apoi că fiecare din zmei și-a ales câte una din ele și le tot silește să-i ia de bărbați, iar ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună și în soare, și ei se fac luntre și punte de le împlinesc toate voile.

a se pârgui: a începe să se coacă

a se prinde: a făgădui, a promite

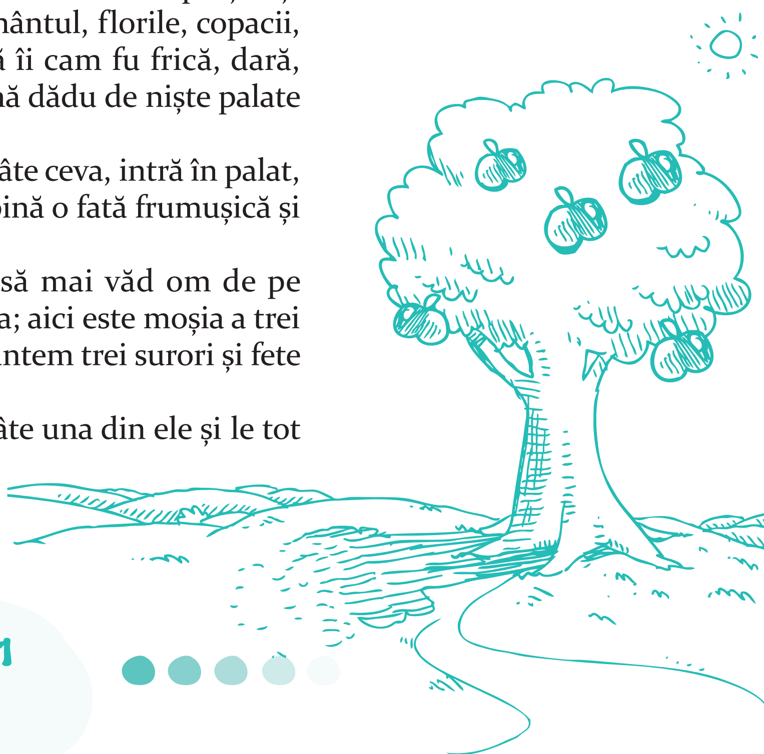
a pândi: a păzi

să ne curățim: să scăpăm

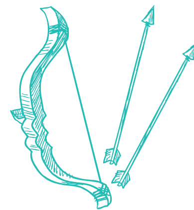
lighioni: făpturi neobișnuite

a se îmbărbăta: a se încuraja

vrerea: voia

Pe corabia inocenței - LECȚIA 1

— Ei sunt în adevăr voinici, adaugă ea, însă cu **vrerea** lui Dumnezeu poate îi vei birui. Dar până una-alta ascunde-te undeva, să nu dea zmeul peste tine în casa lui, că e năbădăios și se face leu-paraleu. Acum e timpul când are să vină la prânz, și are obicei de aruncă buzduganul cale de un conac și lovește în ușă, în masă și se pune în cui.

a) Unde și când se petrece acțiunea textului? Care sunt personajele?

b) Care era cauza supărării împăratului?

c) Au reușit fiii cei mari să culeagă merele de aur? Dar Prâslea?

d) După ce se ghidează frații pentru a prinde făptașul?

e) Cu ce gând ascuns au plecat frații cei mari?

f) Unde pătrunde Prâslea după ce coboară în prăpastie?

g) Cine îl întâmpină la palatul de aramă?

h) Care erau stăpânii acelui ținut?

i) Care era obiceiul zmeului?

j) Care este părerea ta despre Prâslea, personajul principal al textului?

1. Completează cu informații din text:

Era odată un .... puternic și mare și avea pe lângă palatele sale o .... frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! În fundul grădinii avea și .... care făcea mere de .... și, de când îl avea el, nu putuse să .... din pom mere coapte. Dintre toți copiii împăratului, Prâslea este cel care reușește să-i ducă pe o .... câteva mere. Niciodată n-a simțit împăratul mai mare .... decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu .... niciodată.

2. În text apar expresii specifice vorbirii populare: *leu-paraleu, câte-n lună și în soare, se fac luntre și punte, a ține sfat*. Explică, pe caiet, care este înțelesul lor.

3. Notează **A** (adevărat) sau **F** (fals) în dreptul fiecărui enunț referitor la textul citat.

a) Prâslea era cel mai mare dintre frați. ☐☐

b) Fratele mijlociu a zărit dâra de sânge lăsată de zmeu. ☐☐

c) Împăratul a servit mere de aur păzite de fiul cel mic. ☐☐

d) Fata de împărat nu-i spune nimic lui Prâslea despre zmei. ☐☐

e) Buzduganul zmeului lovea întâi ușa, apoi masa, apoi se punea în cui. ☐☐

Personajul literar

Descoperă cu BU

Într-o povestire, naratorul poate să relateze la persoana I, fiind și el personaj al povestirii, sau la persoana a III-a, fiind un martor al întâmplărilor. Personajul literar este creat de autorul textului, după propria imaginație, astfel încât să realizeze acțiunea. Personajul literar este inspirat din realitate, uneori mai mult, în cazul personajelor istorice, alteori mai puțin, fără legătură cu realitatea, fiind rezultatul imaginației autorului.

1. Prâslea este personajul principal al textului. Specifică cinci calități ale acestuia așa cum reies ele din text.

2. Scrie un text creativ în care să ilustrezi portretul lui Prâslea utilizând informațiile de mai sus.

Descrierea personajelor

Descoperă cu BU

Într-o povestire, personajele au roluri mai mari sau mai mici. Cele care apar pe tot parcursul acțiunii se numesc personaje principale. Cele care apar în diferite etape ale acțiunii sunt personaje secundare, iar cele care apar doar în câteva secvențe mici se numesc personaje episodice. Cele care fac fapte bune sunt personaje pozitive, pot fi un model pentru cititor, iar cele care fac rău și au un limbaj urât sunt personaje negative.

BU a mai citit și alte basme de Ioan Slavici, Ion Creangă. **Citește și tu!** Notează ce ai reținut pe o nouă filă, pe care o vei adăuga la Jurnalul de lectură.

Identifică împreună cu colegii personaje pozitive și personaje negative din filme de desene animate/filme pentru copii/povești citite. După ce ai completat lista, alege personajul care te inspiră cel mai mult și descrie-l, folosind argumente clare care să-ți susțină opiniile.

Descoperă cu BU

Descrierea propriei persoane pe baza unui plan simplu de idei

Prezintă:

- Date de identitate
- Trăsături fizice
- Trăsături sufletești (morale)
- Informații despre: pasiuni, locuri preferate, sporturi practicate, o amintire extraordinară, prieteni etc.

Sugestie: Ai putea atașa și o poză de-a ta/portretul tău desenat chiar de tine. S-ar putea crea o galerie cu portretele elevilor clasei voastre.

1. Scrie ce fel de personaj este fiecare dintre următoarele: *împăratul*, *hoțul*, *frații lui Prâslea*, *fata de împărat*, *Prâslea*.

2. Completează planul urmărit, în tabelul următor, pentru a descoperi trăsăturile personajului principal.

Trăsături	*De unde am aflat*	*Citat din text*
Trăsături fizice: era cel mai mic dintre frați	Direct din text, din glasul împăratului	„Frații tăi mai mari”
Trăsături sufletești: era curajos, modest, isteț, hotărât, încrezător în ceilalți, curios	Din fapte, atitudini: dorește să încerce, nu se teme de ceea ce au pățit frații mai mari	„nu mă leg să prinz, doar o cercare să fac”
Trăsăturile sufletești din relația cu alte personaje	Nu inspiră încredere tatălui	„un mucos ca tine”
Trăsăturile sufletești care reies din felul în care vorbește Prâslea		

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu importanța încrederii în oameni.

B U și S T E A M

Construiește și decorează un castel frumos din carton, hârtie și alte materiale. Din toate castelele clasei amenajează Tărâmul de Poveste.

Ochi de lup (fragment)

de Daniel Pennac

E o lupoaică neagră, strânsă colac în mijlocul puilor, și îl privește pe băiat mârâind. Nu se mișcă, dar, sub blana lucitoare, o simți încordată ca o furtună. Și-a dezvelit colții orbitori.

Extremitățile labelor freamătă. O să sară.

Pe un băiețel ca ăsta îl înghite dintr-o îmbucătură.

„E adevărat că nu ți-e frică?"

E adevărat. Băiatul rămâne acolo. Nu coboară privirea. Timpul trece. Încet, foarte încet, mușchii Flăcării Negre se destind. Într-un târziu, murmură printre colți:

„Bine, dacă ții atâta, uită-te cât vrei, dar nu mă deranja cât fac lecțiile cu copiii, bine?"

Și, fără să-i mai dea atenție băiatului, își plimbă privirea asupra celor șapte pui culcați lângă ea, care îi dau o **aureolă** roșiatică.

„Irisul", se gândește băiatul, „irisul din jurul pupilei..."

Da, cinci pui sunt roșcați ca irisul. Cel de-al șaselea are părul albastru, albastru ca apa înghețată sub cerul limpede. Lupul Albastru!

Iar a șaptea (o lupoaică mică și galbenă) e ca o sclipire aurie. Ochii i se strâng când o privești. Frații ei îi zic **Paietă**.

De jur împrejur, e numai zăpadă. Până la orizontul pe care îl închid dealurile. Zăpada tăcută din Alaska, acolo, în Marele Nord canadian.

Vocea Flăcării Negre se ridică din nou, solemnă în tăcerea albă:

— Copii, azi am să vă vorbesc despre Om!

II

— Om?

— Iarăși?

— Ah! Nu!

— Ne tot spui povești cu oameni!

— Ne-am săturat!

— Nu mai suntem pui!

— Spune-ne mai degrabă despre reni, despre iepurii zăpezilor sau despre vânătoarea de rațe.

— Da, Flacără Neagră, spune-ne povești de vânătoare!

— Doar noi, lupii, suntem vânători, nu?

Dar urletele Paietei îi acoperă pe ceilalți:

— Nu, eu vreau o poveste despre Om, una adevărată, una de groază. Mami, te rog, o poveste despre Om, îmi place la nebunie!

Doar Lupul Albastru tace. Nu-i vorbăreț din fire. E mai degrabă serios. Ba chiar oarecum trist. Frații lui îl socotesc plictisitor. Totuși, când vorbește – lucru care se întâmplă rar –, toată lumea îl ascultă.

E înțelept, ca un lup bătrân plin de cicatrici.

Bun. Lucrurile stau așa: cei cinci Roșcați au început să se bată, sar unul în spinarea celuilalt, se prind de gât, se mușcă de labe, se învârt ca nebunii în jurul cozii... **debandadă** în toată regula. Paietă îi încurajează cu vocea ei pătrunzătoare, țopăind pe loc ca un greier nebun. De jur împrejur, zăpada zboară în cioburi de argint.

Iar Flacără Neagră îi lasă în pace.

„Las' să se distreze... o să cunoască ei curând adevărata viață de lup!"

Și în timp ce-și spune asta, își mută privirea asupra Lupului Albastru, singurul dintre copiii ei care nu se distrează niciodată. „Leit taică-său!" [...]

„E prea serios", își spune Flacără Neagră.

— Prea neliniștit...

— Prea lup...

— Ascultați!

Lupul Albastru stă jos, neclintit ca o stâncă, cu labele din față încordate și urechile ciulite.

— Ascultați!

Debandada încetează pe dată. Zăpada cade la loc în jurul puilor de lup. La început nu se aude nimic. Degeaba își ciulesc Roșcații urechile îmblănite, nu se aude decât plângerea bruscă a vântului, cu scrâșnet de gheață.

Și apoi, dintr-odată, dincolo de vânt, un urlet de lup, foarte lung, foarte **mlădios**, care spune o groază de lucruri.

— E Vărul Cenușiu, murmură un Roșcat.

— Ce zice?

Flacără Neagră aruncă o privire iute spre Lupul Albastru. Și unul, și celălalt știu prea bine ce le spune Vărul Cenușiu, din înaltul dealului unde stă de pază.

Omul!

O ceată de vânători... Care îi caută.

Aceiași ca data trecută.

— Gata cu joaca, copii, pregătiți-vă, plecăm!

aureolă: (aici) cerc luminos

paietă: ornament subțire și lucios care se pune pe haine

debandadă: dezordine

mlădios: flexibil, suplu

BU a mai citit și

Povestea lupului Hoinar, de Rosanne Parry. Citește și tu! Scrie semne de carte care să conțină citate din fragmentul de mai sus, dar și din alte lecturi preferate. Adaugă-le Jurnalului de lectură!

a) Câți pui are lupoaica? Cum îi îngrijește?

b) De ce crezi că dintre toți puii numai doi se remarcă și sunt strigați pe nume?

c) Cu cine este asemănat Lupul Albastru datorită înțelepciunii lui?

d) Ce impresie îți face Paietă, care vrea povești de groază cu vânători?

e) Unul dintre lupi, Vărul Cenușiu, stă de veghe. Cum transmite el mesajul că se apropie pericolul și ce decide lupoaica?

Pe corabia inocenței – LECȚIA 2

1. Scrie un text creativ în care să ilustrezi descrierea de tip portret, să prezinți trăsăturile fizice și morale ale unui personaj-lup din fragmentul de mai sus.

2. Realizează o hartă a personajelor din fragmentul de mai sus în care să notezi trăsăturile lor fizice și morale. Știind că trăiesc în păduri, realizează un frumos decor montan pe care să le așezi.

Completați în grup o diagramă cu asemănări și deosebiri între Paietă și Lupul Albastru, doi dintre puii lupoaicei.

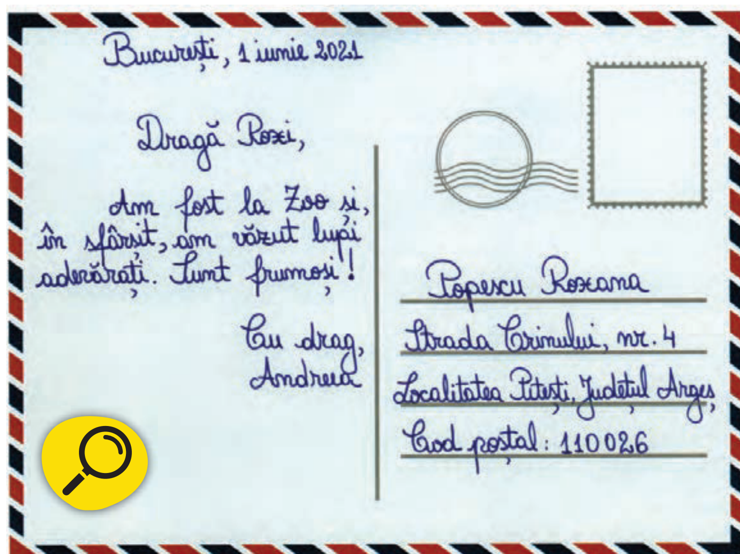
Cartea poștală

Descoperă cu BU

<u>Cartea poștală</u> este un mijloc de comunicare la distanță, realizată din carton, care are o parte colorată sau ilustrată și o parte destinată scrierii mesajului. Partea destinată scrierii este împărțită în două, jumătate pentru text și jumătate pentru completarea datelor destinatarului. Pentru a ajunge la persoana căreia îi este trimisă, cartea poștală are nevoie de timbru poștal. Mesajul notat pe cartea poștală este mai scurt și nu conține informații confidențiale, fiind scris pe un suport nesecretizat.

București, 1 iunie 2021

Dragă Roxi,

Am fost la Zoo și, în sfârșit, am văzut lupi adevărați. Sunt frumoși!

Cu drag,
Andreea

Popescu Roxana
Strada Crinului, nr. 4
Localitatea Pitești, Județul Argeș
Cod poștal: 110026

1. Fii atent/(ă) la modelul alăturat și completează o carte poștală pentru o rudă din altă localitate.

2. Completează o carte poștală pentru unul dintre profesorii tăi. Vei folosi adresa școlii. Poți să o expediezi când ești în vacanță.

3. Confecționează o carte poștală pe care îți imaginezi că o expediază Paietă Vărului Cenușiu, care se află în Munții Piatra Craiului.

Mesajul text

Descoperă cu BU

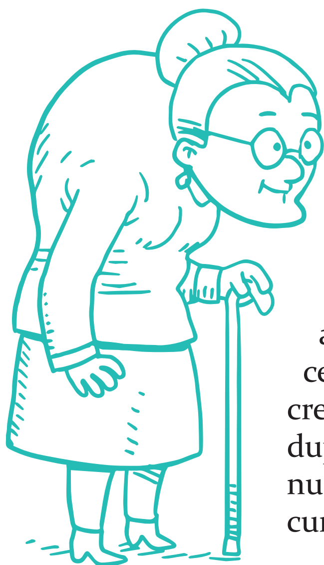
Mesajul text poate fi transmis prin intermediul telefonului. Acesta trebuie să fie scurt, clar, corect și ușor de înțeles pentru destinatar.

1. Redactează un mesaj text pe care tu l-ai transmite unui coleg din echipa de baschet a școlii.

Legenda cireșelor

Legendă populară românească

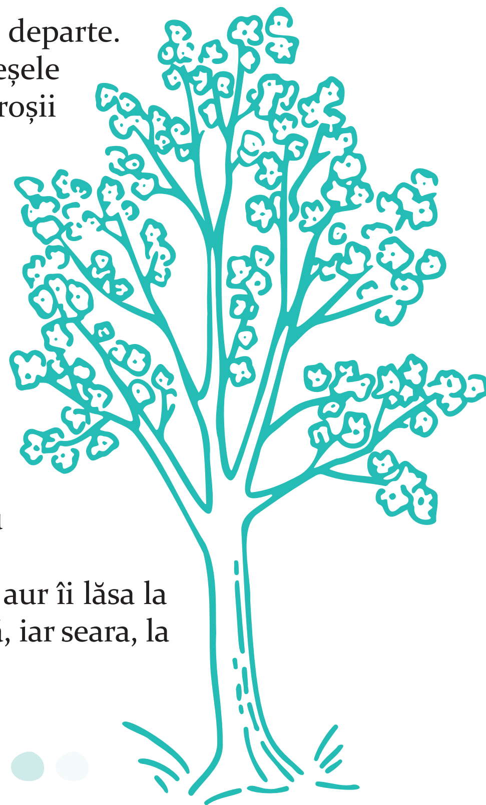
Se spune că, demult, tare demult, exista o țară minunată cu multe **coline**, în care locuitorii ei cultivau fel de fel de pomi fructiferi.

În acest mic rai, trăia singură Cireșoaia, o femeie **ursuză** și ciudată, într-o casă așezată în vârful unei coline. Casa ei avea ziduri de piatră înalte și nimeni nu putea să arunce vreo privire spre locul unde trăia ea. În fața casei ei creștea un pom înalt cu coroana ramificată, ce rodea niște fructe neasemuite.

Primăvara, pomul făcea niște flori cu petalele albe și gingașe și după ce acestea se scuturau, pe ramurile lui își făceau apariția niște bobițe mici și verzi ce atârnau perechi, perechi la capătul unor codițe lungi și subțiri. Apoi creșteau, creșteau, până începeau să se pârguiască. Oamenii le numeau fructele Cireșoaiei, după numele femeii, sau, mai simplu, cireșe, iar pomul îl numeau cireș. Nimeni nu mai întâlnise asemenea fructe și nimeni nu știa de unde se ivise pomul în curtea Cireșoaiei.

Femeia își păstra secretul cu strășnicie, căci mulți încercau să-l cultive, punând sâmburii cireșelor în pământ, udându-i și așteptând să răsară ceva. Din pământ însă nu răsărea niciodată nimic.

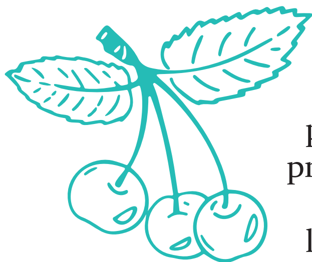
Femeia, cu fructele ei, făcea bani frumoși și vestea lor se dusese departe. Prețul lor era mare, astfel încât numai bogații le puteau mânca. Cireșele se coceau înaintea tuturor altor fructe, iar copiii le priveau **cu jind**, roșii și cărnoase, printre frunzele crengilor ce se vedeau de după zidul cel înalt de piatră. Ce făcea femeia cu banii? Ridica zidul tot mai înalt, ca nimeni să nu ajungă, nici măcar cu privirea, la cireșul ei.

Lângă zidul Cireșoaiei era o căsuță sărăcăcioasă, plină de copii, pe care-i creștea sora lor mai mare. Fata muncea din casă-n casă, pe la străini, pentru o bucățică de pâine cu care-și hrănea frățiorii. Fructe mâncau destule de prin livezi, dar, fără îndoială, copiii și-ar fi dorit să guste din fructele Cireșoaiei, dacă nu ar fi fost goniți tot timpul.

Într-o zi, Cireșoaia s-a îmbolnăvit. Nu avea pe nimeni care s-o îngrijească, măcar să-i fi dat un pahar cu apă...! Căci trăise doar cu cireșul ei. Oamenii treceau nepăsători pe lângă poarta ei, închisă cu șapte lacăte, și se gândeau toți că femeia își merita soarta.

Doar sora cea mare avea milă de biata bătrână. Fata cu suflet de aur îi lăsa la poartă, în fiecare dimineață, când pleca la muncă, câte o găleată cu apă, iar seara, la întoarcere, câte o bucățică din pâinea pe care o câștigase.

După ceva vreme, bătrâna a început să lase și ea la poartă câte un pumn de cireșe. Mare a fost bucuria fetei, dar și mai mare a frățiorilor ei. Își împărțeau în mod egal bobițele roșii și parfumate și le mâncau încet, ca să nu se termine prea repede.

Într-o seară, pe când fata se întorcea de la lucru, a găsit-o pe Cireșoaia în poarta casei. Femeia i-a făcut semn să intre și i-a dat în brațe un coș mare plin cu cireșe. I-a spus să le aleagă pe cele cu codițele unite perechi și să le pună la urechile frățiorilor ei ca niște cerceluși! Restul cireșelor să le mănânce... Apoi, fără să-și dea jos de la urechi cerceii din cireșe, să sape o groapă în fața casei lor, în care să pună toți sâmburii fructelor mâncate.

Fata a luat coșul, i-a mulțumit bătrânei și s-a îndreptat spre casă. A făcut întocmai cum a învățat-o Cireșoaia. Și nu după multă vreme, în fața casei sale sărăcăcioase s-a înălțat un cireș mare, frumos și plin de fructe.

Și, în scurt timp, **colinele** s-au umplut cu acești pomi și, bineînțeles, de copii cu cireșe cerceluși, la urechi. Vestea s-a răspândit dincolo de țara care se numea, de atunci, Țara Cireșelor. Veneau acolo oameni de toate neamurile și plecau cu câte un coș cu cireșe, pe care îl primeau fără bani, odată cu secretul înmulțirii minunatului pom.

Și astfel cireșul a devenit faimos și s-a răspândit în lumea largă. Ba chiar și luna iunie, luna în care se coc cireșele, a fost numită de cei bătrâni și de calendarele bisericești: „Cireșar”!

Cu timpul, povestea sădirii cireșului s-a mai uitat. A rămas, însă, de-a lungul timpului, bucuria copiilor și a părinților lor care, și în zilele noastre, își mai pun cireșe cerceluși, la urechi...

coline: dealuri

ursuz: neprietenos

cu jind: plin de dorință

a) Câte lacăte erau la poarta Cireșoaiei?

b) Cum mâncau copiii pumnul de cireșe adus de sora lor de la Cireșoaia?

c) Cu ce o ajuta fata pe bătrâna bolnavă?

d) Ce spuneau trecătorii despre bătrâna bolnavă?

e) Cum s-au înmulțit cireșii pe colinele din jurul casei Cireșoaiei?

f) De ce purtau copiii cireșe la urechi?

1. Care sunt celelalte denumiri populare ale lunilor anului?

2. Cu ce seamănă un cireș plin cu fructe coapte?

3. Analizează cuvintele din propoziția: *Cireșul a înflorit devreme.*

4. Subliniază și analizează predicatul și subiectul fiecărei propoziții din textul de mai jos:

Fata a luat coșul. Ea i-a mulțumit bătrânei. Apoi s-a îndreptat spre casă.

5. Completează cu semnele de punctuație potrivite și rescrie textul corect.

Dragă viorel vin-o și tu mai repede la clasa de la parter că începem concursul și sau strâns toții

6. Într-un dialog sunt foarte importante formulele de adresare. După ce citești cum se adresează Cireșoaia diferitelor persoane, completează tabelul, referindu-te la o activitate de expoziție cu vânzare de felicitări.

Persoana căreia i se adresează solicitarea	Cum se adresează Cireșoaia	Cum te-ai adresa tu
Domnul primar al localității	Bună ziua, domnule primar! Îmi aprobați folosirea unui spațiu pentru depozitarea cireșelor?	
Un prieten	Salut! Vii mâine ca să culegem cireșul?	
O rudă în vârstă	Sărut-mâna, mătușă! Dumneata ai o rețetă bună pentru dulceața de cireșe?	
Unui cumpărător	Bine ați venit! Cu ce vă pot servi?	

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu încăpățânarea Cireșoaiei de a nu da la început cireșe copiilor.

Moment ortografic:

- *săi/să-i*

Cireșii *săi* au legat rod bogat.
Frățiorii *săi* au primit câte un pumn de cireșe.
Femeia vrea *să-i* dea un coș plin cu cireșe.
A vrut *să-i* pună cercei la ureche.

– Se scrie *săi* când are sensul de *ai lui, ai ei*.
– Se scrie *să-i* când este format din două cuvinte care se rostesc într-o singură silabă.

BU a mai citit și alte legende populare. **Citește și tu!** Nu uita să completezi și să adaugi fișa de lectură la Jurnalul de lectură!

BU și STEAM

Asociază textul legendei cu fragmentul *La cireșe*, de Ion Creangă, și realizează un text nou în care să se regăsească Nică, fata, frații ei, mătușa Mărioara, Cireșoaia și alte personaje. Poți să faci și tu parte dintre personaje.

Textul creativ în care se introduce dialogul

Descoperă cu BU

Într-un text creativ se introduce dialogul pentru înviorarea acțiunii și menținerea interesului pentru lectură.

Dialogul ajută la identificarea trăsăturilor unui personaj.
Dialogul presupune respectarea unor reguli de scriere, de aceea trebuie să fie introdus cu mare atenție în textul creativ.

Imaginați-vă un dialog între Cireșoaia și directorul unui mare magazin, venit să cumpere toate cireșele femeii.

Singur pe lume

de Hector Malot

M-am apropiat.

— Fabula nu este prea grea, i-am răspuns.

— Oh! Ba da! Este grea.

— Mie mi s-a părut foarte ușoară ascultând-o pe mama ta citind; cred că am și învățat-o.

Începu să surâdă neîncrezător.

— Vrei să ți-o spun?

— De ce? Este imposibil s-o știi...

— Nu, nu este imposibil. Vrei să mă controlezi? Ia cartea.

Luă cartea și eu am început să recit; nu mă corectă decât de trei, patru ori.

— Cum este posibil? O știi! strigă el.

— Nu prea bine, dar acum cred că o voi spune fără greșeală.

— Cum ai făcut de-ai învățat-o?

— Am ascultat-o pe mama ta citind, dar am ascultat-o cu atenție, fără să mă uit în dreapta și în stânga.

Arthur se înroși și-și întoarse privirea; apoi, după un moment de rușinare, spuse:

— Am înțeles cum ai ascultat și voi încerca să ascult ca tine, dar cum ai făcut să reții toate acele cuvinte care se încurcă în mintea mea?

Cum am făcut? Nu prea știam, căci nu mă gândisem la asta; totuși am încercat să-i explic ce mă întrebase, explicându-mi și mie în același timp.

— Despre ce este vorba în fabula asta? De-un miel. Încep deci să mă gândesc la oi, ce fac ele. „Oile stăteau în țarcul lor.” Văd unele negre și altele albe, văd miei și oi; văd chiar și țarcul; este din nuiele împletite.

— Atunci nu vei mai uita?

— Oh! Nu.

— De obicei, cine păzește oile?

— Câinii.

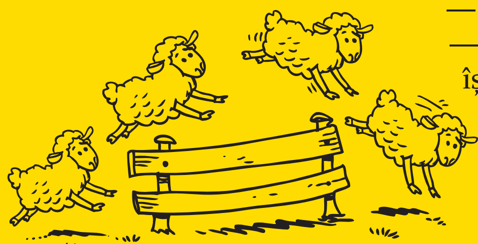
— Câinii nu trebuie să păzească oile pentru că acestea sunt în siguranță. Ce fac câinii?

— Nu au nimic de făcut.

— Atunci pot dormi. Vom spune deci „Câinii dormeau”.

— Exact, este ușor.

— Nu-i așa că este foarte ușor? Acum să trecem la altceva. Cine mai păzește oile împreună cu câinii?

— Un cioban.

— Dacă oile sunt în siguranță, ciobanul nu are ce face și atunci cum își petrece timpul?

— Cântând din fluier.

— Îl vezi?

— Da.

— Unde este?

— La umbra unui ulm înalt.
— Este singur?
— Nu, este împreună cu alți ciobani vecini.
— Atunci, dacă vezi țarcul, oile, câinii și ciobanul, nu poți reproduce fără greșeală începutul fabulei?
— Așa cred.
— Încearcă. [...]
— „Oile stăteau în țarcul lor, câinii dormeau, și ciobanul, la umbra unui ulm înalt, cânta din fluier cu alți ciobani vecini."
Atunci, lovindu-și mâinile una de alta, strigă:
— Știu, n-am făcut nicio greșeală.

a) Din ce cauză Arthur nu reușise să învețe fabula?

b) Cum reușește băiatul să rețină povestioara spusă de mama lui Arthur?

c) Cum explici faptul că aceeași povestioară îi pare unui băiat ușoară și altuia grea?

d) Selectează două expresii frumoase.

1. Completează enunțurile, cu referire la textul dat.

- Autorul este _______________.
- Povestitorul este ____________ și relatează la persoana ______.
- Personajele sunt __________ și __________.

2. Scrie câte două trăsături ale fiecărui personaj, așa cum ai reușit să le descoperi în text.

3. Explică rolul semnului exclamării din secvența: *Oh! Ba da! Este grea*.

4. Scrie în chenare subiectul și predicatul din propoziția:

Oile stăteau în țarc.

5. Scrie o carte poștală pe care o adresezi părinților, dintr-o tabără școlară.

6. Scrie un mesaj text către un coleg de clasă prin care îl inviți la ziua ta onomastică.

7. Alcătuiește câte o propoziție în care să introduci cuvintele: *săi*, *să-i*.

Scrie, împreună cu colegul de bancă, un text creativ în care să introduci dialogul de aproximativ 10 replici în care să prezentați cum ați reușit să vă convingeți bunicii să crească animale în gospodăria lor frumoasă din sat.

Evaluare-Ameliorare

Se dă textul:

Tata a băut un pahar cu apă, apoi s-a așezat la masă și a cojit o banană.

— Bag mâna-n foc că ai o mulțime de lucruri pe care abia aștepți să le faci azi, nu-i așa, fetițo? a zis el și s-a întins după ziar.

Penelope și-a îndesat în gură o bucată de pâine prăjită și a mormăit ceva neinteligibil. Tata n-ar fi priceput. El abia aștepta fiecare zi. Era agent de asigurări și, deși ajuta lumea să se pregătească pentru nenorociri, era tot timpul atât de vesel, încât ai fi zis că lucra la Disneyland.

Penelope și-a terminat pâinea prăjită și s-a ridicat de la masă.

— Cred că mai bine mă apuc de treburi.

Tata s-a uitat la ea peste pagina de sport.

— Dă-le gata, tigrule! a zis el, ridicând degetul mare în sus.

Mama, care vorbea la telefon, doar a fluturat din mână.

Lunea era ziua în care Penelope aspira pe jos în camera de zi și în sufragerie.

Penelope a schimbat capul aspiratorului și a început să curețe praful și firimiturile dintre pernele canapelei. Știa că nu avea niciun rost să se plângă de programul ei. Indiferent cât era de aglomerat, al mamei era încă și mai și. Mama lui Penelope era organizator de evenimente. Organiza petreceri, întâlniri de afaceri, nunți, ceremonii de bar mitzvah și orice altceva trebuia să decurgă perfect. Din câte își dădea seama Penelope, mama își petrecea tot timpul la telefon sau la calculator, planificând viețile altor oameni. Se pare că nu se supăra nimeni, din moment ce o plăteau să facă asta.

(*Șirul pierdut al timpului*, de Paige Britt)

1. Încercuiește răspunsul corect.

Penelope aspira în sufragerie și în bucătărie:
a) marțea; b) joia; c) lunea.

Acțiunea are loc:
a) vara, în vacanță; b) într-o zi obișnuită; c) când fata era singură acasă.

Tatăl lui Penelope era:
a) agent de asigurări; b) supraveghetor la Disneyland; c) organizator de evenimente.

FB	B	S
		

2. Notează, în dreptul fiecărei idei, cifra de la 1 la 4 corespunzătoare cronologic desfășurării acțiunii:
- Penelope stă la masă cu tatăl ei.
- Tatăl discută cu fata despre treburile pe care ea trebuie să le facă.
- Fata știa că programul mamei e mai aglomerat decât al ei.
- Penelope anunță că se va apuca de treabă.

3. Încercuiește varianta corectă în următorul enunț:
Părinții *săi/să-i* s-au gândit *săi/să-i* cumpere un cadou.

4. Identifică două trăsături ale Penelopei, ilustrându-le cu secvențe din text.

5. Scrie o carte poștală adresată lui Penelope.

6. Scrie un text creativ în care să introduci dialogul. În acest text poți prezenta o zi obișnuită din viața ta în mijlocul familiei.

Ameliorare

1. Completează în Jurnalul cu dublă intrare după ce ai citit în întregime tot basmul *Prâslea cel voinic și merele de aur*, de Petre Ispirescu.

Citatul din text	Ce am descoperit
„Când ajunse la palatul de aur”	Prâslea nu s-a înfricoșat de lupta cu cei doi zmei și a mers mai departe.

Adaugă informațiile noi în descrierea personajului Prâslea cel voinic.

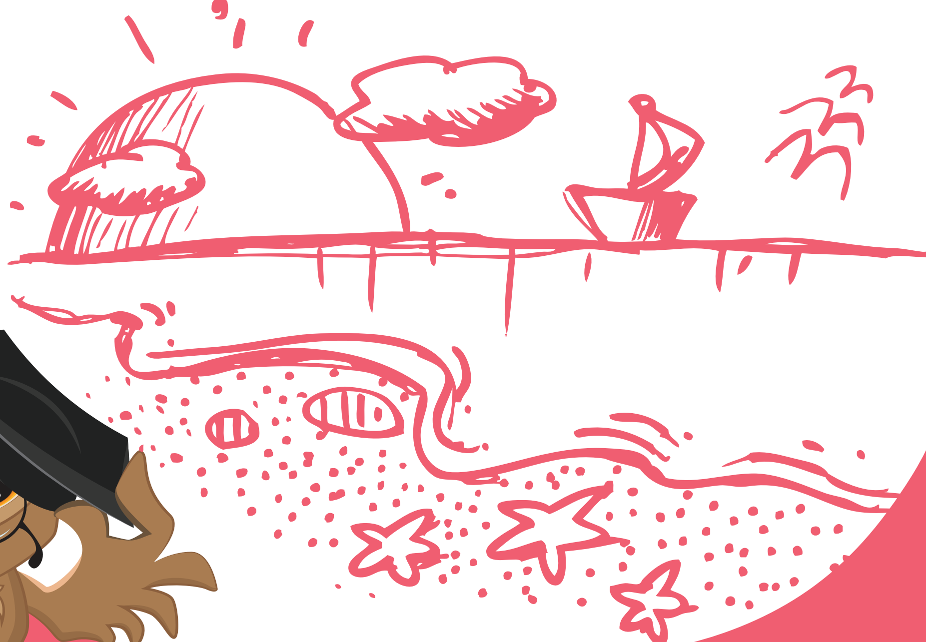
2. Scrie un text în care să introduci dialogul dintre tine și cel mai bun prieten al tău.

3. Scrie un cvintet, pornind de la cuvântul *familie*.

Versul 1: cuvântul *familie*;
Versul 2: două însușiri ale acesteia;
Versul 3: trei acțiuni ale unei familii;
Versul 4: o propoziție formată din patru cuvinte despre calitățile unei familii;
Versul 5: un cuvânt special despre familie.

unitatea 10

Vara cu parfum de vacanță

Conținuturi:

- Descrierea
- Planul simplu al localității. Harta
- Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite
- E-mailul

Ocolul infinitului mic pornind de la nimic

după Marin Sorescu

Marea este și pentru cei mici, nu numai pentru părinți și bunici. Și, la urma urmei, ei nici nu știu să se joace, ca voi, pe plajă, în nisip, în fel și chip, făcând palate în care, pe furiș, intră scoicile, prin acoperiș.

Părinții toată ziua ar vrea să vă culce. Să vă spun un secret: ei au venit la mare numai ca să vă încurce. Așa le merge gura: „Ce faci?" „Unde te duci?" „Stai aici!" Mai rău ca la bunicii care s-au făcut mici. Dar acum ați venit cu mine și eu, știți, nu fac scandal. O să vă explic marea, val cu val.

Marea este o apă folositoare. Ea se întinde de aici și până în zare. Se întinde și mai departe, firește, dar marea aia nu se vede și nu ne privește. Vapoarele alunecă pe apă: fâș! fâș! ca la un fel de săniuș. Dar, mai bine dacă privești, vezi că alunecă pe pești. Peștii sunt aici mulți ca iarba. Și cresc singuri, cum îmi crește mie barba. Unii dansează, alții au pene de papagal și cântă pe lângă Insula de **Coral**. Foca este aproape cât luna. N-am o undiță la-ndemână, că acum aș prinde una. Dar mai bine hai să ne urcăm în barca asta pe care o leagănă valul și să privim Malul. Știți din povești că mările toate au pe fundul lor numai palate. Oamenii au scos cu niște frânghii palatele din mare, să mai stea și pe pământ, în soare.

Priviți aceste castele, cum curge sarea pe ele... Și încă nu ați văzut totul. Cel mai frumos e portul. În port marea scapă printre pescăruși, ca printr-o plasă. Aici sunt fel de fel de vapoare, cum avem și noi pe-acasă.

Se suie oamenii în ele [...] și se joacă de-a depărtarea. Farul acesta – ce înaltă-i e **talia**! – se vede în toată lumea, până la Mangalia.

Când marea are vreun necaz în familie, fulgeră și tună. Asta se cheamă „sezon de furtună". Atunci pe plajă nu mai stai, bând dintr-o rază ultravioletă, ca dintr-un pai. Furtuna trece repede, apare soarele și noi alergăm către plajă, de ne sfârâie picioarele. Ieșim de prin case și de sub pălării, ca melcii din cochilii.

Dar să știți, copii: ce e prea mult strică în viață, cum scrie și pe borcanul de dulceață. Deci să nu-mi stați toată ziua în soare, că n-aveți șapte piei pe spinare. Ci să vă uitați cum fac plajă valurile, care aleargă iute și se întorc pe partea cealaltă după două minute.

coral: mic animal marin, cu schelet calcaros roșu sau alb; mărgean

talie: partea de la mijloc, mai subțire, a corpului omenesc, situată deasupra șoldurilor; mijloc, brâu

a) Dacă închizi ochii și asculți fragmentul citit de altcineva, crezi că este o poezie sau un text în proză? De ce?

b) Notează trei aspecte pe care le-ai descoperit citind textul, referitoare la comportamentul părinților. Este marea un pericol atât de mare astfel încât să îi îngrijoreze pe adulți?

c) Notează două expresii referitoare la elemente naturale, două expresii referitoare la elemente create de om și două expresii referitoare la timp.

d) Ce sentiment a reușit să îți transmită comparația ieșirii oamenilor de sub umbrele, „pălării”, cu „melcii din cochilii”?

e) Notează câteva sfaturi pe care le-ai desprins din text.

Lucrați în echipe!

Pălăriile gânditoare

Ce știi despre Marea Neagră?

Ce simți când te joci în nisip?

Ce beneficii aduce Marea?

Cu ce elemente (situații) prezentate în text nu ești de acord?

Continuă povestea cu un final imaginat de tine.

De ce crezi că textul are titlul *Ocolul infinitului mic pornind de la nimic*?

1. Precizează înțelesul cuvintelor marcate:

Marea este o apă folositoare.

Foca este aproape cât *luna*.

Să mai stea și pe *pământ*, în soare.

În port marea scapă printre pescăruși, ca printr-o *plasă*.

Atunci pe plajă nu mai stai, bând dintr-o rază ultravioletă, ca dintr-un *pai*.

Aleargă *iute*.

BU a mai citit și *România pitorească*, de Alexandru Vlahuță. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

2. Formulează enunțuri în care să evidențiezi înțelesul diferit al cuvintelor marcate de la exercițiul de mai sus.

3. Explică sensul următoarelor expresii și alcătuiește enunțuri cu acestea.

Tună și fulgeră. *Ne sfârâie picioarele.*
Șapte piei pe spinare. *Mulți ca iarba.*

4. Analizează subiectul și predicatul din propozițiile:

În port, marea scapă printre pescăruși.
Foca seamănă cu luna.

5. Găsește adjective cu sens opus pentru:

înalte *sărate*
folositoare *ploioase*

6. Scrie familia de cuvinte pentru *pălărie* și *barcă*.

Vara cu parfum de vacanță – LECȚIA 1

Descrierea este mijlocul prin care sunt prezentate detaliile unui colț din natură, ale unei localități sau ale unui spațiu. Ca și în cazul descrierii de tip portret, sunt utilizate expresii formate din substantiv-adjectiv, cuvinte cu alt sens decât cel obișnuit, cuvinte care sugerează culori, sunete, senzații.

1. Imaginează-ți că ai vizitat Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”. Descrie lumea subacvatică pe care ai descoperit-o!

2. Închide ochii și imaginează-ți că ești pe plajă și privești marea. Descrie ce vezi, ce simți, ce auzi folosind substantive și adjective, precum și expresii frumoase.

Completați Jurnalul cu dublă intrare:

ELEMENTUL MARIN	CITATUL
peștii	„unii dansează, alții au pene de papagal...”
vapoarele	„alunecă pe apă: fâș! fâș! ca la un fel de săniuș”

Lucrați în patru echipe.

Completați cadranele, rezolvând cerințele.

1. Transcrieți enunțul în care se precizează că marea este pentru toți.	2. Scrieți în două-trei enunțuri un alt final al textului.
3. Identificați în textul lecției etapele desfășurării furtunii.	4. Desenați și colorați un peisaj de pe litoralul Mării Negre.

Planul simplu al localității. Harta

Descoperă cu BU

Planul simplu constă într-un desen prin care se marchează spațiul și obiectele așezate în interior, redate într-o formă mult micșorată comparativ cu mărimea lor reală, pentru care se notează o legendă, alăturată desenului.

Harta (localității/zonei/județului) este un desen poziționat după punctele cardinale, prin care sunt reprezentate mult micșorat suprafețele de teren și elementele geografice cu ajutorul semnelor convenționale.

Pentru harta județului sau a țării se notează la dimensiuni micșorate localitățile sau aspecte geografice referitoare la relief, industrie, resurse naturale sau alte localizări, în funcție de tema hărții.

Exersează cu BU

1. Privește harta de mai jos. Imaginează-ți că ești în stațiunea Costinești și vrei să ajungi în portul Mangalia, unde îți întâlnești rudele sosite din străinătate. Calculează prin câte stațiuni trebuie să treci pentru a ajunge acolo. Apoi vrei să vizitezi Farul genovez din Constanța și statuia lui Ovidiu, poetul latin. Notează stațiunile prin care treci până la Constanța.

Sursă foto: https://mangalia.ro/

2. Realizează un plan al drumului tău de acasă până la școală. Indică numele străzilor pe care mergi. Stabilește două trasee diferite.

3. Încercă să localizezi pe o hartă accesată în format digital următoarele localități în care s-au născut o parte dintre scriitorii pe care i-ai cunoscut în acest an școlar: Ipotești, județul Botoșani – Mihai Eminescu; Bulzești, județul Dolj – Marin Sorescu; Timișoara, județul Timiș – Ana Blandiana; București – George Topîrceanu.

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu nevoia de a folosi hărți digitale mai mult decât hărți tradiționale din hârtie.

BU și STEAM

1. Realizează desene după fragmentul următor:

Știți din povești că mările toate au pe fundul
lor numai palate. Oamenii
au scos cu niște frânghii palatele din mare,
să mai stea și pe pământ, în soare.
Priviți aceste castele, cum curge sarea pe ele...

Compară desenele, notează elementele comune și evidențiază elementele diferite.

2. Realizează afișe referitoare la îndemnul din finalul textului pe care să le folosească administratorii plajelor cu scopul de a preveni arsurile solare.

Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite

Descoperă cu BU

<u>Povestirea unei întâmplări trăite</u> se realizează într-o succesiune logică a faptelor și evenimentelor, în ordinea în care s-au desfășurat.
Trebuie să ai în vedere:
- timpul, locul acțiunii și personajele;
- ce a declanșat acțiunea;
- etapele desfășurării întâmplării;
- sentimentele trăite;
- învățătura desprinsă din întâmplare.

Povestește o întâmplare hazlie, trăită de tine la mare/ștrand/piscină/munte în vacanța de vară.

O scrisoare

de Ana Blandiana

Mult **stimabile astru** auriu,
Sau, mai simplu, dragă soare,
M-am hotărât să-ți scriu
O scrisoare.

Nu c-aș ști să scriu cine știe ce –
De **ortografie** mă apucă frica
Și mama, când e supărată, zice
Că scriu „mi-au" ca pisica –

Dar am aflat
Că numai și numai de tine
Depinde cu adevărat
Vacanța și vara cât ține.

De-aceea m-am hotărât,
Stăpân al vacanțelor școlărești,
Să te conving să o lungești
Cât de cât;

Să mai stai vreo două luni pe loc,
Să rămână vara neschimbată,
Iar de-ți va fi greu, ca o răsplată,
Iarna poți să nu mai vii deloc.

(Oricum, iarna tu știi doar să strici,
Să ne moi ghețușul, să topești nămeții,
Când apari tu nu se poate nici
Să mă bat cu bulgări cu băieții!)

Sau și mai grozav ar fi – știi cum? –
Să țină vacanța-acum vreo zece ani...
Pentru școală, iarnă, frig, oricum
E destulă vreme când vom crește mari.

Sigur, tu poți să alegi oricare
Dintre căile de care eu îți scriu,
Doar să crească puțintel vacanța mare
Și să-nceapă școala mai târziu.

Tare-aș vrea să știu ce-o să urmezi,
Dar cum sper că te-am convins un pic,
Îți aștept răspunsul și semnez
Eu și cu pisoiul Arpagic.

stimabil: vrednic de stimă, de considerație, de respect

ortografie: ansamblu de reguli care stabilesc scrierea corectă a cuvintelor unei limbi

astru: stea, planetă etc. de pe bolta cerească

1. Ce îi cere copilul Soarelui?

2. Dacă ai face o *radiografie* a versurilor, ce ai putea nota pe *foaia de observație*?

Ce am citit	Ce am observat
Numărul strofelor	
Numărul versurilor din fiecare strofă	
Numărul silabelor din fiecare vers	
Exemple de cuvinte de la sfârșitul versurilor care se aseamănă (rimează)	

3. Citește cu atenție poezia. Colegii vor interveni și vor solicita să citești: rapid, lent, aspru, blând, ademenitor, rugător, indiferent, arogant. Când obosești, dă poezia mai departe altui coleg, astfel încât toți elevii să își expună talentul actoricesc.

4. Dacă și tu ai avea cerințe mai puțin obișnuite către soare, care ar fi acestea?

BU a mai citit și *Fapt divers*, de Ana Blandiana. **Citește și tu!** Notează impresiile pe o fișă pe care o vei adăuga în Jurnalul de lectură.

Completați Jurnalul cu dublă intrare:

CE AM AFLAT	UNDE AM GĂSIT ÎN TEXT
Copilul se adresează Soarelui ca unei persoane	„sau mai simplu, dragă soare”
Copilul cere ca vacanța mare să fie prelungită	
Copilul se adresează prietenos Soarelui	
Soarele îi încurcă iarna pe copii	
Scrisoarea are doi semnatari	

Lucrează cu BU

Exersează cu BU

5. Imaginează-ți că soarele ar îndeplini dorința, dar ar uita să mai oprească vacanța. Ce crezi că s-ar întâmpla în șase luni? Creează o bandă desenată despre această perioadă!

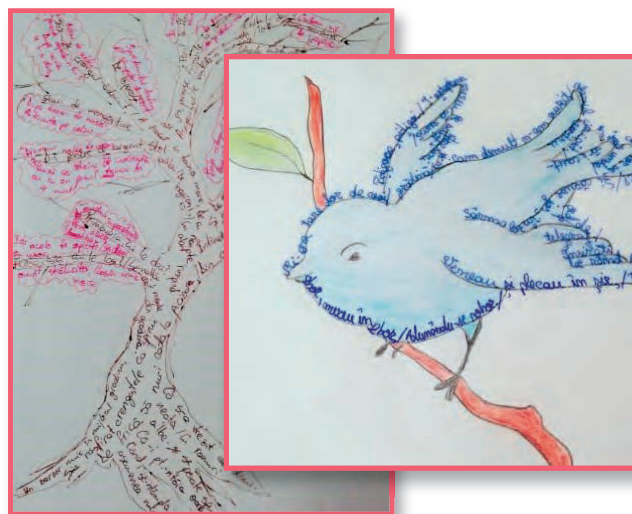
6. Formulează un text numai din propoziții simple pe care să îl scrii pe o carte poștală adresată Verii.

7. Descrie, în cinci propoziții dezvoltate, copilul sau pe motanul Arpagic așa cum ți-i imaginezi. Subliniază cu o linie substantivele și cu două linii adjectivele.

8. Rescrie subiectul și predicatul din enunțul: *Să vină vara neschimbată.*

BU și STEAM

Caligrama este o poezie ale cărei versuri sunt dispuse astfel încât să reprezinte un obiect care constituie tema textului. Privește modelele de mai jos, apoi scrie și tu versurile poeziei *O scrisoare* sub forma unei caligrame.

BU vrea să știe care este părerea ta în legătură cu mesajul scrisorii adresate Soarelui.

E-mailul

Descoperă cu BU

Pentru comunicarea la distanță se folosesc mijloace de trimitere rapidă a mesajelor cu ajutorul Internetului, care permite schimbul de mesaje prin poșta electronică.

<u>E-mailul</u> presupune cunoașterea și respectarea unor elemente specifice: adresa destinatarului, subiectul e-mailului, formula de adresare, mesajul-text scris corect, clar, concis, formula de încheiere și semnătura. E-mailul conține și *funcția de atașament* prin care putem încărca și trimite imagini sau documente.

Avantajul poștei electronice este rapiditatea, posibilitatea de a primi răspuns fiind imediată.

Exersează cu BU

1. Scrie un e-mail care să conțină un posibil răspuns al Soarelui la scrisoarea adresată de copil.

New message

From ioana_maria@scoala135.com

Attachment

To bu.doctissima@bumail.com

Cc

Title Întrebare din astronomie

Dragă Bu,

Pentru că tu ești cea mai înțeleaptă bufniță, vreau să-ți adresez o întrebare despre Soare.
Știi cumva câți ani are Soarele?

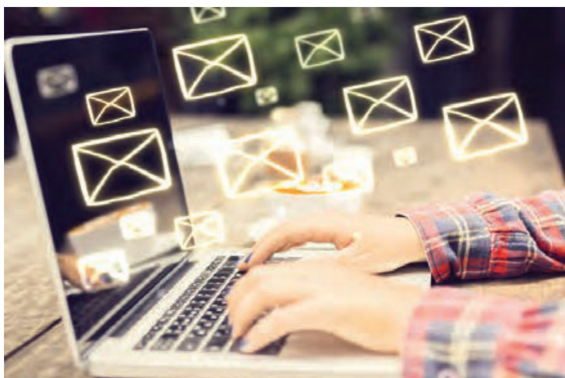
Sper să primești e-mailul meu și să-mi răspunzi repede.

Mulțumesc, pe curând,
Ioana Maria

SEND

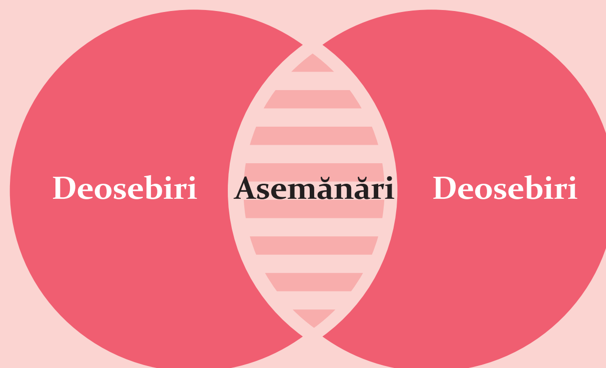
2. Corectează următorul text de e-mail trimis de un copil Vacanței Mari.

dragă vacantă te rog să vi m-ai
repede că mie dor de mare și
ași vrea sămi i-au părinți și să
plecăm i-ar la constanța. Tu nu
ști că acum, la sfârsit e mai greu
și că toți copi vrem l-a mare?
A-i uitat cum e cân iești copil?
hai vin-o o dată ca să nu te mai
chem intr-una

Completați diagrama cu asemănări și deosebiri între e-mail și cartea poștală.

Aventurile lui Tom Sawyer

după Mark Twain

— TOM!

Niciun răspuns.

— Tom!

Niciun răspuns.

Ce-o fi cu băiatul ăsta? Un' să fie... Tom, n-auzi?

Bătrânica își trase ochelarii pe nas și privi pe deasupra lor prin odaie, apoi îi săltă și privi pe sub ei. Rareori catadicsea să se uite prin sticla lor la o gâză de băiețel ca Tom. Erau ochelarii ei de zile mari, la care ținea ca la ochii din cap și pe care îi purta așa, de podoabă, căci la fel de bine ar fi putut să vadă prin niște ochiuri de plită. Rămase locului o clipă, uluită parcă, apoi fără mânie, dar totuși destul de tare ca s-o poată auzi pereții, spuse:

— Stai tu, că pun eu mâna pe tine și-o să vezi ce... [...] Dumnezeule mare, de când sunt n-am mai văzut un băiat ca ăsta!

Îndreptându-se apoi din șale, păși spre ușa deschisă și rămase în prag, iscodind cu privirea aracii roșii și bălăriile din grădină. Dar Tom nicăieri. Atunci ridică glasul, ca să se facă auzită de departe, și începu să strige:

— To-o-om!

Deodată auzi un fâșâit în spatele ei. Se întoarse tocmai la timp ca să prindă de pulpana slobodă a hainei un băiețel și să-l oprească din fugă.

— Ia te uită! Cum de nu m-am gândit la cămară! Ce-ai căutat acolo?

— Nimic.

— Cum nimic? Uite ce-i pe mâinile tale, uite ce-ai la gură! Cu ce te-ai mânjit în halul ăsta?

— Nu știu, mătușă.

— Da' eu știu. Cu dulceață, da... De câte ori nu ți-am spus să nu mai umbli la dulceață, ai? Am să te pedepsesc, împielițatule! Ia dă nuiaua încoace!

Nuiaua zvâcni în aer, semn că se-ngroașă gluma...

— Iiii! Ia te uită ce-ai în spate, mătușă!

Când bătrânica se răsuci pe loc, strângându-și fustele, ca să vadă ce primejdie o păștea, băiatul o și luase la sănătoasa, cățărându-se pe gardul înalt de uluci și pierind îndărătul lui. Mătușa Polly rămase o clipă locului, zăpăcită, apoi râse cu blândețe.

— Bată-te norocul să te bată! E-eei! Că nu mai mă-nvăț minte odată! De câte ori nu m-a dus de nas până-acu', și uite că tot mă mai las păcălită. Ce ți-e și cu bătrânii!

LECTURĂ – Recapitulare

1. Indică ordinea în care trebuie așezate următoarele idei principale ale textului:

Tom o păcălește pe mătușă și reușește să scape nepedepsit.
Mătușa Polly îl strigă pe Tom, dar acesta nu răspunde.
Mătușa se amuză de faptul că s-a lăsat păcălită, din nou.
Mătușa caută să îl pedepsească pe băiat.
Mătușa constată că Tom, ascuns în cămară, umblase la dulceață.

2. Numește cele două personaje care apar în text și precizează câte o însușire a fiecăruia.

personajul → însușirea personajului

personajul	însușirea personajului

3. Textul *Aventurile lui Tom Sawyer*, după Mark Twain, este narativ. Exemplifică cele două caracteristici ale acestui tip de text.

caracteristici	exemplificare
Prezența personajelor	
Expunerea textului prin dialog și povestire	

4. Transcrie o replică a mătușii Polly și transform-o în vorbire indirectă.

5. Explică de ce s-a folosit expresia: *la o <u>gâză de băiețel</u> ca Tom...*

6. Prezintă, în câteva rânduri, părerea ta despre cele două personaje.

7. Indică vocalele și consoanele din următoarele cuvinte:

nuiaua: ....
minte: ....
bălăriile: ....
bătrânii: ....

8. De ce crezi că a fost scris astfel cuvântul următor: *To-o-om!*

9. Scrie în casetele de mai jos subiectul și predicatul din enunțul:

Mătușa ridică glasul răgușit.

10. Exprimă, în 3-4 rânduri, câteva impresii de lectură.

11. Ajută-l pe Tom să realizeze o hartă pentru prietenii săi până la o ascunzătoare secretă de pe o insulă. Fixează pe desenul tău următoarele repere: *Copacul singuratic*, *Corabia scufundată*, *Stânca misterioasă*, *Peștera*. Descrie insula așa cum ți-o imaginezi!

12. Imaginează-ți că Tom ar fi avut un laptop și voia să scrie un e-mail prin care să-și ceară scuze mătușii Polly. Redactează-l!

13. Povestește o altă întâmplare trăită de Tom din volumul *Aventurile lui Tom Sawyer*.

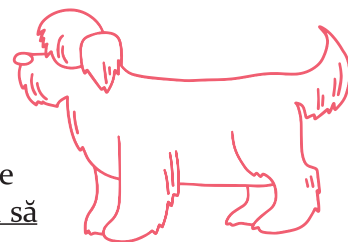
Mătușa lui Tom poate fi comparată cu o mătușă din literatura română. Alege-o pe cea mai potrivită și completează o diagramă.

Deosebiri – Mătușa lui Tom

Asemănări

Deosebiri – Mătușa aleasă de tine

Se dă textul:

A fost cu siguranță mâna destinului că, într-o zi de miercuri, pe la prânz, la blocul lui Andrei s-a pripășit Vasilache. Nu, nu, n-are niciun rost să încercați să mă convingeți că n-a fost mâna destinului.

De ce spun asta? Păi e foarte simplu: pentru că cel mai mult și mai mult Andrei își dorea un cățel. Și nu de azi sau de ieri. Nici de alaltăieri. Și-l dorea de când își putea aduce aminte. Un cățel frumos, pufos, care să-l îndrăgească și să vină la el când îl strigă, pe care să-l dreseze și să-l învețe tot felul de trucuri, cum ar fi să dea lăbuța, să se rostogolească atunci când îi făcea semn sau să-i aducă papucii la comandă.

Vasilache, pe de altă parte, nu era nici frumos, nici pufos. Era... cum să spun... o ciudățenie a naturii. În materie de patrupede canine, nu semăna cu nimic din ce știm sau vedem la televizor, pe stradă sau aiurea. Avea o culoare indecisă, niște urechi fără o formă precisă, o blană atât de lungă și de încurcată, că de-abia i se vedeau ochișorii, iar despre coadă e mai bine să nici nu vorbim. Era ca și cum un rottweiler, un teckel, un caniș și un furnicar ar fi decis la un moment dat, nu tocmai cu succes, să-și unească forțele și să fuzioneze într-un singur cățel. Era însă atât de simpatic, încât în două săptămâni i-a cucerit pe toți din bloc: pe copii și pe cei mari. Iar dacă e adevărat ce se spune, cum că „ochii sunt ferestrele sufletului", cățelul acesta avea niște ferestre absolut adorabile.

Cum i-o fi venit lui Andrei ideea că Vasilache s-ar potrivi foarte bine la ei acasă nu e foarte clar. Cert e că așa s-a întâmplat, cu toate că păroasa creatură nu se prea potrivea cu așteptările băiețelului nostru. Cum însă situațiile extreme cer răspunsuri pe măsură, acesta era un compromis minor, pe care Andrei era dispus să-l facă.

Problema era că părinților lui nici prin cap nu le trecea să accepte așa ceva. Mai existaseră discuții pe tema asta, care se desfășuraseră cam așa:

— Câine la bloc? spunea tatăl lui. Să murdărească podelele, să aducă purici și să mă trezească noaptea cu lătratul lui? Nici prin cap nu-mi trece! Eh, dacă am locui la casă, altfel ar sta lucrurile! Dar așa...

— Câine la bloc? spunea mama lui. Să-mi roadă canapelele, toți ciorapii și covorul? Nici prin cap nu-mi trece! Eh, dacă am locui la casă, altfel ar sta lucrurile! Dar așa...

— Câine la bloc? spunea și vecina lor, tanti Valerica de la șapte, care știa tot ce se întâmpla în bloc. Să latre întruna [...] și să-mi fugărească pisica pe casa scării? Nici prin cap să nu le treacă! Eh, dacă ar locui la casă, altfel ar sta lucrurile. Dar așa...

În stilul ăsta, Andrei n-avea să aibă un cățel în vecii vecilor. Perspectiva mutatului la casă nu se întrezărea la orizont prea curând.

A căutat pe forumurile de pe internet soluții ca să-i convingă pe părinți.

(*Vasilache*, de Alex Moldovan,
în volumul *Cel mai mult și cel mai mult*)

Evaluare-Ameliorare

1. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

Familia nu acceptă să țină un câine la bloc, pentru că:
   a) latră întruna, are purici, aleargă pisici;
   b) murdărește podele, latră întruna, murdărește covorul;
   c) murdărește podele, latră noaptea, roade covorul.

Cățelul Vasilache pare născut din părinți de rase diferite, conform textului:
   a) rottweiler, teckel, caniș și furnicar;
   b) ciobănesc, caniș, pudel și furnicar;
   c) teckel, rottweiler și beagle.

Cei care se opun păstrării lui Vasilache la bloc sunt:
   a) mama, tata, colegii de clasă;
   b) mama, vecina Valerica, tata;
   c) vecina, administratorul, tata.

2. Completează enunțurile cu informații din text:
   a) Andrei caută informații convingătoare pentru părinți pe...
   b) Văzând că nu sunt șanse să păstreze cățelul la bloc, Andrei își dorește să ....
   c) Cățelul poposește la blocul lui Andrei într-o ....

3. Notează A (adevărat) sau F (fals) în dreptul fiecărui enunț:

a) Într-o vineri, de la blocul lui Andrei a plecat Vasilache. ☐ ☐
b) Matei caută de pe internet idei convingătoare pentru părinți. ☐ ☐
c) Întregul bloc și tanti Valerica speră că a fost mâna destinului. ☐ ☐
d) Andrei și-a dorit dintotdeauna un cățel. ☐ ☐
e) Dacă ar locui la casă, mama ar fi de acord cu păstrarea câinelui. ☐ ☐
f) Cățelul era foarte simpatic și în câteva zile i-a cucerit pe mulți din bloc. ☐ ☐

4. Scrie ce sunt ca părți de propoziție, dar și ca părți de vorbire cuvintele din enunțul:

Andrei caută un cățel prietenos.

5. Transcrie un pronume și un adjectiv din enunțul subliniat.

6. Ajută-l pe Andrei să scrie un e-mail prin care solicită informații despre rasa labrador Asociației *Un prieten devotat*.

7. Scrie un enunț în care să prezinți o trăsătură fizică a lui Vasilache, dar și un citat care să susțină trăsătura.

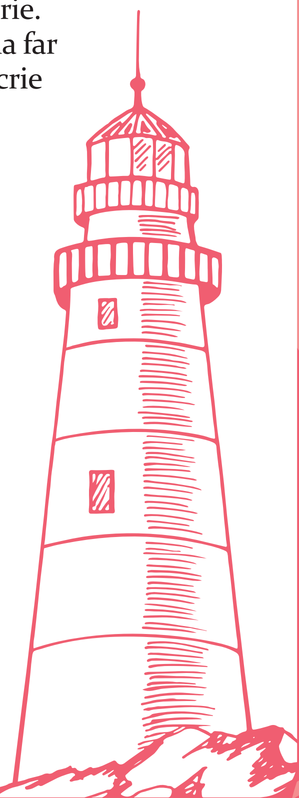
8. Imaginează-ți că Andrei merge la munte cu cortul pe care îl așază într-o frumoasă poiană. Descrie locul!

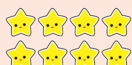
Ameliorare

1. Caută cu ajutorul Internetului o fotografie cu Farul genovez din Constanța pe care să o lipești în Jurnalul tău de lectură alături de o fotografie proprie. Imaginează-ți că locuiești la far aproape o săptămână. Descrie ce ai făcut, ce ai văzut și ce ai simțit, astfel încât să povestești cât mai atractiv pentru cei care citesc.

2. Trimite un e-mail unui prieten în care să îl anunți că îl aștepți la far, folosind ortogramele *ce-ai/ceai*, *într-una/întruna*.

3. Imaginează-ți că ești prietenul lui Andrei. Scrie-i un e-mail cu posibile soluții pentru a-și convinge părinții să păstreze câinele în casă. Imaginează-ți, de asemenea, care va fi răspunsul lui Andrei.

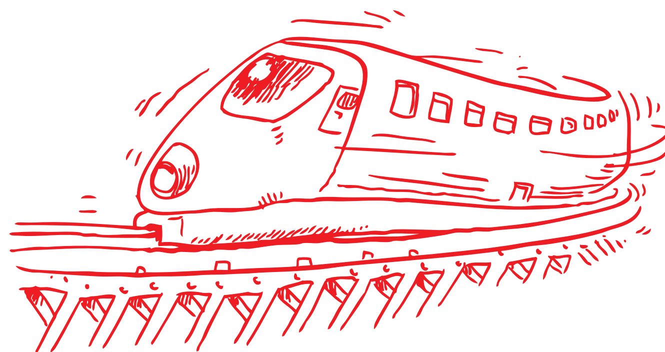

FB	B	S
		

Recapitulare finală

BU te va însoți acum într-o călătorie! Un tren fermecat o să te poarte prin cele 10 Gări ale Recapitulării. Ești gata de plecare?

1. GARA POEZIEI

- Numește trei titluri de poezii scrise de Mihai Eminescu.
- Amintește-ți formula de adresare din poezia *Scrisoare*, de Ana Blandiana.
- Care e poezia ta preferată? Argumentează.

2. GARA TEXTELOR FRUMOASE

• Prezintă cele mai importante informații despre Constantin Brâncuși.	• Care consideri tu că este cea mai impresionantă aventură a lui Habarnam?
• Care este părerea ta despre Andi și bunica lui din măr?	• Reprezintă, printr-un desen, o secvență din cel mai îndrăgit text studiat anul acesta.

3. GARA PRIMĂVERII

- Scrie o scrisoare Primăverii în care să folosești cât mai multe expresii întâlnite în textele de la Unitatea 7.
- Scrie un afiș publicitar în care să promovezi florile care răsar primăvara.
- Prezintă o tradiție de primăvară.

4. GARA VERII

- Imaginează-ți că te afli în tabără la Sinaia. Scrie o carte poștală bunicilor tăi în care le spui ce ai vizitat.
- Realizează un text creativ folosind descrierea și dialogul, cu titlul *Visez la vacanța de vară*.
- Notează pe o listă titlurile cărților pe care intenționezi să le citești în vacanța de vară.

5. GARA TOAMNEI

- Scrie un text creativ cu titlul *Ultima zi a unei rândunici în România*.
- Adună într-un coș fructele toamnei și scrie pe ele expresii frumoase.
- Povestește/reamintește-ți cea mai interesantă hartă a textului.
- Alege un coleg și realizați împreună o dramatizare după *Portretul colegei de bancă*, de Mircea Sântimbreanu.

6. GARA IERNII

- Numește cinci personalități cu care ne mândrim și prezintă-le.
- Prezintă o felicitare primită cu ocazia sărbătorilor de iarnă.
- Caută informații despre cum sărbătoresc alte popoare Crăciunul. Notează asemănări și deosebiri într-o diagramă din două cercuri (VENN).

7. GARA PĂRȚILOR DE VORBIRE

Lucrează în echipă!

- Realizați un lapbook în care să prezentați părțile de vorbire învățate. Nu uitați să amintiți definițiile, categoriile gramaticale, modele de analiză și exemple.

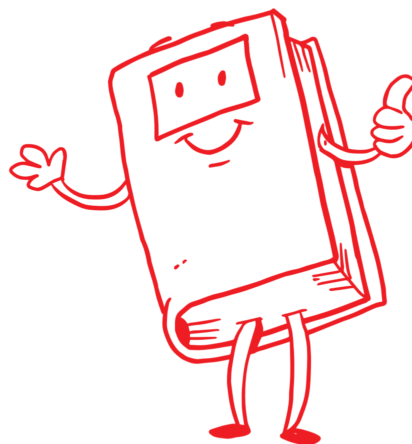
8. GARA PĂRȚILOR DE PROPOZIȚIE

- Scrie un text creativ cu titlul *Nu se poate fără mine* în care să introduci dialogul dintre subiect și predicat.
- Reprezintă, printr-o scurtă bandă desenată, Călătoria lui Prâslea în Țara Părților de Propoziție.

9. GARA TEXTULUI CREATIV

- Realizează alături de colegii tăi o creație-fluviu*!
- Fiecare dintre voi scrie, pe rând, impresii, sentimente, amintiri despre clasa a IV-a.

* creație-fluviu = creație alcătuită din enunțuri legate între ele prin înțeles, scrise pe rând de fiecare elev

10. GARA LUI *FOARTE BINE*

În această gară se află juriul format din domnii/doamnele profesoare ale clasei, domnul/doamna învățătoare, liderul clasei voastre. Aceștia vor analiza răspunsurile voastre și îți vor acorda pașaportul pentru gimnaziu.

PAȘAPORT

AICI VEI PUNE POZA TA

Clasa a IV-a__ | Școala ______ | Serie AA000000

Nume ______

Prenume ______

Naționalitate ______ | CNP ______

Data nașterii ______ | Locul nașterii ______

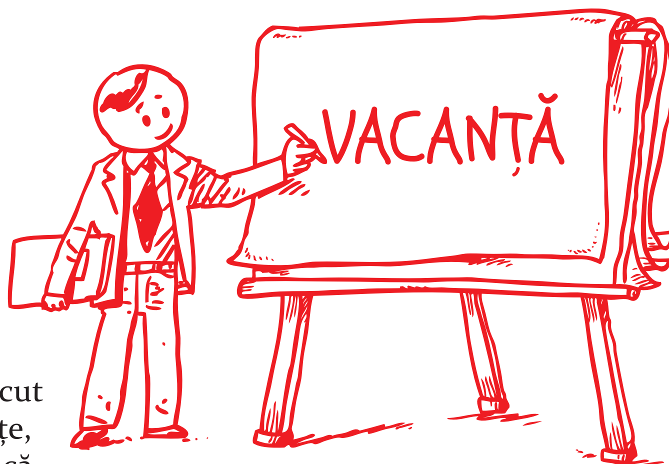
Semnătura ______

Data emiterii

Evaluare finală

La despărțire

după Călin Gruia

Ieri, învățătorul nostru a scris pe tablă *Vacanță*..., cum se obișnuiește la noi în ultima oră de școală. Dar, în loc să pună semnul exclamării după cuvântul vacanță, a adăugat trei puncte. Acestea ne vorbeau despre o despărțire mai lungă: învățătorul nostru se pensionase. În clasă s-a făcut tăcere și toți am încercat un sentiment de tristețe, de părere de rău, care nu însemna altceva decât că l-am iubit mult. După fețele noastre, și-a dat seama și învățătorul de lucrul acesta și a încercat printr-un zâmbet să ne lumineze inimile.

— N-o să vă uităm niciodată, a rostit Camelia, poeta clasei.

Învățătorul s-a grăbit să ne spună:

— Nu plec din oraș și casa mea vă este cunoscută.... Și ușa casei mele nu are lacăt.

Un ropot de aplauze a dus în clasă buna dispoziție. Camelia l-a rugat pe domnul învățător să ne treacă pe toți în cartea pe care o scrie. Învățătorul a zâmbit și a vorbit:

— Se cuvine să stăm de vorbă ca la o lecție pe care aș vrea să n-o uitați.

Și dascălul nostru a început să ne povestească din copilăria lui minunată: cum nu a uitat un copac înalt în care se urcase de multe ori, cât de rău i-a părut când a secat un izvor mic... Apoi ne-a vorbit despre patria sa.

— Aceia ce nu-și iubesc casa în care au venit pe lume nu înțeleg niciodată ce este patria.

Fața îi întinerise ca într-o poveste. A spus destule cuvinte care parcă aveau o putere magică. Ne-a zâmbit și a dat mâna cu fiecare. Ne-am luptat să ne ținem bine și bărbătește la acea însemnată despărțire, dar Camelia a izbucnit în plâns.

1. Răspunde la întrebări:

Când se petrece acțiunea textului?
Despre ce le-a vorbit învățătorul elevilor săi?
Cine este poeta clasei?
Ce emoții îți transmite textul?

Scrie o întrebare pentru răspunsul:
Învățătorul nostru a scris pe tablă Vacanță...

2. Găsește cuvinte cu înțeles asemănător pentru: *intră, dascăl, a povesti.*

3. Găsește cuvinte cu înțeles opus pentru: *deschisă, întinerise, despărțire.*

4. Analizează cuvintele subliniate în text.

5. Scrie numele a trei personaje pozitive din lecturile studiate. Alcătuiește cu acestea propoziții dezvoltate.

6. Pentru fiecare dintre predicatele următoare, găsește un subiect potrivit și alcătuiește propoziții cu acestea: *a început, va răsări, alerg.*

7. Alcătuiește trei propoziții simple în care verbul să fie la numărul singular. Transformă-le apoi în propoziții dezvoltate.

8. Analizează subiectul și predicatul din propoziția: *Învățătorul a vorbit elevilor săi.*

9. Rescrie enunțurile stabilind acordul subiectului cu predicatul:

Elevii (este) *în vacanță.*
Camelia și colegii săi (plânge).
Băieții nu (izbucnește) *în plâns.*

10. Scrie enunțuri cu ortogramele: *va/v-a; cel/ce-l; mia/mi-a.*

11. Alcătuiește enunțuri în care cuvântul *mâna* să aibă alt înțeles decât în text.

12. Realizează o invitație la serbarea de sfârșit de an școlar, adresată părinților.

13. Scrie un text creativ cu titlul *Amintiri din clasa a IV-a*, în care să folosești povestirea, dialogul și descrierea.

Item	Calificativul		
	FB	**B**	**S**
1	Răspund corect la trei întrebări și completez întrebarea cerută;	Răspund corect la două întrebări și completez întrebarea cerută;	Răspund corect la o întrebare și completez întrebarea cerută.
2	Găsesc trei cuvinte cu înțeles asemănător;	Găsesc două cuvinte cu înțeles asemănător;	Găsesc un cuvânt cu înțeles asemănător;
3	Găsesc trei cuvinte cu înțeles opus;	Găsesc două cuvinte cu înțeles opus;	Găsesc un cuvânt cu înțeles opus.
4	Analizez corect 6 –7 părți de vorbire indicate;	Analizez corect 4-5 părți de vorbire indicate;	Analizez corect 2-3 părți de vorbire indicate.
5	Numesc cele trei personaje și alcătuiesc trei propoziții dezvoltate;	Numesc cele trei personaje și alcătuiesc două propoziții dezvoltate;	Numesc unu – două personaje și alcătuiesc o propoziție dezvoltată.
6	Completez cele trei propoziții cu subiectele potrivite;	Completez două propoziții cu subiectele potrivite;	Completez o propoziție cu subiectul potrivit.
7	Alcătuiesc propozițiile și le transform în propoziții dezvoltate;	Alcătuiesc două propoziții și le transform în propoziții dezvoltate;	Alcătuiesc o propoziție și o transform în propoziție dezvoltată.
8	Analizez corect și complet părțile principale de propoziție;	Analizez corect și parțial complet părțile principale de propoziție;	Analizez parțial corect și parțial complet părțile principale de propoziție.
9	Rescriu corect trei enunțuri;	Rescriu corect două enunțuri;	Rescriu corect un enunț.
10	Scriu corect 5-6 propoziții;	Scriu corect 3-4 propoziții;	Scriu corect 1-2 propoziții.
11	Identific un alt sens al cuvântului și alcătuiesc corect propoziția;	Identific un alt sens dar nu alcătuiesc corect propoziția;	Folosesc același sens ca în text și alcătuiesc corect propoziția.
12	Realizez invitația respectând toate regulile de redactare;	Realizez invitația respectând aproape toate regulile de redactare;	Realizez invitația respectând o parte din regulile de redactare.
13	Redactez textul, ținând cont de toate aspectele indicate;	Redactez textul, ținând cont de aproape toate aspectele indicate;	Redactez textul, ținând cont de o parte din aspectele indicate.

Cum te apreciezi?

1. Scrie în casetele cu contur albastru litera din dreptul variantei tale de răspuns.

Într-o măsură foarte mare: ... a
Într-o măsură mare: .... b
Într-o măsură mică: c
Într-o măsură foarte mică: ... d
Deloc: .... e

- Doamna/domnul învățătoare/învățător va scrie în casetele cu contur verde varianta sa de răspuns.

2. Scrie cum te simți după ce ai completat Fișa, alegând unul dintre cuvintele de mai jos:
– *nemulțumit*;
– *mulțumit*;
– *ca un învingător*.

Fișă de autoevaluare

Transcrie și completează în caiet fișa de mai jos.

Nume și prenume: ....

Data completării: ....

1. Am participat cu plăcere la rezolvarea sarcinilor de învățare. ☐ ☐
2. Răspunsurile mele au fost întodeauna în legătură cu tema discuției. ☐ ☐
3. Am fost atent/atentă la desfășurarea activităților din timpul orelor de curs. ☐ ☐
4. Mi-a plăcut să particip la activități organizate în echipă. ☐ ☐
5. Am cerut ajutor atunci când am avut nevoie. ☐ ☐
6. Am dus întotdeauna la bun sfârșit sarcinile primite. ☐ ☐

Fișă de evaluare colegială

Transcrie în caiet fișa de mai jos.

Numele și prenumele colegului: ....

Data completării: ....

1. Are un vocabular civilizat în comunicarea cu colegii din clasă. ☐ ☐
2. Ascultă cu atenție atunci când colegii din clasă i se adresează. ☐ ☐
3. Este deschis/deschisă la colaborare pentru rezolvarea sarcinilor în echipă. ☐ ☐
4. Acceptă fără să se supere o părere a colegilor, diferită de părerea sa personală. ☐ ☐
5. Manifestă grijă pentru rezolvarea nonviolentă a situațiilor conflictuale din clasă. ☐ ☐
6. Își asumă responsabilitățile ce îi revin în îndeplinirea sarcinilor încredințate. ☐ ☐

Cum vei fi apreciat?

1. Colegul tău va nota în casetele cu contur albastru literele pe care le consideră potrivite pentru aprecierile pe care le face.

Întotdeauna: .... a
Uneori: .... b
Niciodată: c

- Cadrul didactic va nota în casetele cu contur verde variantele sale de răspuns.

2. Scrie cum te simți după completarea Fișei tale, alegând unul dintre cuvintele de mai jos:
– *nemulțumit*;
– *mulțumit*;
– *ca un învingător*.

